

Život a sociálně pedagogický přínos J. H. Pestalozziho

Bc. Alžběta Novotná

Diplomová práce
2017

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií
Ústav pedagogických věd
akademický rok: 2016/2017

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Bc. Alžběta Novotná**
Osobní číslo: **H140310**
Studijní program: **N7507 Specializace v pedagogice**
Studijní obor: **Sociální pedagogika**
Forma studia: **kombinovaná**

Téma práce: **Život a sociálně pedagogický přínos J. H. Pestalozziho**

Zásady pro vypracování:

Zpracování rešerše a studium odborné literatury.
Vymezení odborných pojmů a teoretických východisek z oblasti sociální pedagogiky, života J. H. Pestalozziho a jeho přínosu pro praxi sociální pedagogiky.
Příprava metodiky výzkumné části.
Realizace kvantitativního výzkumu formou dotazníkového šetření a textové analýzy.
Zpracování a vyhodnocení získaných dat, včetně jejich interpretace.
Prezentace výsledků výzkumu, jejich shrnutí a doporučení pro praxi.

Rozsah diplomové práce:

Rozsah příloh:

Forma zpracování diplomové práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

BAKOŠOVÁ, Zlatica. Sociálna pedagogika ako životná pomoc. Bratislava: Public promotion, 2008. ISBN 978-80-969944-0-3.

BALVÍN, Jaroslav. Sociální pedagogika a její dvě české osobnosti. Praha: Radix, 2015. ISBN 978-80-875731-3-6.

GREEN, John, Alfred. The Educational Ideas of Pestalozzi. London, University Tutorial Press: 1907.

HEWETT, Edwin, Crawford. Pestalozzi: A Lecture Before the Philadelphian Society of the State Normal University. Peoria: N. C. Nason, 1866.

KRAUS, Blahoslav. Základy sociální pedagogiky. Praha, Portál: 2008. ISBN 978-80-7367-383-3.

Vedoucí diplomové práce:

doc. PhDr. Mgr. Jaroslav Balvín, CSc.

Ústav pedagogických věd

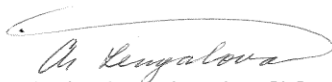
Datum zadání diplomové práce:

22. listopadu 2016

Termín odevzdání diplomové práce:

20. dubna 2017

Ve Zlíně dne 22. listopadu 2016

doc. Ing. Anežka Lengálková, Ph.D.
děkanka

L.S.

Mgr. Jakub Hladík, Ph.D.
ředitel ústavu

PROHLÁŠENÍ AUTORA DIPLOMOVÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že

- odevzdáním diplomové práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby¹⁾;
- beru na vědomí, že diplomová práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k nahlédnutí;
- na moji diplomovou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3²⁾;
- podle § 60³⁾ odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60³⁾ odst. 2 a 3 mohu užít své dílo – diplomovou práci – nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování diplomové práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky diplomové práce využít ke komerčním účelům.

Prohlašuji, že

- elektronická a tištěná verze diplomové práce jsou totožné;
- na diplomové práci jsem pracoval samostatně a použitou literaturu jsem citoval. V případě publikace výsledků budu uveden jako spoluautor.

Ve Zlíně 12.5.2014

.....

1) zákon č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, § 47b Zveřejňování závěrečných prací:

(1) Vysoká škola nevydělečně zveřejňuje disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce, u kterých proběhla obhajoba, včetně posudků oponentů a výsledků obhajoby prostřednictvím databáze kvalifikačních prací, kterou spravuje. Způsob zveřejnění stanoví vnitřní předpis vysoké školy.

(2) Disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce odevzdané uchazečem k obhajobě musí být též nejméně pět pracovních dnů před konáním obhajoby zveřejněny k nahlížení veřejnosti v místě určeném vnitřním předpisem vysoké školy nebo není-li tak určeno, v místě pracoviště vysoké školy, kde se má konat obhajoba práce. Každý si může ze zveřejněné práce pořizovat na své náklady výpisy, opisy nebo rozmnoženiny.

(3) Platí, že odevzdáním práce autor souhlasí se zveřejněním své práce podle tohoto zákona, bez ohledu na výsledek obhajoby.

2) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 35 odst. 3:

(3) Do práva autorského také nezasahuje škola nebo školské či vzdělávací zařízení, užije-li nikoli za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu k výuce nebo k vlastní potřebě dílo vytvořené žákem nebo studentem ke splnění školních nebo studijních povinností vyplývajících z jeho právního vztahu ke škole nebo školskému či vzdělávacímu zařízení (školní dílo).

3) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 60 Školní dílo:

(1) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení mají za obvyklých podmínek právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla (§ 35 odst.

3). Odpírá-li autor takového díla udělit svolení bez vážného důvodu, mohou se tyto osoby domáhat nahrazení chybějícího projevu jeho vůle u soudu. Ustanovení § 35 odst. 3 zůstává nedotčeno.

(2) Není-li sjednáno jinak, může autor školního díla své dílo užít či poskytnout jinému licenci, není-li to v rozporu s oprávněnými zájmy školy nebo školského či vzdělávacího zařízení.

(3) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení jsou oprávněny požadovat, aby jim autor školního díla z výdělku jim dosaženého v souvislosti s užitím díla či poskytnutím licence podle odstavce 2 přiměřeně přispěl na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložily, a to podle okolností až do jejich skutečné výše; přitom se přihlédá k výši výdělku dosaženého školou nebo školským či vzdělávacím zařízením z užití školního díla podle odstavce 1.

ABSTRAKT

Vědecká práce se zaměřuje na sociálně pedagogické působení J. H. Pestalozziho. V textu jsou uvedeny projekty, které splňovaly praktické využití jeho novátorských myšlenek, v návaznosti na literární tvorbu čerpající právě z osobních zkušeností. S postupem času lze z J. H. Pestalozziho činnosti vyčíst konfrontaci s nepříliš nakloněným osudem, což lze nalézt ze změny postoje k Bohu, který byl edukátorovou inspirací a oporou. V pozdějších letech shledal víru v sebe sama. Chronologicky je viditelné, jak svým životním přístupem také pozvolna mění pracovní cíle ze sociálně pedagogických na elementárně pedagogické. Už za svého života získal mnoho následovatelů a učenců. Odkaz na celoživotní dílo lze nalézt i dnes, a to v celosvětovém měřítku. Na teoretickou část navazuje empirická část, rozdělená do dvou částí. Počínaje kvantitativně metodologickým výzkumem zabývajícím se povědomím obyvatel a jejich postojem k charitě. Druhou částí je analýza textu Pestalozziho stěžejního díla Linhart a Gertruda a jeho spojitost se sociální pedagogikou jakožto odkazem pro společnost. Výsledkem práce je závěr, který hodnotí stávající situaci a snaží se nalézt adekvátní řešení pro zlepšení ve zkoumané oblasti.

Klíčová slova: elementární pedagogika, filantropismus, Jean-Jacques Rousseau, Johann Heinrich Pestalozzi, sociální pedagogika, sociální práce.

ABSTRACT

This thesis is focused on social pedagogical work of J. H. Pestalozzi. The text mentions the projects which met the practical usage of his new ideas in connection to the literary works drawn from personal experience. As the time went by, the activities of J. H. Pestalozzi were confronted with rather unfavourable destiny, which can be derived from the change of approach to God who was the inspiration and help to the educator. Later, he found belief in himself. From the chronological point of view, it can be seen that he gradually changed his career goals from social pedagogical to elementary pedagogical by changing his approach to life. He gained many followers and scholars during his life. The reference to his life-work can be also found today, all around the world. The theoretical part is followed by the empirical part which is divided into two parts. The first part covers quantitative methodological research which focused on the awareness of people and their attitude towards charity. The second part covers the analysis of the major work Leonard and Gertrude by J. H. Pestalozzi and its connection to social pedagogy as a heritage for the society. The result of the thesis is a conclusion evaluating the current situation and trying to find an adequate solution for improvement in the examined field.

Keywords: elementary education, Jean-Jacque Rousseau, Johann Heinrich Pestalozzi, philanthropy, social pedagogy, social works.

Touto formou bych chtěla především poděkovat panu doc. PhDr. Mgr. Jaroslavu Balvínovi, CSc., za cenná doporučení, vedení a pochopení. Dále patří velké díky mé rodině a partnerovi, bez kterých by text nevznikl.

„Vrozenou dovedností každého člověka je využití jeho přirozených schopností. Oko chce vidět, ucho chce slyšet, noha chce chodit a ruka chopit. Stejně tak srdce chce věřit a milovat, mysl chce přemýšlet. Zde je v každé schopnosti lidské povahy nutkání vstát z nečinnosti, nekvalifikovaného stavu a stát se kvalifikovanou silou.“¹

Pestalozzi, Swansong (1825)

Prohlašuji, že odevzdaná verze diplomové práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

1

„The nature of these faculties within each person drives him to use them. The eye wants to see, the ear to hear, the foot wants to walk and the hand to grasp. And, equally, the heart wants to believe and love, the mind wants to think. There is in every faculty of human nature an urge to rise from its inert, unskilled state to become a trained power“ (J. H. Pestalozzi, Swansong. In Brühlmeier, 2010, s. 20).

OBSAH

ÚVOD	11
I TEORETICKÁ ČÁST	13
1 K TEORETICKÝM VÝCHODISKŮM A POJMŮM	14
1.1 STAV ZKOUMANÉHO TÉMATU V DOMÁCÍ A CIZOJAZYČNÉ LITERATUŘE	14
1.2 VZTAH TÉMATU K SOCIÁLNÍ PEDAGOGICE	15
1.3 ZÁKLADNÍ POJMY POUŽITÉ V DIPLOMOVÉ PRÁCI	17
2 J. H. PESTALOZZI – ŽIVOT A DÍLO	19
2.1 HISTORIE A ŽIVOT	19
2.2 PEDAGOGOVA PUBLIKAČNÍ ČINNOST VZNIKLÁ ZE SOCIÁLNĚ PEDAGOGICKÝCH PŮSOBENÍ	24
2.3 PŘÍNOS PRO SOCIÁLNÍ PEDAGOGIKU	28
3 J. H. PESTALOZZI JAKO INSPIRACE PRO SOUČASNOU SOCIÁLNÍ PEDAGOGIKU	30
3.1 J. H. PESTALOZZI – JEHO DUCHOVNÍ ZDROJ A MOTIVACE PRO SOCIÁLNÍ PEDAGOGIKU	30
3.2 SOCIÁLNÍ PEDAGOGIKA A JEJÍ INSPIRACE ŽIVOTEM J. H. PESTALOZZIHO	32
3.3 MOŽNOST ROZVOJE EDUKAČNÍCH TRENDŮ V 21. STOLETÍ.....	34
II PRAKTICKÁ ČÁST	37
4 METODOLOGIE KVANTITATIVNÍHO VÝZKUMU	38
4.1 CÍLE VÝZKUMU	38
4.2 POJETÍ VÝZKUMU	39
4.3 TECHNIKA VÝZKUMU	39
4.4 VÝZKUMNÝ VZOREK	40
4.5 STANOVENÍ VÝZKUMNÝCH PROBLÉMŮ A HYPOTÉZ	41
4.6 VLASTNÍ ŘEŠENÍ.....	42
4.7 ZPŮSOB ZPRACOVÁNÍ DAT.....	45
5 VÝSLEDKY KVANTITATIVNÍHO VÝZKUMU	47
5.1 CHARAKTERISTIKA RESPONDENTŮ (FAKTOGRAFICKÉ ÚDAJE)	47
5.2 VÝZKUMNÉ OTÁZKY S VYHODNOCENÍM.....	48
5.3 ZÁVĚR KVANTITATIVNÍHO VÝZKUMU	67
6 METODOLOGIE KVALITATIVNÍHO VÝZKUMU	69
6.1 POJETÍ VÝZKUMU	69
6.2 CÍLE VÝZKUMU A VÝZKUMNÉ PROBLÉMY	69
6.3 ZPŮSOB REALIZACE VÝZKUMU	70
6.4 OTEVŘENÉ KÓDOVÁNÍ A ANALÝZA DAT	71
6.5 INTERPRETACE ZJIŠTĚNÝCH DAT	77
6.6 ZÁVĚR KVALITATIVNÍHO VÝZKUMU.....	78
ZÁVĚR	80
DISKUZE	82
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	84

SEZNAM OBRÁZKŮ	89
SEZNAM PŘÍLOH.....	90

ÚVOD

Problematika spojená s charitou, tedy i filantropismem je poměrně tabuizované, a nikterak záživné téma pro většinu obyvatel České republiky. Ovšem i nezúčastněný jedinec může pocítit mírný tlak z masmédií, pravděpodobně zapříčiněný aktuální politickou situací, a s ním spojeným trendem v nápomoci potřebným. Masmédia a sociální sítě mohou být *dobrým sluhou, ale špatným pánem*, jelikož cílového diváka a potenciálního filantropa mají tendence směřovat tam, kam zrovna potřebují. A právě od tohoto bodu se odvíjí myšlenka práce, která se snaží uchopit a co nejefektivněji získat informace právě od uživatelů těchto zdrojů.

Obsahem teoretické části práce je zjištění a zmapování činnosti J. H. Pestalozziho, otce sociální pedagogiky a filantropismu obecně. V textu je hodně čerpáno z cizojazyčné literatury, a to z důvodu doplnění životopisných a pracovních údajů pojednávajících o pedagogově životě. Využito je zejména anglicky psaných zdrojů, kde je ovšem zvláštností celkové pojetí filantropie – ve významu slova je zahrnuta jak charitativní činnost, tak celkově lidumilství. Účelné studování zahraniční literatury zajistilo nové informace, které nejsou obsaženy v česky psaných zdrojích. Informace primárně obsahují pedagogovy životní etapy spojené se sociálními projekty, životem nadělenými úspěchy a také pády. Lze zde zhlédnout demonstraci vnitřní síly, jež J. H. Pestalozziho hnala vpřed.

Důležité body jeho života jsou rozděleny v teoretické části do tří kapitol, přičemž na každou z nich navazují další tři subkapitoly. První kapitola pojednává o sociální pedagogice jako samostatné vědě, popisuje její spojitost s tématem, aktuální situací ve vědní oblasti a také dalšími odbornými oblastmi, které se v práci objevují. Druhá kapitola má primární cíl v obeznámení čtenáře s osobou J. H. Pestalozziho. Jedná se o informace životopisného charakteru, popis literárních děl a přínos pro sociální pedagogiku. Poslední, třetí kapitola má za cíl čtenáře obeznámit s inspirací, jež přišla od J. H. Pestalozziho do oboru sociální pedagogiky, s jeho motivací pro konkrétní aktivity a možný rozvoj ve stávající oblasti v České republice.

Významné pro působení J. H. Pestalozziho je i období, ve kterém se narodil. S nadsázkou lze poznamenat, že mnoho společného má tehdejší životní styl a ideologie osvícenství a jejich představitelů, především J. J. Rousseaua. Tehdejší proud znamenal velkou změnu nejen v oblasti edukace, ale i ve smýšlení populace. V komparaci s dnešní dobou lze shledat také nepřímé změny ve společnosti. Nyní je na vrcholu uprchlická krize a

novodobé otevření evropských hranic pomalu degraduje. Nikdy nebylo jednodušší získat informace a udržet kontakt s jinými lidmi. Ovšem všechny vymoženosti dnešní doby mají i svá negativa – jsou pociťovány komunikační problémy a citové deprivace.

Nyní, díky výše zmíněným faktorům, lze ve společnosti sledovat absurdní situaci v podobě dvou protipólů – lidé chtějí pomáhat, anebo naopak pomoc ztracují. Právě tento jev byl inspirací pro ideu praktické části, a to zjištění stávající situace a možné zdokonalení ve vnímání pomoci druhým, především v sociálně pedagogickém působení na děti a dospívající. Navazující praktická část je rozdělena na dvě části. První, metodologicky kvantitativní výzkum se zaměřuje na zjištění postoje k filantropii, především ve smyslu charitativních činností u populace České republiky. Autorka člení primární cíl na čtyři menší, kde chce zjistit znalost jednotlivců o existenci J. H. Pestalozziho, lidskou motivaci pro charitativní činnost, důvěru ve zprostředkovávající instituce a také možný zájem o nové způsoby pomoci v neziskové oblasti. Druhá část, metodologicky kvalitativní výzkum, analyzuje text a myšlenku tehdy nadčasového díla zabývajícího se sociální pomocí.

Výsledky výzkumných šetření jsou shrnuty v závěru a obsahují možné zlepšení stávající situace. Z technického hlediska především kvantitativní část může zastávat pozici pilotního průzkumu pro další výzkumné šetření.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 K TEORETICKÝM VÝCHODISKŮM A POJMŮM

Sociální pedagogika má kořeny v antice, z toho důvodu zde lze nalézt myšlenky čerpané z filozofie, ovšem samotné etablování sociální pedagogiky jako vědy ji řadí mezi poměrně mladé společenské vědy. Z většího podílu vznikla odštěpením od sociologie v období předminulého století. Počátek zájmu o vědu odpovídá časovému horizontu vzniku poptávky o zvýšenou sociální péči a edukaci. Touha po změně byla pocíťována i v politické oblasti. Spojitost lze tedy najít v odklonu společnosti od individualismu, s čímž koresponduje i potřeba inovace v societě. Bakošová doplňuje i silný podíl psychologie na vzniku nového vědního odvětví (Bakošová, 2008, s. 10–11). Podrobněji o tématu a stavu jeho zkoumání se autorka dále zabývá v následující kapitole.

1.1 Stav zkoumaného tématu v domácí a cizojazyčné literatuře

V prvé řadě autorka využila možností on-line katalogové nabídky České národní knihovny nabízející v databázi přibližně 80 knih vyhledaných podle hesla *Pestalozzi*.² Z tohoto počtu je necelých 60 knih psáno německy. Nejedná se přímo o reprezentativní vzorek, který by bylo možné dle metodologie zařadit do výzkumu, ale jedná se o zajímavý fakt k zamyšlení.

V oboru české sociální pedagogiky je třeba zmínit autora Balvína (2015), jenž v díle *Sociální pedagogika a její dvě české osobnosti* Pestalozziho osobnost popisuje, ale primárně je knižní obsah zaměřen na české následovatele Přemysla Pittera a Miroslava Dědiče (Balvín, 2015). Autorka Bakošová (2008) také pedagoga uvádí v sociálně pedagogickém členění, ale celé její dílo je směřováno k teoretickým znalostem v rozsahu celé sociální pedagogiky. Detailnější vhled lze nalézt demonstrativně u autora Krause (2008, s. 10), autorky Bakošové (2008) či u autora Procházky (2012, s. 34–35). Je třeba podotknout, že mnoho autorů se shoduje v důležitosti Gustava Adolfa Lindnera, který je považován za nejdůležitější osobnost pro počátky české sociálně pedagogické scény.

Z důvodu absence detailnější deskripce Pestalozziho výjimečnosti v sociálně pedagogické činnosti v textu převažují prameny anglicky psané literatury. Z použité cizojazyčné literatury lze vyčíst, že Pestalozzi byl v zahraničí uctívanějším pedagogickým činitelem, než je tomu v Česku. Je uznáván nejen v literárněteoretické oblasti, ale také i jako

² Doporučený postup techniky při práci s odborným textem – viz jmenný katalog (Chráška, 2007, s. 13).

inspirátor a novátor v praktické výchově. Britská autorka Silber (1960) zmiňuje v knize *Pestalozzi – the Man and His Work*, pedagogův osobní i pracovní život, přičemž zmiňuje i Pestalozziho odkaz pro lidstvo v podobě stále aktivních organizací s centrem ve Velké Británii, USA a Švýcarsku, o čemž samostatně pojednává následující kapitola (Silber, 1960). Potřebné doplnění životopisných údajů bylo čerpáno také z díla s názvem *The Educational Ideas of Pestalozzi* z roku 1906 od autora Greena. Kniha, jak název napovídá, obsahuje primárně zpracované edukační myšlenky a inovace.

K tématu lze nalézt mnoho dalších významných děl v germanistické literatuře, která má pravděpodobně i největší zastoupení z pohledu bibliografické četnosti. Srdce tvorby je povětšinou v rodném Švýcarsku. Literatury je nespočet, jen pro zajímavost autorka uvádí knihu od švýcarského psychologa Aeppliho z roku 1926 s názvem *Heinrich Pestalozzi: Ein Gedenkbuch*, jedná se o sepsané paměti. V textu je čerpáno také z díla *Johann Heinrich Pestalozzi. Der Mensch, der Philosoph und der Erzieher* (1926) od autora Delekata (1926).

Při důkladnějším vhledu do výše uvedených literárních děl lze najít malé nesrovnalosti v pedagogově životopise. Dané nesrovnalosti čtenář může nalézt i mezi britskou a americkou literaturou, kde autoři kladou důraz na jiné aspekty v pedagogově životě. V česky psané literatuře, dle subjektivního názoru autorky práce, nastal obdobný problém pravděpodobně opakující se citací stejných literárních kořenů. Avšak i přes vzniklý informační šum dezinformace nikterak nenarušují specifika o působení, pomoci a pedagogově učení, což je dle autorky práce podstatně důležitý fakt. Tento jev je vysvětlen autorkou Hroncovou (1999, s. 111), která vysvětluje nerovnoměrnost rozložení zkoumání sociální pedagogiky jako vědy napříč Evropou. Česká republika, na rozdíl od západních zemí a Polska, stagnovala. Pozici sociálních pedagogů zde zastávali sociologové. Velkou oporou se stalo dílo z roku 1968 od polského autora Wroczyňského s názvem *Sociální pedagogika*. Tato kniha ve slovenském překladu zastala velkou oporu v osnovách českých a slovenských vysokoškoláků. Velký třesk nastal v lokální úrovni až po roce 1989.

1.2 Vztah tématu k sociální pedagogice

Spojitost Pestalozziho a sociální pedagogiky spočívá v samotném zrodu tehdy pouze filozofického směru. Autor Dunovský (2005, s. 11) udává období osvícenství, tedy dobu,

ve které Pestalozzi žil, a také silný vliv Rousseaua, jenž změnil pohled společnosti v přístupu k dítěti, jako významné aspekty ve vztahu Pestalozziho práce a sociální pedagogiky.³ Velký třesk nastal na všech stranách – změna zasáhla společnost od obyčejných lidí až po odborné oblasti, např. oblast sociální patologie. Hämäläinen (2003 in Cameron, s. 14, 2011) uvádí spojitost pedagoga a vědy v cílení tehdejšího myšlenkového proudu v podobě nalezení správného pedagogické řešení, kdy cílem byla snaha najít postup, jak vylepšit sociální podmínky v populaci, především sociálně vyloučeným, chudobným. Pestalozzi se zaměřoval hlavně na pomoc dětem a dospívajícím. Nejednalo se o sociální pedagogiku – vědu, jakou známe dnes. Přesto je považováno působení tehdejších filantropů za základní kámen pro vylepšení života těm, kteří potřebují podat pomocnou ruku (Hämäläinen, 2003 In Cameron, s. 14, 2011).

Pro pochopení hlavního smyslu a získání vhledu do problematiky je zapotřebí znát základní informace o studovaném odvětví. Každý autor má specifický, ovšem ne příliš rozdílný vzhled na sociální pedagogiku – velkou roli zde hraje cílová skupina. Deskripce Bakošové (2008, s. 10–11) udává, že sociální pedagogika byla etablována ze sociologie v období 19.–20. století⁴. Uvádí několik rozcestí této vědy, přičemž pro téma práce je důležitá oblast praktického využití, což Pestalozzi více než splňuje. Předmětem jeho zájmu byla pomoc a resocializace sirotků, aplikovaná za pomoci výchovného působení prostředí, na což lze navázat definicí aplikované sociální pedagogiky od autora Procházky (2012, s. 38–39) uvádějícího další pedagogovy jedinečnosti. V první řadě se jedná o realizaci konkrétní činnosti pro jiné osoby mající historické kořeny ve filantropismu a křesťanství, kde z péče o jednotlivce se pomoc potřebným přetvářela na systém celostátní sítě sociální pomoci. Autorka Marynowitz-Hetka (2016, s. 20) dále doplňuje, že sociální pedagogika jako věda popisuje návrhy a výklady změn ve společnosti, což je ukázkou rozdílu chápání dnešní vědy v komparaci smyslu činností u působení tehdejších sociálních pedagogů, především z pohledu participace.

³ *Positivismus* – filosofický směr popírající metafyziku (ontologii), dával přednost potvrzení myšlenek prostřednictvím *empirie*. Hlavní představitel je Auguste Comte, který je zároveň i zakladatelem sociologie (Marschall, 2008, s. 509).

⁴ „Společnost hledala sociální souvislosti výchovy a reakce na naturalistickou koncepci, z toho důvodu na pomezí pedagogiky a sociologie vznikla ve stejné době jako sociální pedagogika řada dalších vědních odvětví: pedagogická sociologie (představitel Durkheim), sociologická pedagogika nebo sociologie výchovy (představitel Znaniecki)“ (Kraus, 2008, s. 10).

Pelikán pro představu uvádí, že lze nalézt kongruenci ve specifikaci úmyslu vědy a Pestalozziho sociálního působení. Dle Pelikána je zapotřebí reagovat na aktuální situaci. Pro představu: všichni jedinci v societě se potýkají s nějakými těžkými životními situacemi. Proto je třeba aktivizace prosociálního chování, které by mělo odpovídat třem podmínkám. Jedná se o aktivitu vedenou pro prospěch jiného jedince, dále osoba vykonávající činnost nemá povinnosti vyplývající ze své role a v neposlední řadě se jedná o činnost altruistickou (Pelikán in Kraus, 1997, s. 112)

Kraus zdůrazňuje pružnost vědy, a to z hlediska hledání řešení a odpovědí na aktuální potřeby společnosti. Obdobně široký záběr má i sociální pedagogika německá či polská. Rozdíl je cítit od pedagogiky německé vycházející z filantropické filozofie. V průběhu evoluce zde bylo více směřováno k sociálně pedagogickému působení přímo ve školách, a to na dvou pólech. Jednu stranu představuje učitel a druhou sociální pedagog (vzdělávací a sociálně výchovná oblast) (Kraus, 2013, s. 106).

1.3 Základní pojmy použité v diplomové práci

Elementární pedagogika

Jedná se o vzdělávání rovnající se úrovni srovnatelné s nižším stupněm na základní škole. Dnes je mezinárodně označována jako pedagogika na primární škole (Průcha, 2003, s. 57).

Emil čili o výchově

Román napsaný Jean-Jacquesem Rousseauem (1762). Dílo je v následujícím textu nespočetněkrát zmíněno. Vznikl v době osvícenství – v době, kdy lidé prahli po svobodě, popisuje absolutní volnost i ve vzdělání. Jedná se o utopii, ovšem pro Pestalozziho byl Rousseauův přístup velkou inspirací (Silber, 1960, s. 3).

Filantropismus

Filozofický směr s kořeny v Německu vzniklý z důvodu snížené sociální adaptace u dětí. Hlavní myšlenkou je lidumilství a lidská podstata participovaná za účelem pomoci druhým, kteří jsou v tíživé životní situaci. Hlavní představitelé byli zakladateli domů pro opuštěné děti a jiné ústavy zaměřené i pro pomoc dospělým (Kraus, 2008, s. 11).

Osvícenství

Filozofický směr, životní styl s revolučními prvky v oblasti myšlení. Pro diplomovou práci je důležitý vzestup humanismu v daném období. Působení v Evropě, zejména v Německu,

přinesl další směry jako filantropismus a pietismus. Hlavním představitelem myšlenkového proudu byl právě Pestalozzi (Kraus, 2008, s. 10).

Peer skupina

Pro českou sociálně pedagogickou scénu poměrně nová specifikace v začleňování. Jedná se o jedince, kteří mají podobné nebo stejné rysy jako druzí jedinci ve skupině, např. věk, zájem. Skupina je venkovní společností viděna jako spolek osob mající svou vlastní kulturu. Nový člen musí splnit rituál, jinak bude vyloučen. Informace je zde spíše zmíněna v rámci zajímavosti než z důvodu cíleného směřování v práci (Marschall, 1998, s. 487).

Sociální pedagogika

Pedagogický slovník popisuje předmět vědy jako široké spektrum výchovných interakcí směrem k ohroženým skupinám, jimž hrozí sociální exkluze. V oblasti České republiky se disciplína začala rozvíjet po převratu, přibližně po roce 1989. Ve vzdělávacích profilech vysokých škol ji můžeme nalézt i v souvislosti s oborem sociální práce (Průcha, 2003, s. 217-218). Stephens tvrdí, že se věda dále dělí na praktickou a teoretickou část. Při svém působení na objekt edukace využívá pedagogických postupů, zejména různých forem dialogu (Stephens, 2013, s. 4).

Pro anglicky mluvící země je vymezení předmětů zkoumání těžké, z důvodu jazykových odlišností a historie sociální pedagogiky v Evropě. V odborném názvu je uveden zavádějící pojem *pedagogika*, která sociální pedagogiku separuje do oblasti direktivního působení výchovy. Sjednocení jednotlivého popisu je z překladatelského hlediska těžké napříč Evropou, vzhledem k tomu, že každý jazyk má svůj specifický význam. V dánštině nalezneme *rummelighed*, v maďarštině *nevelés* a v němčině *Lebensweltorientierung*. Ve velmi volném překladu se jedná o pro češtinu podobný název jako *edukace* (Cameron, 2011, s. 12).

Sociální práce

Pro laika může být předmět sociální práce lehce zaměnitelný se sociální pedagogikou. Obě odvětví mají mnoho společného, ale sociální práce je na rozdíl od sociální pedagogiky korigována právními normami a legislativou. Působí na jedince pomocí nápravného zařízení. Stejně jako sociální pedagogika má v zájmu prevenci a ochranu jedince. Shodně pracovníci z obou odvětví využívají k práci pedagogické nástroje a vzhledu na problém (Stephens, 2013, s. 4).

2 J. H. PESTALOZZI – ŽIVOT A DÍLO

Johann Heinrich Pestalozzi⁵ byl velkým a často v české společnosti opomíjeným reformátorem v sociálně pedagogické oblasti. Zpočátku se pedagog nemohl ztotožnit s tehdejšími politickým systémem, což ho postupně zformovalo v osobnost pomáhající a zkoušející nové obohacující metody nejen ve vzdělávání, ale i v sociální rovině. Byl osobou cílevědomou, i přes nepřízeň osudu se nevzdával a stále pokračoval v rozvoji a zlepšení životních podmínek osob, které neměly to štěstí a nenarodily se do aristokratických poměrů. Velký impuls našel v tehdy populárním díle *Emil čili o výchově* od Rousseaua.

Obsahově kapitolu nebylo jednoduché rozčlenit přesně podle bodů osnovy z důvodu významné spojitosti Pestalozziho činů a myšlenek. Detailnější náhled do pedagogova pracovního a osobního života lze nalézt v následující kapitole.

2.1 Historie a život

Green (1907) uvádí, že Johann Heinrich Pestalozzi⁶ se narodil 12. ledna roku 1746 jako druhé dítě ze tří potomků. V pouhých pěti letech přišel o otce, jenž se živil jako švýcarský chirurg. Silber doplňuje, že jeho dětství bylo naplněno péčí od jejich služebné Barbary Schmid of Buchs přezdívané *Babeli*, která na otcově smrtelné posteli slíbila péči v rodině po celou dobu, co ji budou potřebovat – ve finále se jednalo o období přibližně 40leté, trávající až do smrti paní Pestalozziové, Johannovy matky (Silber, 1960, s. 4). Green uvádí, že rané dětství bylo pokryto láskou od Johannových nejbližších, avšak na základní škole byl v kolektivu obětí šikany. Všímavý, dobrosrdečný, leč tělesně neprůbojný byl lehkým terčem (Green, 1907). Silber doplňuje, že ženské prostředí okolo malého Johanna způsobilo jeho nefunkčnost v reálném životě, stal se z něho nepraktický snílek (Silber, 1960, s. 5). Green tvrdí, že mu v životě chyběl mužský vzor. Toto místo zastával děd, který žil nedaleko Curychu. Avšak na rozdíl od Johanna žil na vesnici, kde působil jako tamější kněz a zastával výuku pro rolnictvo. Malý Johann měl tedy to štěstí, že si vyzkoušel i vyučování v malotřídce, které mělo rozdílnou formu a přístup než tomu bylo

⁵ Dále je v textu uveden jako Pestalozzi.

⁶ Zobrazen na Obrázku 1: Portrét J. H. Pestalozziho.

od učitelů ve městě. Dalšími významnými muži v pedagogově životě se stali Bodmer⁷ a Breitinger⁸. Bodmer byl Johannovým učitelem historie a politiky na tamním gymnáziu, jeho hodiny byly vedeny formou debat. Breitinger byl profesorem řečtiny a hebrejštiny, bral jazyky jako okno k moudrosti, zbožňoval, když byl označen studenty jako jejich otec. Oba dva muži vzbuzovali v Pestalozzím touhu po svobodě, která byla opakem tehdejšího režimu. Profesori ho také úspěšně dovedli k ideologii *rebelismu* – mladík spával na zemi, bez příkrývky, stal se vegetariánem. Svůj extremismus dohnal do takové míry, že se bičoval do krve, aby byl schopen přijmout jakýkoli trest a s tím spojenou bolest. Tyto činy měly být jako trénink, v případě že by byl trestán z důvodu jeho neuznávání tamější legislativy (Green, 1907, s. 16–18).

Tehdejší politická scéna zažívala velkou krizi u ženevských občanů a vládnoucích rodů (aristokracie), jednalo se o boje mezi chudinou a bohatými. Vyznavači osvícenství toužili po volnosti, založili tzv. *Helvétskou společnost*⁹, ke které se roku 1765 Bodmer připojil. V té době ještě mladý Pestalozzi byl také členem. V organizaci působil též Rousseau, ten zde přednášel evangelia. Rousseauovo dílo *Emil čili o výchově* bylo tehdejší biblí ve společnosti prahnoucí po volnosti. V ten samý rok patrioti¹⁰ našli noviny *Erinnerer*, do kterých Pestalozzi pravidelně přispíval. Uměl zaujmout a předat informace i nejchudšímu, většinou nevzdělanému obyvatelstvu. Jednalo se o úmyslné Pestalozziho chování prostřednictvím, kterého dokázal předat potřebné informace dalším lidem. Zájem o vzdělání jako nástroj zlepšení sociální situace ho držel až do smrti, přičemž právě umění přenosu informací bylo jeho velkou výhodou (Green, 1913). Silber doplňuje, že rozdíl mezi ním a patrioty byl ten, že patriotismus převáděl i do reality (Silber, 1960, s. 16).

⁷ *Johann Jakob Bodmer* – považován za jednoho ze zakladatelů osvícenství, jeho obhajoba změn výrazně vyčnívala v první polovině 18. století. Navazovali na něj pozdější představitelé. Oslavoval radost ze života a těšení se i z maličkostí. Skvělý spisovatel, učitel. Stal se inspirací nejen Pestalozzimu, ale také např. F. G. Klopstockovi (Reill, 1975, s. 200).

⁸ *Johann Jacob Breitinger* – Bodmerův blízký přítel. Mimo Pestalozziho také učil J. C. Lavatera. Byl aktivním občanem, působil např. v knihovně nebo jako inspektor ve škole. Hlavní směr jeho tvorby lze nalézt v poezii, filosofii nebo v oblasti literární kritiky (Klemme a kol., 2016, s. 97).

⁹ Tzv. „*Helvetic society*“ neboli Helvétská společnost, společenství patriotů, kteří toužili po změně ve společnosti. Poukazovali např. na korupci, tím si tvořili všude nepřátele. Pestalozzi byl za činy proti společnosti také na tři dny uvězněn, tímto činem zůstal pod drobnohledem orgánů. Blízký přítel mu doporučil stáhnout se do ústraní a věnovat se svému poselství mimo Curych (Green, 1913, s. 26).

¹⁰ *Patriotismus* – myšlenkový proud, který oslavoval znalost historie, zájem o vědeckost a potvrzení kulturní identity. Rozšířen v Anglii, Německu a Švýcarsku (Parry, 2006, s. 245).

Green (1913, s. 27) uvádí, že Pestalozzi cítil budoucnost v manuální práci a agrikultuře, Cach (1967) mj. doplňuje že, Rousseau popisoval rolnictví jako pravou mužskou práci. Green (1913) datuje zájem o hospodaření v roce 1767. Hospodářské vzdělání získal od tehdy úspěšného developera Tschisseliho v Kirchbergu. Ten dokázal z bezcenné půdy vybudovat pět prosperujících vesnic. Po roce získávání zkušeností se Pestalozzi rozhodl a za pomoci půjčky koupil také 15 akrů půdy v blízkosti Curychu. Silber (1960, s. 13) dodává, že mu nebyl sdělen fakt, že *Kirchberg* byl vybudován ze soukromých zdrojů. Green (1913) udává, že se tehdy seznámil se ženou svého života – Annou Schulthess z Ploughu přezdívanou Nanette (nar. 1738). Byla mladou ženou pocházející ze zámožné rodiny. Roku 1769 se vzali a společně budovali *Neuhof*¹¹. Bohužel soužití bylo provázeno velkou zkouškou – *Neuhof* byl placen hypotékou a pár neměl příjmy, které by pokryly náklady. Nápomocní byli rodiče Nanette, neméně jejich přátelé. Johann obviňoval sám sebe za finanční ngramotnost. Zjištění přírůstku¹² do rodiny jeho deprivaci ještě více prohloubilo (Silber, 1960). Hewett (1866, s. 6) tvrdí že, *Neuhof* byl zanedbaným dětem otevřen roku 1775. Přibližně 50 dětí a dospívajících zde byli instruktážně učení manuální práci. Přes léto statek fungoval jako farma a přes zimu jako výrobná. Opět jeho nadšení a horlivost předběhlo selský rozum. Platil děti více, než statek vydělával. Hewett (1866) se s autorem Greenem (1913) shodují, že jakmile rodiče dětí viděli, že jejich děti mají nové oblečení, tak je ze statku brali domů, speciálně po nedělních návštěvách. Díky zkušenostem z *Neuhofem* začaly vznikat i zárodky elementární pedagogiky. I přes snížené riziko výdělků nechtěl přejít základy řemesla, to právě učence zpomalilo ve výrobě. Kvůli pevným základům nestíhali pokrýt poptávku na trhu. Roku 1780 se dostal do bankrotu a zároveň s tím přišli o veškerý manželčin majetek. Tento velký neúspěch a pravděpodobně i manželčino znechucení stoplo výchovně-vzdělávací projekty po dalších 18 let.

Po podnikatelských neúspěších následovalo období zaměřené na spisovatelskou činnost, ovšem z důvodu velkého rozsahu o ní pojednává následující kapitola. Hewett (1866, s. 9–11) udává, že roku 1792 se při návštěvě Německa seznámil s Goethem a dalšími významnými spisovateli. Připojil se k *Iluminátům*, záhy je však opustil. Jednalo se o

¹¹ Obrázek 2: Neuhof od J. Aschmanna.

¹² Syn Jean Jacques se narodil 13. srpna 1770, jednalo se o laskavé, dobrosrdečné dítě, avšak s psychickou slabostí, byl lehce vznětlivý bez energie a síly (Silber, 1960, s. 27).

období, kdy bylo Švýcarsko politicky roztrženo, stát byl veden pěti muži – z toho jeden byl Pestalozziho blízký přítel¹³. Ideologicky je spojoval stejný smysl pro budoucnost, jednalo se o vzdělávání chudých. Po naléhání byla Pestalozzimu nabídnuta funkce na úřadě. Na otázku, zda spolupráci přijme, odpověděl: „Budu učitel.“ Tato příležitost se mu roku 1798 také naskytlá. Francouzská armáda vypálila město *Stanz*¹⁴. Byla mu nabídnuta spolupráce, tu přijal a ujal se 80 dětí od čtyř do desíti let. Děti byly bez domova a ve špatné zdravotní kondici. Opět se snažil děti vychovávat pomocí práce a nabídnout jim vzdělání, ovšem setkal se s nevolí rodičů a přibližně po roce jeho druhý projekt ve *Stanzi* opět skončil. Po neúspěchu se šel zotavit do hor. Některé děti přešly do péče kněze, který měl sympatie pro Pestalozziho učení. Zde si Pestalozzi také poprvé vyzkoušel pedagogické pokusy. Jednalo se o styl, který pak Lancaster vydával za svůj, dnes známý jako tzv. *Lancasterova škola*.

Příběh pokračuje rokem 1802, kdy Napoleon žádal Švýcary o vybrání delegace do Paříže. Pestalozzi byl zvolen ve dvou okrscích jako zástupce. Vložil memorandum o přáních Švýcarska do rukou nejvyššího zástupce, který ovšem nevěnoval Pestalozzimu úsilí pozornost (Pestalozzi nereagoval osobně, vzhledem k tomu, že nechtěl kombinovat politiku a své učení). Roku 1803 bylo obnoveno staré právo a rok nato musel Pestalozzi opustit starý zámek, kde probíhala jeho výuka. Zprvu odešel do *Buchse*, po několika měsících přijal pozvánku o přemístění svého učení do *Yverdunu*¹⁵. Zde byla roku 1805 vytvořena instituce ve starém kostele. Ve svých 60 letech se konečně dočkal uznání. Měl silně motivované učence, jeho i popularita instituce rostla také za hranicemi a žáci mu přibývali velkou rychlostí. Mezi novými kontakty se objevil i Carl Ritter, zakladatel moderního zeměpisu. Ve stejné míře měl jak podporovatele, tak odpůrce. Mezi jeho učители byl i Schmid. Jednalo se o sobeckého a arogantního jedince, který nebyl schopen spolupracovat se svými kolegy, avšak měl výborné vzdělávací dovednosti. Roku 1810 Schmidova negativa způsobila, že ve sboru vznikaly bolestivé hádky, které vedly k jeho opuštění ústavu. Schmid se cítil ublížený a snažil se instituci na oplátku poškodit, přičemž jeho ztrátou byla škola poškozena i bez pomluv, z důvodu chybějícího kvalitního učitele.

¹⁴ Obrázek 3: Pestalozzi ve Stanzi.

¹⁵ Obrázek 4: Yverdun od F. Hegiho.

Roku 1818 se Pestalozzi s Niedererem, učitelem, který byl v opozici se Schmidem, dohodli a požádali Schmidu o návrat do instituce.

Koncem téhož roku Pestalozziho po takřka čtyřiceti pěti letech navždy opustila i jeho manželka, ve které měl neuvěřitelnou podporu. Pestalozzi měl téměř 70 let, ovšem dvanáct posledních nejbouřlivějších let ho znatelně poznamenalo. Po smrti jeho ženy vypukly další rozpory mezi ním a sborem, dvanáct učitelů odešlo ihned, mezi nimi i Krüsi – asistent, jenž mu byl oporou po 50 let. O dvě léta později i Niederer. Proběhl zde i soudní proces mezi Pestalozzim a Schmidem, o sedm let později i s Niedererem. Útěchou mu byly procházky do hor. Roku 1818 Schmid zveřejnil svou magisterskou práci, která Pestalozzimu přinesla \$10,000. Pestalozzi ovšem i po nezdarech stále neztratil zájem o znevýhodněné děti a za získané peníze zprovoznil školu pro nemajetné, získal financování institutu pro žáky na období pěti let. Znovuotevřel první projekt v Neuhofo. Zde vzdělávali učitelé, kteří sami tímto místem v dětství prošli. Za zbytek peněz měl postaven i svůj dům, neměl ovšem nikoho, kdo by ho následoval. Jeho syn umřel mladý, zanechal po sobě syna. Jeho vnuk žil v Neuhofo, kam se roku 1825 Pestalozzi vrátil dožít. Roku 1827 zde zemřel ve věku 81 let. Pestalozzi při přehodnocování svého života začal být melancholický, měl čas na přemýšlení a byl skleslý, že jeho plány se nedařily tak, jak měly. Trápily ho také osobní konflikty, kterými za život prošel.

Koncem téhož roku Pestalozziho po takřka čtyřiceti pěti letech navždy opustila i jeho manželka, ve které měl neuvěřitelnou podporu. Pestalozzi měl téměř 70 let, ovšem dvanáct posledních nejbouřlivějších let ho znatelně poznamenalo. Po smrti jeho ženy vypukly další rozpory mezi ním a sborem, dvanáct učitelů odešlo ihned, mezi nimi i Krüsi – asistent, jenž mu byl oporou po 50 let. O dvě léta později i Niederer. Proběhl zde i soudní proces mezi Pestalozzim a Schmidem, o sedm let později i s Niedererem. Útěchou mu byly procházky do hor. Roku 1818 Schmid zveřejnil svou magisterskou práci, která Pestalozzimu přinesla \$10,000. Pestalozzi ovšem i po nezdarech stále neztratil zájem o znevýhodněné děti a za získané peníze zprovoznil školu pro nemajetné, získal financování institutu pro žáky na období pěti let. Znovuotevřel první projekt v *Neuhofo*. Zde vzdělávali učitelé, kteří sami tímto místem v dětství prošli. Za zbytek peněz měl postaven i svůj dům, neměl ovšem nikoho, kdo by ho následoval. Jeho syn umřel mladý, zanechal po sobě syna. Jeho vnuk žil v *Neuhofo*, kam se roku 1825 Pestalozzi vrátil dožít. Roku 1827 zde zemřel ve věku 81 let. Pestalozzi při přehodnocování svého života začal být melancholický, měl čas na

přemýšlení a byl skleslý, že jeho plány se nedařily tak, jak měly. Trápily ho také osobní konflikty, kterými za život prošel.

2.2 Pedagogova publikační činnost vzniklá ze sociálně pedagogických působení

Pestalozziho publikační činnost se z technického hlediska dělí na dvě skupiny zabývající se odlišnou, avšak propojenou problematikou. Do prvního období tvorby zapadají statě, články, romány a sbírky, většinou jsou inspirovány sociální problematikou tehdejší doby. Druhé období tvorby je zaměřeno na elementární pedagogiku, která není přímo objektem sociální pedagogiky, ale dle autorky je důležité zmínit její existenci, která by bez Pestalozziho sociálně pedagogických zkušeností nevznikla.

Publikační činnost zaměřená na sociální pedagogiku

Green (1907, s. 210) uvádí jako první Pestalozziho publikační činnost osmnáctiměsíční (1765–1767) působení v časopise *Erinnerer*, publikoval zde články pod názvem *Přání*¹⁶. Jednalo se o příspěvky se sociálním obsahem, povětšinou se jednalo o zlepšení životních podmínek a edukace. Roku 1774 (vydaný roku 1828) sepsal deník, kde pozoroval, potažmo vzdělával pomocí Rousseauových principů svého takřka čtyřletého syna. Green (1912, s. 28) doplňuje, že Pestalozziho deník začíná dnem 27. ledna 1774, kdy svého syna zavedl ven do hor a ukázal mu prostředí kolem lidí, např. tekoucí vodu, zvířata atd. V dalších dnech zjišťoval, že chlapec potřebuje jasný rámec výuky. I přes nudnost čtení stanovil pevný řád, že hoch bude muset číst denně, ovšem v kratších intervalech. O několik dní později zjišťoval, jak připravit syna na logické operace v počítání (1907, s. 30)¹⁷: „*Zná názvy prvních několika čísel; pokusil jsem se ho naučit jejich význam. Na základě mé zkušenosti bych nejprostšímu intelektu objasnil, jak ovládnutí (=znalost) slov, která nejsou napojena na správný význam věcí, zablokuje cestu k pravdě. Návyk nerozlišovat podstatné*

¹⁶ *Aspirations* nebo také německy *Wünsche* (1765–1767).

¹⁷ „*He knows the names of the first few numbers; I have trying to teach him their meaning. My experience would have made it clear to the dullest intellect, how the command of words which are not associated with correct ideas of things blocks the way to truth. The habit of not distinguishing intrinsic differences between the various words which denote numbers was now fixed. It proved a great obstacle to attention. 7, 8, 9 were to him like 3, 5, 17, and all were of equal value; I could not get over the difficulty at all. Why have I been so foolishly anxious to teach him such important words without at the same time giving him the ideas connected with them? It would have been perfectly easy not to let him say „3“ till he had learnt the value of „2“ in all sorts of materials* (Green, 1907, s. 210).

(z podstaty plynoucí) rozdíl mezi jednotlivými slovy, která označují čísla, byl nyní upevněn. Prokázal tak velkou překážku v pozornosti. Čísla 7, 8, 9 pro něj byla jako 3, 5, 17 a všechna měla stejnou hodnotu; vůbec jsem se přes tento problém nemohl dostat. Proč jsem tak pošetile dychtěl naučit ho tato důležitá slova bez toho, aniž bych mu zároveň poskytl význam s nimi spojený? Bylo by přece naprosto snadné nenaučit ho říkat 3 až do té doby, než by znal hodnotu 2 ve všech různých materiích (látkách).“ Green (1913, s. 40) uvádí, že po pozorování shledal, že svoboda je dobrá věc, ale poslušnost také není na škodu. Pestalozzi se snažil spojit to, co Rousseau rozdělil. Silber (1960, s. 27) udává, že deník byl prvním záznamem z jeho vzdělávacích zásad. Vzhledem k tomu, že téhož roku byl zprovozněn i *Neuhof*, který byl plný dětí potřebujících pomoc, tak na chlapce už nezbýval čas. Silber (1960) na rozdíl od Greena (1913) udává, že nechal syna napospas přírodě, jak to učinil Rousseau v *Emilovi čili o výchově*. Nemyslel si, že jedná špatně. Věřil tomu, že ho emoční síla rozvine více než působení učitele. Matka ho ovšem v tajnosti učila psaní, čtení a náboženství, vzhledem k tomu, že se bála absence nevrozených schopností. Cohen (1969, s. 71) poukazuje na stejný přístup u Froebela¹⁸ – Pestalozziho žáka, který našel inspiraci také u Rousseaua. Jeho učení spočívalo v důvěře ve svobodu a ve vlastní aktivitu učeného, která rozvine jeho vývoj. Green (1907, s. 211–212) uvádí, že v letech 1775–1778 vznikly eseje o výchově chudých dětí. Díla obsahovala výzvy k filantropům, pro pomoc chodu v *Neuhofu*, několik dopisů o chudých dětech – z toho tři byly směřované do *N. E. T.*, sedmnáct bylo otištěno v *Ephemerides*. Spisy také obsahovaly celkový popis 37 dětí. Roku 1780 následovalo další dílo, neslo název *Večer poustevníkův*¹⁹. Hewett (1866, s. 7) tuto knihu udává jako první Pestalozziho literární tvorbu a dále vyzdvihuje pravděpodobně stěžejní dílo z roku 1781 s názvem *Linhart a Gertruda – Kniha pro lid*²⁰ – už žádnému z dalších literárních děl se nepodařilo získat tolik popularity jako této knize. Díky úspěchům získaným vydáním knihy, byl lákán významnými osobnostmi na dráhu

¹⁸ *Fridrich Wilhelm August Froebel* – tvůrce *kindergarten*, student a následovatel Pestalozziho. Ideu viděl také v učení Jana Ámose Komenského, který věřil v obsáhlost a v posloupnost v učení. Froebel používal tzv. dárky a role v podmiňování nového. Škola hrou je i nyní brána jako možnost neformálního vzdělávání, které buduje také sociální dovednosti (Kurian, s. 680, 2015).

¹⁹ *Evening Hours of a Hermit*, originálně z němčiny *Abendstunde eines Einsiedlers*, vydané v *Ephemerides* roku 1780 (Green, 1907, s. 211).

²⁰ *Leonard a Gertruda* (v originálním znění *Leonard and Gertrude*) – čtyřsvazkové dílo. První část je o bídě a špatných podmínkách tehdejší doby, druhá je o trestání darebáků a příčinách morálního úpadku, v posledních dvou částech je popsáno řešení problematiky pomocí reformy (Silber, 1960, s. 39); Green dodává datace vzniku 1. část 1781, 2. část 1783, 3. část 1785, 4. část 1787 (Green, 1907, s. 212).

pedagoga, což dlouhodobě Pestalozzi odmítal. Kelly (2004, s. 21) souhlasí s Hewettem a uvádí, že tato novela z dělnického prostředí otevřela Pestalozzimu dveře mezi evropské myslitele. Doplnuje, že za dílo obdržel zlatou medaili od *Ekonomické společnosti v Bernu*. Green (1907, s. 212–213) doplňuje, že kniha byla velmi čtivá i pro nezasvěcené. V pořadí druhou knihu pro lid sepsal a nazval *Kryštof a Eliška*²¹ (1782). Téhož roku publikoval také čtvrtetní články v novinách s názvem *Ein Schweizer-Blatt* obsahující pouze sociální otázky. Další kniha následovala roku 1797, její titul zněl *Mé zkoumání o postupu přírody při vývoji lidstva*²². Kniha byla populární mezi Pestalozziho životopisci. Herder ji chtěl znovu vydat, v atraktivnějším pojetí pro čtenáře, ovšem to se mu nepovedlo až do roku 1886, kdy vyšla v *Hunzikerově edici*. Roku 1799 v Gurnigelu sepsal další publikaci věnující se sociálnímu projektu – *Pestalozzi a jeho institut ve Stanz*²³. Hewett (1866, s. 9) uvádí, že téhož roku začal Pestalozzi vyučovat na základní škole v *Burgdorfu*²⁴, kde také vznikla další publikace s názvem *Jak Gertruda učí své děti*. Green (1907, s. 212) uvádí, že v roce 1801 navazovala sbírka, kde zužitkoval úvahy psané politikům při pobytu v *Burgdorfu*. Úvahy byly dodatečně vydány v *Instrukcích pro učení pravopisu a čtení*²⁵, zároveň je pravděpodobně kniha překladatelem Bräunerem uvedena pod názvem *Metody* z roku 1800 (Pestalozzi, 1956, s. 13).

Hewett (1866, s. 9) uvádí, že díla *Jak Gertruda učí své děti*, *Večerní hodina*, *Linhart a Gertruda* a *Kniha pro matky* mají mezi jednotlivými vydáními takřka 20letý odstup. Zároveň je potřeba zdůraznit, že jsou stěžejními knihami v jeho edukační činnosti.

Literatura zaměřená na elementární pedagogiku

Green (1907, s. 213–222) uvádí i následující období, v němž se především věnuje elementární pedagogice. *Matčina kniha* nebo také *Příručka pro matky v učení jejich dětí*

²¹ *Christopher and Elizabeth*, z německého originálu *Christoph und Else. Mein zweytes Volks Buch* (Green, 1907, s. 212).

²² *Researches relating to the Course of Nature in the Development of the Human Race*, přeloženo z německého originálu *Nachforschungen über den Gang der Natur in der Entwicklung des Menschengeschlechts* z roku 1797.

²³ *Pestalozzi and his Institute in Stanz*, z německého originálu *Pestalozzi und seine Anstalt in Stanz* (Green, 1907, s. 212).

²⁴ Obrázek 5: Burgdorf od C. Wyses.

²⁵ *Instructions for the Teaching of Spelling and Reading* z německého originálu *Anweisung zum Buchstabieren und Lesenlehren* (Green, 1907, s. 212).

v *pozorování a mluvení*²⁶ z roku 1803 obsahuje sedm částí, z toho však byly napsány Pestalozzím pouze úvod a část z nejobsáhlejší kapitoly. Myšlenkou knihy je nepřerušování spojitosti v sotva znatelných krocích u vzdělávání dětí. Matka učí dítě pojmenovávat objekty podle vzhledu – tvoří tím variace nápadů. Jednoduše řečeno hledá slova s podobným či stejným významem. V knize jsou uvedeny i příklady. Nechtěl, aby tato kniha byla brána jako učebnice, což mnoho kritiků jeho učení přehlíželo. Dalším dílem je *Abeceda pozorování, nebo Lekce v pozorování tvaru*²⁷, předmětem je zde popis učení spočívající v dětské dedukci k dosažení cíle srovnáváním a opakováním činnosti. Po lekci tvaru následuje *Pozorování vztahu čísel*²⁸, kniha byla publikována ve dvou částech; v úvodu se snažil matkám doporučit, aby děti nechaly počítat okolní věci, které si mohly lehce představit, a pak přešly k abstrakci. Další kniha byla s názvem *Vzdělávací cesta nebo Pestalozziho pohledy, zkušenosti, a respektující myšlení k podpoře metod v edukaci založené na lidské povaze*²⁹ z roku 1807, dílo bylo seskládáno z dopisů; šest dílů není blíže specifikováno, zbytek zahrnuje předpověď pro budoucnost a retrospekce jeho dosavadní práce, např. obsahuje jeho vhléd na morální vzdělání a potřeby pro experimentální školy. Roku 1806–1810 následují příspěvky do časopisu *Wochenschrift für Menschenbildung*³⁰. Nejvýznamnější nesou název *Dopis ze Stanze, Zpráva rodičům a Adresa Lenzburg*³¹ – jsou brány jako odpověď kritikům v průběhu působení v Yverdunu. Sbírkou dopisů s názvem *Pestalozziho adresy*³² byla směřovaná k jeho zájemcům. Dalším významným bylo dílo *Labutí píseň*³³ z let 1811–1813. Jedná se o soupis jeho úpadků a zveřejnění omluvy směřované pro společnost. Následuje shrnutí pod názvem *Slovo týkající se současného stavu mých pedagogických úsilí a nové organizaci v ústavu* – popis, co přineslo

²⁶ *The Mother's Book or A Guide for Mothers in Teaching their children to observe and to talk* z německého originálu *Buch der Mütter, oder Anleitung für Mütter ihre Kinder bemerken und reden zu lehren* (Green, 1907, s. 213).

²⁷ *The A B C of Observation, or Lessons in the Observation of Form* z německého originálu *A B C der Anschauung oder Anschauungslehre der Massverhältnisse* (Green, 1907, s. 215).

²⁸ *Lessons in the Observation of Number Relations* z německého originálu *Anschauungslehre der Zahlverhältnisse* (Green, 1907, s. 216).

²⁹ *Educational Journal or Pestalozzi's Views, Experiences, and Means in Respect of the promotion of a method of education based upon human nature* z originálního německého znění *Ansichten und Erfahrungen die Idee der Elementarbildung betreffend* (Green, 1907, s. 217).

³⁰ Periodikum obsahuje i článek „Odpověď rodičům a zpráva pro veřejný zájem o aktuálním dění v Yverdun“ r. 1808 (Green, s. 219, 1907).

³¹ *Wochenschrift für Menschenbildung: Stanz Letter, The Report to Parents a The Lenzburg Address* (Green, 1907, s. 218).

³² *Pestalozzi's Addresses* (Green, 1907, s. 220).

³³ *Swansong* v německém originále *Schwanengesang* (Green, 1907, s. 220).

znovuotevření institutu v Yverdunu. Po uzavření Yverdunu roku 1826 napsal *Lidský osud*, poslední dílo, v němž popisuje bolestivý rozchod mezi ním a Schmidem, a na druhé straně i s Niedererem a Krusim. Poslední vydání se týkalo dopisů od Greavesa Pestalozzimu s názvem *Dopisy rané edukace* z roku 1818, přeložené a publikované roku 1827.

2.3 Přínos pro sociální pedagogiku

V prvé řadě je třeba blíže rozčlenit jednotlivé pedagogovy životní etapy z důvodu širokého spektra zaměření. Jako první rozčleňuje autorka Peltzman v *Early Childhood Education* (1991, s. 82) pedagogovu tvorbu do tří fází: první fáze je v letech 1774–1780, jedná se o experimentální výchovu sirotků pomocí působení manuální práce. Druhé období se datuje od roku 1780 do 1798, činnost zahrnuje psaní o sociální a vzdělávací reformě. Poslední, tedy třetí období zahrnuje období v letech 1798–1827, jedná se o období zkoumající reformu elementárního vzdělávání. Zato autorka Silber (1960, s. 18–264) tvorbu hlouběji dělí na období spisovatelské v letech 1769–1783, dále na sociologické od roku 1783–1793 a období politicko-filozofické v letech 1793–1800, období metodologické v letech 1800–1805, dále edukační 1805–1815 a poslední sociálně reformační 1815–1827.

Pro téma je směřodatné období přibližně od roku 1774 do roku 1798, zde můžeme nalézt hlavní přínos pro sociální pedagogiku. Pestalozzi si zde vyzkoušel aktivní sociálně pedagogické působení na děti a mladistvé, což je dle české literatury bráno za jedno z nejvýznamnějších obohacení pro zkoumanou oblast. V případě bližšího pohledu na práci a přínos, lze shledat zaměření na nezáměrné výchovné působení, které můžeme i významově shledat dnes jako jednu z příčin sociálněpatologického problému z důvodu absence rodičů při výchově. Jejich roli přejímají masmédiá a ta mohou způsobit větší vliv na tvárnost jedince než nejbližší a školní prostředí (Bakošová, 2008, s. 50). Sám při výchově dbal na důraz cíleného působení na vychovávaného.

Zajímavou oblastí zkoumání, která se odehrávala v období jeho životní krize, je oblast *sociální stratifikace*. Primárním zájmem byl výzkum o vraždách nemanželských dětí ze strany jejich matek. Tehdy pro ženu mít dítě bez partnera znamenalo pomyslnou sociální sebevraždu a vyhoštění. Problém se nevyskytoval jen v tehdejší Švýcarsku, ale na území celé Evropy. Dle zákonů byly matky popravovány. Pestalozzi se problematice věnoval v díle *O zákonodárství a vraždění dětí, pravdy a sny, zkoumání a obrazy*. Dospěl k výsledku, že zločin je společenskou nemocí a zákon nemá právo rozhodovat o matčině osudu za předpokladu otcovy nečinnosti a nezájmu (Pestalozzi, 1956, s. 12).

Další přínos popisuje americký pedagog Jordan (YouTube, 2015) v Pestalozziho snaze dát vzděláním všem bez ohledu na jiné okolnosti. Jako počátek jeho snah jsou popsány činnosti v *Neuhofu*, kde výroba měla za úkol získat finančních prostředků. Děti byly vlastně vzdělávány za pomoci vlastní činnosti. Pedagogovým cílem bylo ukázat dětem, jak vydělat peníze, a také prohloubit jejich schopnosti. Tento přístup k edukaci jim měl ukázat, že je možné uniknout chudobě pomocí vlastních schopností.

Z hlediska teoretického přínosu Pestalozzi obohatil oblast pedagogické činnosti pomocí díla *Linhart a Gertruda*, což Wroczyński (1968) převedl do formy tezí, jež pak využila pro podklad právě sociální pedagogika. Hroncová (1999, s. 107) uvádí Wroczyńského práci, ve které poukazuje na Pestalozziho důležitost i přesto, že sám netušil, že založil nové sociální odvětví. Vznik sociální pedagogiky je de facto datován po jeho smrti. Obsahem tezí byla důležitost prostředí a také aspekt tvarování povahy dítěte prostřednictvím cíleného působení pomocí činností. Pro zajímavost je třeba uvést i jiný úhel pohledu, např. od autora Schillinga (in Hroncová, 1999, s. 53), který vidí z historického hlediska vznik sociální pedagogiky u autora Karla Magera v roce 1848. Jiní autoři připisují vznik pojmu autoru Diesterwegovi, jenž uvedl pojem ve svém díle *Rukojeť vzdělávání pro německé učitele*. Čtvrtá část knihy pojednává přímo o neblíže specifikované sociální pedagogice.

3 J. H. PESTALOZZI JAKO INSPIRACE PRO SOUČASNOU SOCIÁLNÍ PEDAGOGIKU

Pestalozzi prohlásil, že: „*Jasnou a nepopíratelnou zásadou člověka je, že mnohem kvalitnější vzdělání je skrze to, co dělá, než skrze to, co se učí.*“ (Green, 1911, s. 105) Jak citát odkazuje, tak kapitola pojednává o činech, ne o teorii. Níže se čtenář v kapitole seznámí s aktivitami projevenými nadšenci většinou v zahraničí a také s aktuálními nadacemi, které jsou v duchu Pestalozziho učení. Rovněž se zde čtenář seznámí s autory významnými v České republice a jejím pohraničí a jejich významnými činy pro lidskost.

3.1 J. H. Pestalozzi – jeho duchovní zdroj a motivace pro sociální pedagogiku

Osobnost je popsána dle Hewetta (1866, s. 11) jako *nadšení, sebevzdělávání skutečného učitele*³⁴. Velmi výstižně je Pestalozziho cit popsán autorem Greenem (1905, s. 206–207). Vstup do *Yverdunu* se datuje do období, kdy žákům bylo osm let. Jeho tvář byla znetvořena vyrážkou, pravděpodobně neštovicemi, pokožku měl rozedranou až do krve, celkově měl zanedbaný vzhled. Nebyl oholen, kalhotám chyběly potřebné knoflíky. Konce kalhot měl zastrčené do ponožek. Tuto osobu nazývali žáci *Otec Pestalozzi*. Nemilovali ho kvůli vzhledu, ale kvůli jemu samotnému, muži, který je miloval.

Jako muž nevhledný, ač se srdcem „na pravém“ místě. Zažil mnoho neúspěchů, i přesto se dokázal přes porážky přenést a pokračovat dále ke svému cíli. Autorka Silber (1960, s. 6–7) uvádí jeho pravděpodobný počátek sociálního citění a potřebné improvizace ve vzdělávání, které lze shledat z působení dědy, který preferoval komunitní životní styl a ukázal malému Johannovi výhody přátelskosti z vesnického prostředí. Hewett (1866) několikrát zmiňuje, že zpočátku svou inspiraci viděl v Rousseauově díle *Emil čili o výchově*, ovšem průběh francouzské revoluce mu změnil úhel pohledu na problematiku a svou inspiraci shledával v křesťanství. Naopak autorka Doddington (2007, s. 11) uvádí princip Pestalozziho učení založený na filozofii Locka a Hartleyho, kdy se Pestalozzi snažil najít a budovat vrozený rozum dítěte. Jeho proces učení probíhal v podobě mravního

³⁴ „*Enthusiasms - the sine qua non of true teacher...*“ (Hewett, 1866, s. 11).

učení, zprvu spojeného pomocí vztahu matka – dítě, postupně směřujícího k lehkým logickým operacím.

Smysl Pestalozziho práce je v anglické literatuře popisován heslem *hlava, srdce a ruce*. Každá část lidského těla ukrývá jinotaj, kde *hlava* symbolizuje kognitivní kapacitu a podněcení k přemýšlení, vnitřní psychickou stránku jedince a její zaměření ke správnému směru zastává *srdce*. V neposlední řadě *rukou* doplňuje fyzickou práci, která povyšuje ducha vzdělávaného (Heafford, 1967).

Tajemství Pestalozziho ducha lze nalézt i v tomto mottu: „*Člověk jako celek v jeho povaze musí být zlepšen za pomoci vnějších okolností od bezvýznamného na lepší*“³⁵ (Green, s. 140, 1913). Z výroku lze vyčíst důležitost vnějšího působení a možnosti tvarování osobnosti za pomoci tohoto působení. Další specifikace osobnosti lze vyzorovat z Pestalozziho slov: „*Pokud má bohatý člověk přebytek, tak nemyslí na tebe; v nejlepším by ti mohl dát pouze chleba, nic víc. On sám o sobě je skutečně chudý, jehož jediným majetkem je zlato*“³⁶ (Green, 1913, s. 141). Výše uvedené výroky mají pravděpodobně počátek v Rousseauově postoji, který tvrdí, že je potřeba nejdříve člověka studovat z dálky a zjistit rozdíly poukazující na lidské atributy (Lewis, 1976, s. 16).

V rozsáhlém měřítku autorka Silber (1960, s. 72–74) uvádí, tak jako většina dalších autorů, že kus Pestalozziho lze nalézt v jeho stěžejním díle *Linhart a Gertruda*. Byl vždy brán jako „nikdo“, neměl žádné přátele, žádnou budoucnost ani respekt. Jediné, v čem vynikal, byl talent v psaní. Z důvodu negativního hodnocení se mu naskytla důvěra v sama sebe a víra v Boha. Roku 1793 mu bylo vytčeno od autora Jacobi³⁷ příliš materialistické přepracované druhé vydání *Linharta a Gertrudy*, což Pestalozzi odůvodnil jako počínání z důvodu ztráty víry v Boha. Tato velká změna přístupu nastala právě proto, že mu nebylo pomoheno v jeho nejtěžších chvílích od Boha.

³⁵ „*Man as a whole in his inner nature must be improved if the external circumstances of the poor are to be better.*“ (Green, s. 140, 1913).

³⁶ „*The rich man in his superfluity does not think of you; at best he could only give you bread, nothing more; he himself in truth a poor man whose sole possession is gold*“ (Green, s. 141, 1913).

³⁷ Friedrich Heinrich Jacobi – představitel panteistické kontroverze. Jeho práce *Über die Lehre des Spinoza in Briefen an Herrn Moses Mendelssohn* (*On Spinoza's Doctrines in Letters to Herr Moses Mendelssohn*) se stala inspirací pro Hegela nebo Schellinga (Pinkard, 2000, s. 30).

3.2 Sociální pedagogika a její inspirace životem J. H. Pestalozziho

Dnešní model sociální pedagogiky je rozdílnější, než tomu bylo v počátku. Významným krokem pro budoucnost edukace bylo vydání díla *Linhart a Gertruda*. Obzvláště významným byl bod, ve kterém zvýraznil potřebu disciplíny, ovšem v přátelské míře a bez tělesných trestů v bezpečném prostředí (Robins, 2012, s. 17).

Pestalozzi měl své učence již v době svého života. Pravděpodobně nejvýznamnější byl Greaves³⁸. Sám Pestalozzi u něj deklaroval, že právě on rozumí správně jeho cíli a metodám, lépe než jiní studenti. Po dlouhodobém zájmu o Pestalozziho práci se ve svých čtyřiceti letech roku 1817 do *Yverdunnu* nastěhoval. Jeho učení trvalo po čtyři roky. Živil se jen vodou a sušenkami. Zvláštností bylo, že ani jeden neoplýval znalostmi jazyka, kterým druhý mluvil. Greaves později učil angličtinu v *Basileji* a v *Tübingenu*. Zde si povšiml Strausse, jednoho ze žáků. Roku 1825 se vrátil zpět do Velké Británie a začal pracovat pro *London Infant School Society*. Po vydání několika knih³⁹ roku 1827 se pokoušel zmírnit sociální úzkost v *Randswicku* v Gloucestershire pomocí chráněné práce pro nezaměstnané, kteří za odměnu dostali žetony proměnitelné za potřebné věci. Bronson Alcott byl fascinován Greavesovou prací a životem (byl také vegetarián, dodržoval celibát). Alcott ho měl zájem přetáhnout do Ameriky a pokračovat tam v učení, které mělo kořeny v Pestalozziho filozofii, ovšem jeho plán nevyšel, jelikož do Evropy přijel čtyři měsíce po jeho úmrtí (Armytage, 1961, s. 172–177).

Čábalová tvrdí, že se Pestalozzi stal také inspirací pro Herbart⁴⁰, který přetvořil Pestalozziho učení ve svou teorii *výchovného vyučování* (Čábalová, 2011, s. 18). Herbart informace čerpal přímo od Pestalozziho, což lze shledat například osobní návštěvou v Burgdorfu (Herbart, 1898, s. 14). Von Dehsen mimo Herbartu uvádí také Froebela jako žáka, který cestoval osobně za Pestalozzím, aby se vzdělával přímo od Pestalozziho jeho

³⁸ James Pierrepont Greaves (1777–1842) anglický reformátor, sociální myslitel, který objevil *Alcott house*.

³⁹ *Three Hundred Maxims for the consideration of Parents; Physical and Metaphysical Hints for Everybody; The Contrasting Magazine* (1827).

⁴⁰ *Johann Friedrich Herbart* (1776–1841) – německý psycholog, filosof a pedagog. Prostřednictvím pozorování Pestalozziho metod (v Burgdorfu) nechal vzniknout pěti bodový systém učení (von Dehsen, 1999, s. 153).

metody. V oblasti americké edukace se stal také inspirací pro Manna a Beecher⁴¹, přičemž Mann je brán jako *Otec amerického veřejného vzdělávání* (von Dehsen, 1999, s. 153).

V prostředí České republiky (dříve Československé federativní republiky) autor Procházka (2015, s. 18) uvádí, že Jan Milíč z Kroměříže reprezentoval praktickou sociální práci v terénu již ve 14. století. Jeho práce se odráží v problémech tehdejší doby za vlády Karla IV. Jednalo se o éru rozkvětu, ovšem i za úspěchem stály rozbroje u kritiků spojenců církve a světců. Byť pro téma práce je směrodatné dílo autora Balvína z roku 2015 s názvem *Sociální pedagogika a její dvě české osobnosti s podtitulem Přemysl Pitter a Miroslav Dědič*. Jedná se o významné sociální pedagogy, kteří neváhali obětovat vlastní blaho pro druhé. Práce Pittera⁴² měla návaznost právě na českou humanistickou tradici Jana Milíče z Kroměříže a zároveň je obohacena Pestalozziho filantropickým přístupem. Autor Balvín (2015, s. 7) si povšiml významné souvislosti v oblasti filozofie výchovy, kde cílem obou činitelů bylo pomoci dětem v tíživých životních situacích. Pomoc byla cílená na všechny národnostní menšiny.

Miroslav Dědič⁴³ byl významnou osobností z hlediska edukace dětí národností menšiny. Působil v poválečném období, kdy jako učitel české národnosti vyučoval děti z německého pohraničí. Své pocity z činnosti zaznamenal ve svém deníku, kde otevřeně popisuje vlastní pocit: „*Válka v něm vypěstovala odpor ke všemu německému, averzi nejen vůči zeleným a černým uniformám, ale i k dívčím culičkům spleteným z blondatých vrkočů, které zdobily hlavy naplněné fanatismem a nenávisí proti všemu, co nebylo německé, a tedy rasově čisté.*“ (Dědič in Balvín, 2015, s. 11)

Ovšem svým profesionálním přístupem Dědič zvládl přejít vnitřní nálepkování ve vztahu k dětem. Myslel si, že se s německými dětmi nikdy nesžije. Přesto zjistil, že mezi dětmi není rozdíl a problém překonal. Působení pak našel také u dětí z romského etnika.

⁴¹ Horace Mann a Catharine Beecher – reformátoři vzdělávací oblasti v USA; Mann jako sociální reformátor pomohl založit roku 1837 první veřejný vzdělávací systém v USA (Massachusetts), dva roky poté stál u zrodu první školy vzdělávající učitele v USA. Beecher viděla aplikaci Pestalozziho sociální pomoci v boji proti diskriminaci u vzdělávání žen (von Dehsen, 1999, s. 153).

⁴² *Přemysl Pitter* (1895–1976), jeho životní práce s menšinami se stala natolik významnou, že i sté výročí jeho narození bylo vybráno jako Rokem tolerance. Působil v Česku, Německu a Švýcarsku (Kraus, 2008, s. 15-16).

⁴³ *Miroslav Dědič* (1925), významný český sociální pedagog. Využívá praktického působení sociální pedagogiky u začleňování a především vzdělávání Romů v Česku (Václavková, 2014).

3.3 Možnost rozvoje edukačních trendů v 21. století

Pestalozzi nepůsobil nejen ve výchovné, ale i ve vzdělávací oblasti, proto je zde vhodné použití edukace víc než na místě. Jeho přínos lze nalézt nejen za vznikem *Lancasterovy školy* (Hewett, 1866, s. 9) na britské scéně, ale také Pestalozziho edukační filozofii můžeme objevit za Kilpatrickovou tzv. *Projektovou metodou*⁴⁴, a také Parkerovou *progresivní výchovou*⁴⁵. Parker ještě vylepšil stávající Pestalozziho poznatky a obohatil je pro praxi (Karier, 1986, s. 248).

Jeho edukační přístup byl stavěn na sociálních aspektech výchovy a vzdělávání. Dnes o tomto modelu mluvíme jako o *peer tlaku*, *peer modelování* a *hraní rolí* – řeč tedy představuje nejdůležitější složku socializace (Kelly, 2004, s. 23).

V charitativní a dobrovolnické oblasti je také zapotřebí vymezit nadace a jejich činy, které se odehrávají mimo hranice České republiky. Z hlediska času by se mohly stát inspirací pro nadační činnost a cílovou skupinu dětí, které jsou separovány od majoritní společnosti. Z evropsky nejvýznamnějších je zapotřebí zdůraznit působení *Pestalozzi Children's Village Trust*⁴⁶ ve Velké Británii a její americké obdoby *Pestalozzi Foundation of America*.

Pestalozzi Children's Village

Pestalozzi Children's Village Trust založil roku 1947 Dr. Henry Alexandr – Němec s židovskými kořeny, který se do Velké Británie odstěhoval před druhou světovou válkou. U založení byla též přítomna britská socioložka Mary Buchanan. Jejich inspirací byl Robert Corti, švýcarský filozof, který stvořil stejnojmennou nadaci v severním Švýcarsku (Trogen v Appenzell). Byli zde komunitně ubytováni přeživší sirotci z druhé světové války. Děti žily ve skupinkách národního charakteru a byly vzdělávány v jejich rodném jazyce se snahou také prohloubit rodnou kulturu. Myšlenka pomoci byla shledána právě v Pestalozziho filozofii.

Roku 1957 britská skupina skoupila 170 akrů půdy v *Sedlescombe* ve východním *Sussexu*. Zde zakladatelé shromáždili masivní skupinu rozličného sociálního charakteru – od učitelů

⁴⁴ *The Project Method* (1918), Wiliam Heard Kilpatrick byl americký pedagog a žák Johna Deweye.

⁴⁵ Francis Wayland Parker (1837 – 1902) je představitelem americké školy, speciálně brán jako zakladatel progresivní výchovy. Od Pestalozziho získal inspiraci v podobě metodiky a od Herbarta se inspiroval principy koncentrace (Pinar, 1995, s. 86).

⁴⁶ *Head, Heart and Hands* – organizace sociálních pedagogů v oblasti náhradní rodinné péče sídlící ve Spojeném království, která pozvolna navozuje na tradici *Pestalozzi Children's Village Trust*.

po šlechtu. Cílem byla snaha nadaci prosadit ve společnosti. Po dvou letech do tábora dorazily první děti. Pocházely většinou z uprchlických rodin v Německu, částečně byly doplněny i britskými dětmi. Primárním znakem výběru byla špatná péče ze strany rodiny – děti, které žily, byť za chudinských podmínek, ale měly kolem sebe milující rodiny, tak nebyly oprávněny čerpat tuto možnost. Navštěvovaly okolní školy, měly možnost se sžít s lokální kulturou. Jejich ubytování nemělo nic společného s institucionální výchovou. Projekt brzy sklízel své ovoce. Lidé přispívali na chod projektu, celebrity lobbovaly za podporu. Významným krokem bylo roku 1963 přijetí skupiny dvaceti dvou tibetských uprchlíků. Roku 1965 dorazila poslední evropská skupina dětí. Zde nastal zlom, jelikož iniciátoři zjistili, že evropské děti už nepotřebují tolik sounáležitosti a pomoc směřovala k dětem z třetího světa. V tomto období první vlna dětí dokončovala středoškolské vzdělání. Měly na výběr se buď vrátit do rodných zemí, nebo mohly zůstat v Británii. Deportace nastala roku 1968, téhož roku byl ukončen provoz komunity.

I po letech děti z vesnice mezi sebou udržovaly kontakt, ovšem minimum z nich byly děti z Tibetu. Později, v roce 2009, zakladatelé projektu žijící v Německu se rozhodli při padesátiletém výročí projekt znovu obnovit. Více než polovina z 61členné originální skupiny se ve vesničce shromáždila na podzim roku 2009. Vše veselé i smutné bylo vzpomenuáno všemi členy napříč zúčastněnými zeměmi.

Také přišel čas napravit chybný výklad činnosti, stalo se tak po 30 letech. Aktéři Eидуks a Clark zpracovali bibliografický záznam. Vydali paměti, které příběhy popisují tak, jak by měly být zachovány pro další generace. Tímto počinem vznikl *Early Pestalozzi Children Project* (Early Pestalozzi Children, 2016).

Swiss Pestalozzi Children's Village Foundation

Jedná se o organizaci, která vznikla po boku *British Pestalozzi Children's Village Association*, byla stvořena ze dvou primárních hledisek, a to zisku financí pro chod britských dětí ve švýcarské vesničce a zviditelnění nápadu v Británii (Early Pestalozzi Children, 2014).

The Pestalozzi Children's Foundation

Mezinárodní charitativní organizace založená roku 1946. Je zprostředkovatelskou, sesterskou organizací pro *Pestalozzi Children's Village*, která pomohla vybudovat ubytování pro děti postižené druhou světovou válkou. Předmětem činnosti bylo postarat se a naučit děti z jihovýchodní Evropy být součástí výměnného pobytu. Nadace je stále

aktivní v jedenácti zemích světa, zprostředkovává přístup k učení znevýhodněným dětem. Cílem je přístup ke kvalitnímu vzdělání (The Pestalozzi Children Foundation, 2016).

Council of Europe: Pestalozzi Programme

Mimo Pestalozziho příjmení má skupina společný program v budování specifického komunitního působení. Zástupci, kteří se programu účastní, jsou informováni o tom, jak budovat komunitu pro specifickou činnost. Poskytuje lektorům jak předání dosažených zkušeností a znalostí, tak i doporučení, jak vytvořit zdravé prostředí pro všechny zúčastněné a hlavně pocit participace pro všechny členy. Program má nadnárodní charakter. Zdůrazňuje, že znalosti je důležité neustále budovat, ne je brát jako výsledek. Na aktéry jsou kladeny vysoké jazykové požadavky z důvodu evropské platformy (COE, 2015).

II. PRAKTICKÁ ČÁST

4 METODOLOGIE KVANTITATIVNÍHO VÝZKUMU

První polovina metodologického výzkumu se zaměřuje na kvantitativní část. Cílem je změření postojů k filantropii v české společnosti. Inspirace pro vznik výzkumu byla shledána ve filantropické činnosti J. H. Pestalozziho v průběhu jeho celého života. Výzkum byl administrován prostřednictvím dotazníkového šetření a cílil na dnešní obyvatelstvo České republiky bez věkového ohraničení. Položky jsou rozděleny do dílčích cílů, kdy tyto jednotlivé cíle mají zjistit aktuální pohled obyvatel především na problematiku zabývající se dobrovolnictvím.

V prvé řadě bylo důležité zjistit stávající situaci v českém prostředí. Pilotní informace byly čerpány především z knih *Vzorce a hodnoty dobrovolnictví v české společnosti na začátku 21. století* od autorů Friče a Pospíšilové (2010) a výsledků dotazníkového šetření od společnosti CERN zpracované pro Nadaci Via.

Dotazníkové šetření obsahuje část zaměřenou na stanovení závislých a nezávislých proměnných. Všechny kroky výzkumu jsou popsány v následující kapitole zabývající se kvantitativním šetřením. Kategoricky se jedná o zjištění faktografických údajů a postojů prostřednictvím označení hodnot na Likertově škále. Tato část je vyhodnocena matematickými operacemi. Další část položek zjišťuje povědomí a názor na zlepšení situace, tato část je vyhodnocena prostřednictvím matematické statistiky a výpočtem chí-kvadrátu bez kontingenční tabulky. Všechny výsledky jsou uvedeny v příloze v přehledně popsaných tabulkách.

Kvantitativní výzkum má navazující část v podobě kvalitativního výzkumu.

4.1 Cíle výzkumu

Cílem průzkumu je zjištění míry zájmu o aktivity spojené s filantropismem, především zjištění postoje k činnostem spojeným s výkonem dobra pro druhé osoby. Primární výzkumný cíl se dělí na menší, kde je podrobněji zkoumána spojitost dobrovolné činnosti s důvěrou respondentů v instituce zprostředkovávající charitativní aktivity a jejich osobní motivace či vnější pohnutky. V zájmu zjištění je také očekávání zpětné vazby od lidí zprostředkující pomoc druhým. Položky se přímo ztotožňují se zjištěním, zda jedinec za výpomoc očekává protislužbu či je aktivita provedena z dobré vůle. Hlubší cíl řešený v empirické části je směřován ke zjištění zájmu o socializaci za pomoci manuální činnosti vychovávaných, především dětí a dospívajících. Autorčinou představou je srovnat aktivní

sociálně pedagogické působení J. H. Pestalozziho právě za pomoci manuální práce na dnešní edukační možnosti, zda společnost má vůbec zájem o tuto variantu socializace. V zájmu jedné z položek je zjistit familiárnost Pestalozziho jména v české společnosti. V neposlední řadě je jeden z cílů označen jako politicko-ideologická komparace dnešního a totalitního režimu, přesněji specifikace postoje, s jakou mírou soudržnosti a sounáležitosti se lidé potýkají dnes a v minulosti. Výzkum není věkově ohraničen, je prováděn celoplošně v oblasti České republiky.

Dle výsledků dotazníkového šetření je zjištěno, zda mají respondenti zájem o možné vylepšení stávající situace v neziskové a výchovné oblasti. V případě kladného přístupu k inovaci bude navržena improvizace v žádané oblasti. Daná inspirace pro improvizaci je hledána především ve Velké Británii a tamějších aktuálních možnostech pomoci potřebným, především z hlediska celoplošně v hojně míře působících tzv. *charity shops*, tj. obchodů zaměřených na prodej věcí z druhé ruky, kdy výnos z prodeje putuje k potřebným prostřednictvím charitativní organizace s předem určeným cílem.

4.2 Pojetí výzkumu

Hlavní myšlenkou celého procesu spojeného s průzkumem je zajištění zkoumaných dat prostřednictvím dotazníkového šetření. Cílem je kategorizovat zjištěné postoje respondentů k filantropismu. Metodologie je zvolena v podobě *kvantitativního výzkumného šetření*. Tento výzkum má především popisný charakter. Zjištěná data mají charakter pilotního průzkumu, mohou být tedy využita pro úvodní myšlenku k hlubšímu výzkumu.

4.3 Technika výzkumu

Sběr dat je uskutečněn prostřednictvím *dotazníkového šetření*. Dotazník obsahuje tři části. Začíná úvodem, který má informační charakter – obznamuje respondenta s cílem výzkumného šetření, základním poučením o povaze otázek a zachováním anonymity v případě odeslání vyplněného dotazníku. Hlavní výzkum je zaměřen na výsledky těla dotazníku, a to prostřednictvím baterie 16 položek, kde má respondent možnost interpretovat svůj postoj nebo názor označením jedné z variant pětistupňové *Likertovy*

škály⁴⁷ (ve většině případů byly udány tyto možnosti: souhlasím, spíše souhlasím, nevím, spíše nesouhlasím, nesouhlasím). V možnostech je varianta *nevím* použita záměrně, jelikož se autorka neztotožňuje s českým překladem *ani souhlasím ani nesouhlasím*⁴⁸, který je použit v mnoha manuálech jako ukázkový. Výše zmíněných 16 položek se dělilo na kategorie tří až čtyř položek zjišťujících pravdivost jednotlivých hypotéz. Poslední část, tedy závěr, tvoří čtyři položky určující faktografické údaje. Respondenti také dostali prostor pro vyjádření své kritiky či jiného postřehu pomocí předem určeného textového pole. Po vyplnění bylo respondentům vysloveno poděkování za účast ve výzkumném šetření.

Před tvorbou dotazníku bylo využito zpětné vazby v podobě konzultací s osobami, které nejsou ve zkoumané oblasti zainteresovány. Cílem konzultací bylo zjistit, co by mohlo být pro průzkum zajímavé a zda je administrace položek pochopitelná pro všechny jedince, kteří mohou s dotazníkem přijít do styku. Další inspirace pro obsah dotazníku byla nalezena v podnětech z již ukončeného výzkumného šetření od společnosti *CERN* objednané pro *Nadaci VIA*⁴⁹. Dotazníkové šetření pro *Nadaci VIA* má kvantitativní charakter, dotazování se zúčastnilo 1 071 respondentů.

4.4 Výzkumný vzorek

Základní soubor byl definován jako všechny osoby v České republice bez rozdílu věku a pohlaví, výzkumný vzorek byl vybrán pomocí techniky tzv. *sněhové koule*, zacílen na jedince používající sociální sítě, především sociální síť *Facebook* (Jeřábek, 1992, s. 38–39). Ekvivalentně lze výběr označit i jako *dostupný*.

Výzkumný vzorek obsahoval 142 respondentů a je zpracován v následující kapitole.

⁴⁷ Likertova škála byla zvolena jako vhodný nástroj k měření postojů z důvodu doporučení v nastudované literatuře zabývající se metodologií psychologie a pedagogiky (Gavora, 2008, s. 112; Hayesová, 1998, s. 112).

⁴⁸ *Neither agree nor disagree* (Brace, 2008, s. 74).

⁴⁹ „Cílem projektu je zjistit názory příslušníků elit a české veřejnosti na filantropii a dárcovství, postihnout hodnotový základ, na kterém široký okruh filantropických aktivit stojí, motivaci dárců i normativní společenské klima, v jehož rámci se tyto činnosti odehrávají“ (Filantropie a české elity, 2014, s. 3). Dotazníkové šetření pro nadaci *VIA* má kvantitativní charakter, tázání se zúčastnilo 1 071 respondentů.

4.5 Stanovení výzkumných problémů a hypotéz

Výzkumný problém: Je míra ochoty pomoci potřebným více závislá na volném čase než na finančních možnostech dotázaných?

H₀: Míra ochoty pomoci potřebným má stejnou závislost na volném čase, jak na finančních možnostech dotázaných.

H_{1A}: Předpokládáme, že míra ochoty pomáhat je více závislá na finančních možnostech jedince než na jeho volném čase.

Výzkumný problém: Má pro míru angažovanosti pomáhat rozhodující, tedy větší vliv důvěra v organizace zprostředkovávající pomoc než vnitřní motivace k poskytnutí pomoci?

H₀: Pro míru angažovanosti pomáhat má stejný vliv důvěra v organizaci zprostředkovávající pomoc, jako osobní motivace poskytnout pomoc.

H_{2A}: Předpokládáme, že v míře angažovanosti pomáhat má rozhodující vliv důvěra ve zprostředkovávající organizaci spíše než angažovanost pomáhat.

Výzkumný problém: Byla míra lidské sounáležitosti vyšší v předešlém režimu, než je tomu dnes?

H₀: Míra lidské sounáležitosti a solidárnosti je nyní stejná, jako tomu bylo v předešlém režimu.

H_{3A}: Předpokládáme, že míra sounáležitosti a solidárnosti je nyní nižší, než tomu bylo v minulém politickém režimu.

Výzkumný problém: Je míra zájmu o projekty pro pomoc dětem ze znevýhodněného prostředí vyšší za předpokladu, že podpoření se aktivně zúčastní na participaci činnosti, než o projekty, kde jsou podpořené osoby pasivní?

H₀: Míra zájmu o projekty pro pomoc dětem ze znevýhodněného prostředí k resocializaci je stejná za pomoci aktivní participace, jako míra zájmu o projekt bez aktivní účasti podpořených.

H_{4A}: Předpokládáme, že míra zájmu o projekt pro pomoc dětem ze znevýhodněného prostředí k resocializaci za pomoci aktivní participace u činností je vyšší, než bez aktivní účasti podpořených.

Výzkumný problém: Je ve společnosti známá činnost J. H. Pestalozziho?

H0₅: Míra znalosti o činnosti J. H. Pestalozziho není ve společnosti ani nízká ani vysoká.

H5_A: Předpokládáme, že míra zájmu znalosti o J. H. Pestalozzím je nízká.

H0₆: Míra zájmu společnosti o charitativní obchody není podstatná.

H6_A: Předpokládáme, že lidé mají zájem o charitativní obchody.

H0₇: Míra zájmu o výchovné činnosti od J. H. Pestalozziho není ani vysoká ani nízká.

H7_A: Předpokládáme, že míra zájmu o výchovné činnosti od J. H. Pestalozziho je vysoká.

4.6 Vlastní řešení

Definování proměnných

Odpověď na většinu níže uvedených položek ve spojitosti **H1** až **H4** je administrováno za pomoci níže uvedené škály (pokud není uvedeno jinak):

- odpověď *souhlasím* (rovná se 1 bodu)
- odpověď *spíše souhlasím* (rovná se 2 bodům)
- odpověď *nevím* (rovná se 3 bodům)
- odpověď *spíše nesouhlasím* (rovná se 4 bodům)
- odpověď *nesouhlasím* (rovná se 5 bodům).

Jednotlivé položky v dotazníkovém šetření s vysvětlením zkoumaného postoje:

- **H1**

„Mám zájem o dobrovolnickou činnost, ale odrazuje mě nedostatek volného času, který bych mohl strávit s přáteli nebo rodinou.“

Položka zjišťuje *míru zájmu* o dobrovolnickou činnost s ohledem na volný čas (závisle proměnná).

„Raději přispěji finanční částkou, než svým volným časem.“

Položka zjišťuje *míru komfortu* u zúčastněných v dobrovolnické činnosti (závisle proměnná).

„Aktivně se zúčastňuji dobrovolnické činnosti, přičemž tato aktivita nezasahuje do mého volného času.“

Položka zjišťuje *míru aktivního zúčastnění* dobrovolnické činnosti s ohledem na využití volného času (závisle proměnná).⁵⁰

- **H2:**

„Bojím se, že peníze vložené na charitu někdo „vytuneluje“.“

Položka zjišťuje *míru důvěry* ve zprostředkovávající instituce (závisle proměnná).

„Osobně pomáhám potřebným bez ohledu na vnější okolnosti.“

Položka zjišťuje *míru osobní motivace* pro pomoc potřebným (závisle proměnná).

„Dávám přednost osobnímu vyhledání organizace/osoby, kam či komu chci přispět, před náhodným dárcovstvím na ulici.“

Položka zjišťuje *míru osobní motivace* při aktivním dárcovstvím (závisle proměnná).

Myslím si, že člověk, pokud chce pomoci, tak obětuje čas k nálezu důvěryhodné organizace zprostředkovávající pomoc.

Položka zjišťuje *míru osobní motivace* při hledání správné organizace zabývající se pomocí potřebným (závisle proměnná).⁵¹

- **H3:**

„V dnešní době lidé očekávají v případě pomoci protislužbu.“

Položka zjišťuje *míru solidarity* ve spojitosti s prosociálním chováním (závisle proměnná).

„Minulý režim utužoval (v dobrém slova smyslu) mezilidské vztahy víc, než je tomu teď.“

Položka zjišťuje *míru filantropie* ve spojitosti s politickou ideologií (závisle proměnná).

⁵⁰ Položka má širší rozsah odpovědí. K základnímu 5bodovému ohodnocení je přidána možnost volby odpovědi *nezúčastňuji se dobrovolnické aktivity*. Tato odpověď je rovna 6 bodům.

⁵¹ Položka má širší rozsah odpovědí. K základnímu 5bodovému ohodnocení je přidána možnost volby odpovědi *přispívám oběma možnostmi*. Tato odpověď je rovna 6 bodům.

„V dnešní době jsou lidé odkázáni více na sebe a nepočítají s tím, že by jim někdo pomohl.“

Položka zjišťuje *míru solidarity* očekávané od okolí (závisle proměnná).

- **H4:**

„Raději přispěji na projekt, kde mohu vidět aktivitu ze strany obdarovaného.“

Položka zjišťuje *míru ochoty pomoci* ve spojitosti s prosociálním chováním (závisle proměnná).

„Oceňuji existenci programů, které poškozené děti/dospívající začlení do sociálního života pomocí manuální aktivity.“

Položka zjišťuje *míru zájmu* ve spojitosti s vlastní aktivitou poškozeného (závisle proměnná).

„Preferuji dobrovolnictví, protože se cítím nápomocně a ihned mohu vidět výsledky.“

Položka zjišťuje *míru ochoty* ve spojitosti očividných výsledků u potřebných (závisle proměnná).⁵²

- **H5:**

Položky spojené s H5 mají rozdílnou škálu odpovědí, možnosti jsou dále individuálně uvedeny:

„Vím, kdo je J. H. Pestalozzi.“

Položka zjišťuje *míru znalosti* o J. H. Pestalozzím (závisle proměnná).

Položka je vyhodnocena matematickou statistikou výpočtem chí-kvadrátu neboli testem dobré shody. Výsledek je porovnán s kritickou hodnotou, dle těchto hodnot je stanoven výsledek pravdivosti hypotézy.

⁵² Položka má širší rozsah odpovědí. K základnímu 5bodovému ohodnocení je přidána možnost volby odpovědi *nejsem dobrovolník, ale mám zájem o dobrovolnictví*, tato odpověď je rovna 6 bodům. Odpověď *nejsem dobrovolník a ani nemám zájem o dobrovolnictví* je rovna 7 bodům.

„J. H. Pestalozzi pomáhal dětem, převážně sirotkům, k sociálnímu začlenění pomocí manuální činnosti a s tím spojeného výchovného působení. Uvítal/a byste tento model pomoci i v České republice?“

Položka zjišťuje *míru zájmu o činnost* (závisle proměnná).

Položka je vyhodnocena matematickou statistikou výpočtem chí-kvadrátu neboli testem dobré shody. Výsledek je porovnán s kritickou hodnotou, dle těchto hodnot je stanoven výsledek pravdivosti hypotézy.

„V zahraničí působí charita pomocí tzv. charitativních obchodů, kde lidé odloží věci (oblečení, knihy aj.), které nechťejí a ty jsou prodávány. Zisk jde jako výtěžek na předem vybranou charitu. Uvítal/a byste tento model v České republice ve větším měřítku než tomu je?“

Položka je vyhodnocena matematickou statistikou výpočtem chí-kvadrátu neboli testem dobré shody. Výsledek je porovnán s kritickou hodnotou, dle těchto hodnot je stanoven výsledek pravdivosti hypotézy.

Faktografické údaje:

Proměnné obsažené v následujících položkách mají *nezávislý* charakter.

- **Pohlaví:** možnost dvou odpovědí: muž; žena (dichotomická proměnná).
- **Bydliště:** možnost volby ze dvou odpovědí: město; vesnice (dichotomická proměnná).
- **Věk:** otevřená možnost volby odpovědi (ve výsledcích kategoricky rozděleny).
- **Nejvyšší dosažené vzdělání:** možnost volby ze tří možností odpovědí: základní; vyučení nebo středoškolské; vyšší odborné nebo vysokoškolské.

Položky s faktografickým kontextem byly vloženy do koncové části dotazníku z důvodu minimalizování aktivizace obranných mechanismů ze strany dotázaných (Borůvková, 2013, s. 13).

4.7 Způsob zpracování dat

Tazatel využil metodu CAWI. Opodstatněním výběru této metody je rychlejší sběr dat a také možnost efektivnějšího výběru za pomoci *Snowball Sampling techniky*. Informace

získané z dotazníkového šetření jsou již kategoricky vytříděny IT společností, jejímž prostřednictvím autorka využila platformu pro tvorbu dotazníků.

Výsledky z dotazníkového šetření jsou vyhodnoceny popisnou metodou. Nejprve byla data zpracována pomocí programu *Microsoft Excel*, tato data převedená do tabulek byla také použita jako grafy vložené v textu, z důvodu lepší orientace a představivosti výsledků. Položky s Likertovou škálou jsou vyhodnoceny za pomoci aritmetického průměru. Tabulky v příloze obsahují nezbytné údaje pro tato vyhodnocení.

Interpretace tří položek týkajících se J. H. Pestalozziho osobnosti – možné využití metod ve výchově a inovace v dobrovolnické oblasti jsou vyhodnoceny matematickou statistikou prostřednictvím výsledku chí-kvadrátu.

5 VÝSLEDKY KVANTITATIVNÍHO VÝZKUMU

V následující kapitole je hlavním cílem rozčlenění a interpretování získaných informací ze strany respondentů. V první řadě jsou vyhodnoceny faktografické údaje, druhá část následuje v podobě analýzy jednotlivých položek. Všechny odpovědi v dotazníkovém šetření měly fakultativní charakter. Výsledky jsou přeneseny ze 142 použitelných navrácených dotazníků. Návratnost byla 26 %. Mezi odevzdanými dotazníky byly objeveny čtyři duplikáty, které nebyly zahrnuty do výzkumu. Položky jsou seřazeny stejně jako v dotazníku mimo faktografická data. Ta jsou přenesena z konce na začátek.

5.1 Charakteristika respondentů (faktografické údaje)

Pohlaví respondentů

Z **tabulky č. 1** lze vyčíst, že z gender hlediska je zúčastněno více žen než mužů, z celkového počtu **142** respondentů bylo **46** (32,39 %) mužů a **96** (67,60 %) žen.

Technika tzv. *sněhové koule* nezaručila reprezentativní výběr z pohledu genderové skladby respondentů na teritoriu České republiky. Výsledky tedy nelze aplikovat na celou populaci. Provedený výzkum má více informativní charakter než statistickou kvalifikaci (Borůvková, 2013, s. 15).

Věk respondentů

Položka monitorující věk byla v dotazníku respondentům nabídnuta formou otevřené odpovědi. Z důvodu široké věkové škály autorka využila rozdělení do věkových kategorií v rozsahu **pěti let** (Jeřábek, 1992, s. 29). Nejvyšší četnost respondentů je ve věkové kategorii **25 až 29 let** (celkově nejvyšší četnost měla věková skupina 25 let v počtu 16 navrácených dotazníků). Věková škála začínala na 13 letech s navráceným jedním dotazníkem. Nejstarší účastnice uvedla věk 67 let. Tři lidé svůj věk neuvedli. Věkový průměr je **30, 5** roku. Sběr dat je zaznamenán v **Tabulce č. 2**, pro komparaci je uveden i celorepublikový průměr v **Tabulce č. 2.1**.

Bydliště respondentů

Informace o bydlišti respondentů jsou zaznamenány v **Tabulce č. 3**. Výsledky popisují vyšší zastoupení respondentů z měst v celkovém počtu **92** (65 %) respondentů. V **50** (35 %) případech respondenti uvedli své místo bydliště na vesnici.

Nejvyšší dosažené vzdělání

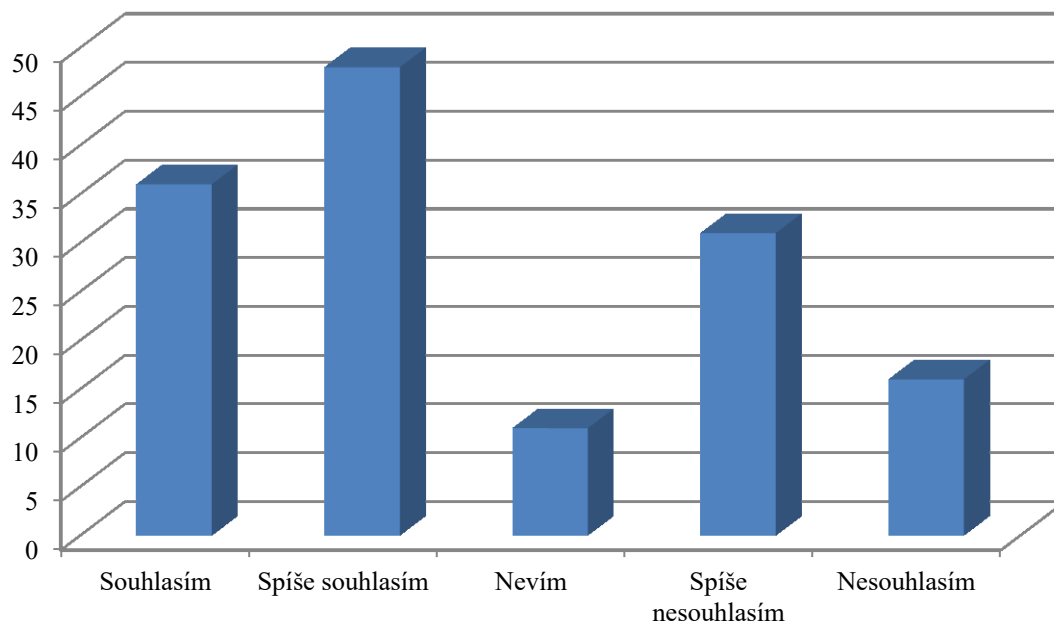
Výsledky zaznamenané v **Tabulce č. 4** popisují převahu vyučených nebo středoškolsky vzdělaných osob v celkovém počtu dotazovaných. Vzorek má hodnotu **78** (55 %) odevzdaných dotazníků, druhou nejvyšší četnost obsadili respondenti s vyšším nebo vysokoškolským vzděláním **56** (40 %). Nejnižší četnost obsadili respondenti se základním vzděláním, kterých bylo **sedm** (5 %).

5.2 Výzkumné otázky s vyhodnocením

Výzkumné otázky mají posuzovací charakter, jsou tedy vyhodnoceny popisnou metodou. Míra postoje je volena výběrem ve stupnici tzv. *Likertovy škály*. Ve většině případů se jedná o škálu odpovědí s možnostmi: *souhlasím, spíše souhlasím, nevím, spíše nesouhlasím a nesouhlasím*. V některých případech se dle zkoumaného cíle nabízelo více možností z důvodu širokého záběru zkoumání. Tato tvrzení mají informativní charakter. Pro lepší představivost jsou výzkumné otázky doplněny grafem. Z důvodu lepší přehlednosti jsou všechny tabulky s údaji uvedeny v příloze. Pokud to bylo vhodné, tak byly výsledky komparovány z interpretovaných dat z výzkumného šetření od společnosti CERN.

Všechna níže seřazená vyhodnocení pocházejí z dat uvedených v tabulkách v příloze práce z důvodu duality informací v textu. Vyhodnocení týkající se výzkumných otázek je rozděleno do tří částí. V prvním odstavci je uvedena nominální četnost a výsledek v procentech, druhý odstavec je zaměřen na výsledek aritmetického průměru. Poslední odstavec se věnuje výkladu určené hypotézy.

VO1: Mám zájem o dobrovolnickou činnost, ale odrazuje mě nedostatek volného času, který bych mohl trávit s přáteli nebo rodinou.

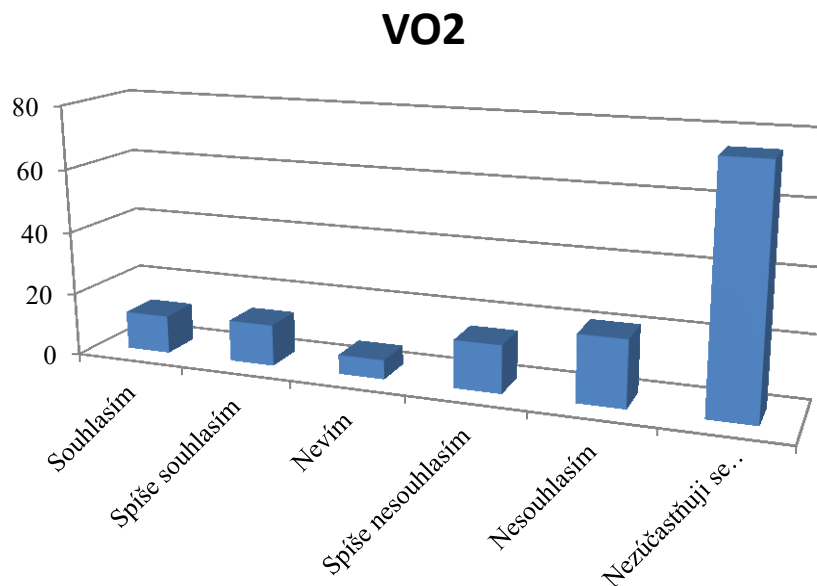
Graf č. 1: Mám zájem o dobrovolnickou činnost, ale odrazuje mě nedostatek volného času, který bych mohl trávit s přáteli nebo rodinou

Položka zkoumá míru zájmu, která je specifikovaná u H1. Zjišťuje adaptabilitu dobrovolníků ve svém volném čase v poměru s finančními možnostmi. Výsledky jsou zaznamenány v **Grafu č. 1 (Tabulce č. 5)**. Nejvyšší četnost měla odpověď *spíše souhlasím*, uvedlo ji **48** (34 %) respondentů, druhou nejčastěji uvedenou odpovědí je možnost *souhlasím* s četností **36** (25 %). Střední hodnotu obdržela varianta *spíše nesouhlasím* s uvedenými **31** (22 %) odpověďmi. *Nesouhlasím* zvolilo **16** (11 %) respondentů, jako poslední varianta *nevím* byla zvolena v **11** (8 %) případech.

Aritmetický průměr je roven hodnotě **2,599**. Výsledek bodového ohodnocení je nejbližší odpovědi *nevím*.

Zamítáme alternativní hypotézu H1_a, přijímáme H0₁. Předpokládáme tedy, že míra ochoty pomáhat nemá souvislost ani s mírou volného času, ani s finančními možnostmi jedince. Již pohledem na Graf č. 1 lze interpretovat velkou vyrovnanost mezi zvolenými odpověďmi z obou stran pólů. Hypotézou H1 se zabývají ještě další tři položky.

VO2: Aktivně se zúčastňuji dobrovolnické činnosti, přičemž tato aktivita nezasahuje do mého volného času.

Graf č. 2: Aktivně se zúčastňuji dobrovolnické činnosti, přičemž tato aktivita nezasahuje do mého volného času

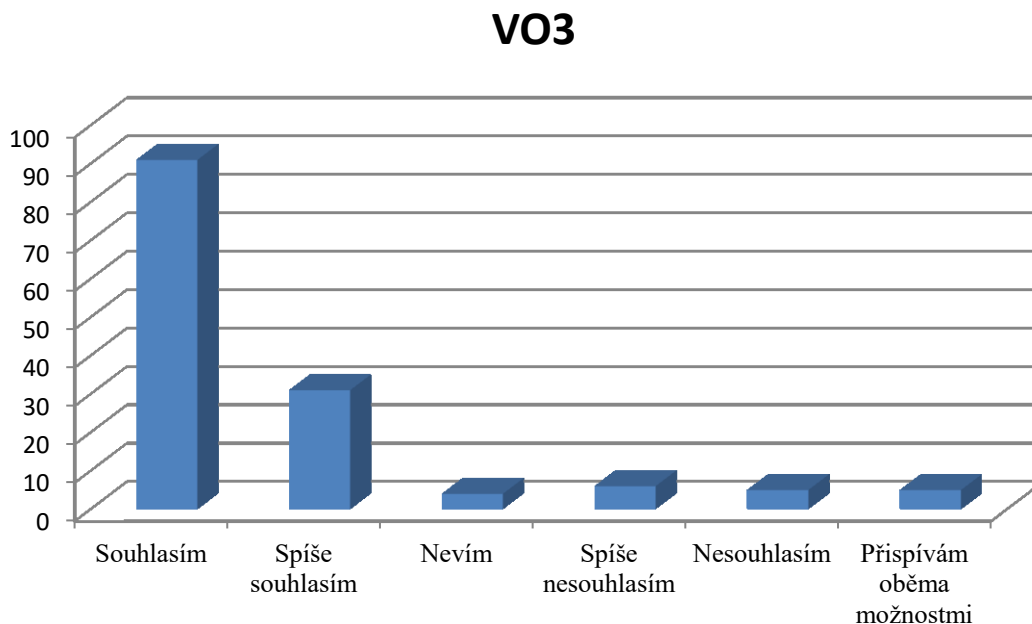
Údaje uvedené v **Grafu č. 2 (Tabulce č. 6)** zkoumají míru aktivního zúčastnění. Více než polovina osob, zde označila variantu, že se nezúčastňuje dobrovolnické aktivity, a to v **75** případech (53 %). S tvrzením *souhlasilo 12* (8 %) osob, příklonění k variantě *spíše souhlasím* uvedlo **13** (9 %) osob, varianta *nevím* byla zodpovězena **šesti** (4 %) respondenty. *Spíše nesouhlasím* zvolilo **21** (15 %) respondentů a možnost *nesouhlasím* byla označena **21** (15 %) lidmi.

Aritmetický průměr je 4,725. Výsledek je nejbližší k odpovědi ***nesouhlasím***.

Interpretujeme zamítnutí H_{1a} , nebyla zde nalezena souvislost mezi potřebou volného času a mírou zájmu o dobrovolnictví, proto přijímáme H_{01} . Interpretujeme tedy předpoklad, že míra ochoty pomoci potřebným má stejnou závislost na volném čase, jak na finančních možnostech dotázaných.

Tato položka měla i kontrolní charakter, jelikož má obdobný účel zjištění jako předchozí položka. Důležitým faktem je, že největší procento respondentů se vyjádřilo v tom smyslu, že **dobrovolnictví nepraktikují**.

VO3: Dávám přednost osobnímu vyhledání organizace/osoby, kam či komu chci přispět před náhodným dárcovstvím na ulici.

Graf č. 3: Dávám přednost osobnímu vyhledání organizace/osoby, kam či komu chci přispět před náhodným dárcovstvím na ulici

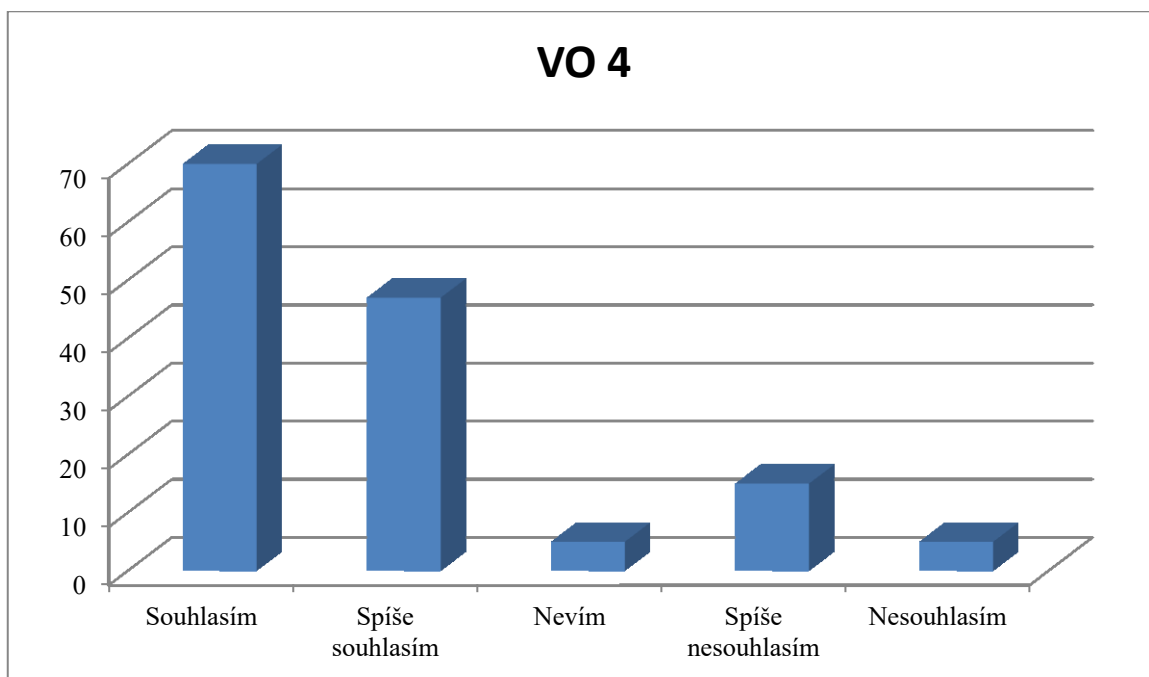
Z **Grafu č. 3 (Tabulky č. 7)** lze na první pohled vyčíst převažující souhlas s tvrzením. Četností je nejvyšší podíl odpovědi *souhlasím* uveden u **91** (64 %) respondentů. Druhou nejvyšší účast má odpověď *spíše souhlasím*, která je uvedena **31** (22 %) respondenty. Odpověď *spíše nesouhlasím* zvolilo **šest** (4 %) hlasujících. *Nesouhlasím* a *přispívám oběma možnostmi* vybralo shodně **pět** (4 %) respondentů. Nejméně lidí sympatizovalo s odpovědí *nevím*, a to **čtyři** (3 %) dotazovaní.

Dle výsledku lze usoudit, že lidé pravděpodobně příliš nedůvěřují přispívání na ulici nebo za pomoci přímého oslovení. Můžeme shledat vyšší důvěru v organizace, které mají pevné zázemí. Pouze hrstka lidí (5; 4 %) uvedla, že přispívají oběma možnostmi. Mezi možnostmi *souhlasím* a dalšími možnostmi byla nalezena významná odchylka.

Aritmetický průměr je 1,718 má nejbliže k odpovědi *spíše souhlasím*.

Interpretujeme zamítnutí nulové hypotézy H_0 , jelikož byla ve výsledcích nalezena významná spojitost s alternativní hypotézou H_2 . Předpokládáme tedy, že je nalezena vysoká souvislost vlivu důvěry v organizaci, prostřednictvím které chceme pomáhat.

VO4: V dnešní době jsou lidé odkázáni více sami na sebe a nepočítají s tím, že by jim někdo pomohl.

Graf č. 4: V dnešní době jsou lidé odkázáni více sami na sebe a nepočítají s tím, že by jim někdo pomohl

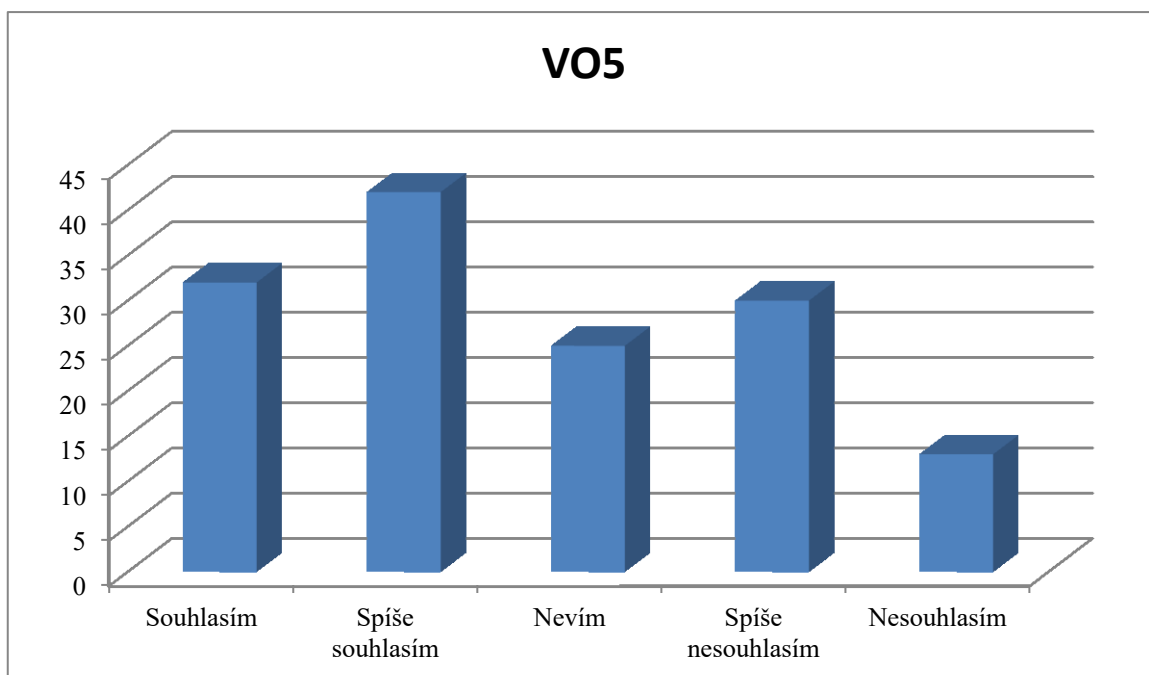
Z **Grafu č. 4 (Tabulky č. 8)** lze vypočítat, že lidé zúčastnění ve výzkumném šetření cítí nízkou míru filantropismu v societě.

Výsledky výzkumu ukazují, že **70** (49 %) respondentů zvolilo *souhlas* s tvrzením, s mírnějším *přikloněním k souhlasu* sympatizovalo **47** (33 %) respondentů. Střed kopíruje varianta *spíše nesouhlasím* zvolená **15** (11 %) respondenty. Z hlediska četnosti měla zanedbatelnou hodnotu odpověď *nevím* a *nesouhlasím* se shodným počtem respondentů, a to **pěti** (4 %).

Dle výsledků lze vydedukovat silné sympatie k tvrzení *souhlasím* a *spíše souhlasím*.

Aritmetický průměr je **1,859**. Výsledek má tedy nejblíže k variantě *spíše souhlasím*.

Položka zjišťuje souvislost lidské sounáležitosti a dnešní doby. Četnost výsledků zamítá nulovou hypotézu H_0 , a přijímá alternativní H_3 , s předpokladem, že je v dnešní společnosti míra sounáležitosti a solidárnosti nižší, než tomu bylo v minulosti. Otázka nemá časové ohraničení, zkoumá pouze osobní postoj k tématu.

VO 5: Raději přispějí finanční částkou než svým volným časem.

Graf č. 5: Raději přispějí finanční částkou než svým volným časem

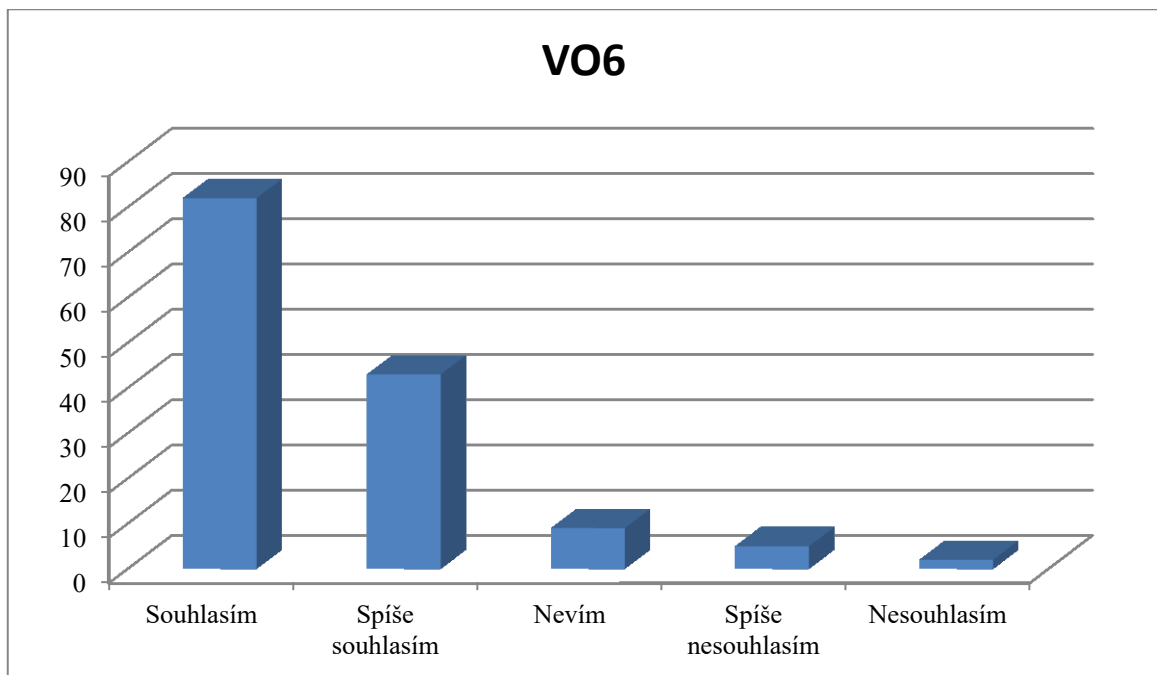
Ze zadaných odpovědí uvedených v **Grafu č. 5** a **Tabulce č. 9** lze vypočítat nejednoznačnost v názorech respondentů. Podle četnosti respondenti nejvíce volili variantu *spíše souhlasím* s celkovým počtem **42** (30 %) odpovědí. Jako druhá nejčetnější byla odpověď *souhlasím* s počtem vybraných odpovědí **32** (23 %). Poměrně vyrovnaným počtem respondentů je zadána možnost odpovědi *spíše nesouhlasím* s počtem **30** (21 %). Předposlední se umístila varianta odpovědi *nevím* uvedená **25** (18 %) respondenty. Nejnižší četnost měla odpověď *nesouhlasím* uvedená **13** (9 %) respondenty.

Aritmetický průměr je 2,648. Výsledek je nejbližší odpovědi *nevím*.

Výsledek charakterizuje zájem o zjištění vztahu mezi finančními aspekty a volným časem. Odmítáme alternativní hypotézu H_1 , přijímáme nulovou hypotézu H_0 . Přijetím nulové hypotézy předpokládáme, že vztah vyjádřený pomocí dotazníkového šetření popisuje rovnost mezi finančními možnostmi a volným časem respondentů.

Výsledek výzkumu lze doplnit výsledky z CERN výzkumu. Zde dotazovatelé zjistili, že občané České republiky přibližně z jedné třetiny vůbec nepřispívají na dobročinné účely. Polovina dotázaných přispívá pouze nárazově. Pravidelně peníze daruje pouze 14 % dotázaných (CERN, 2014, s. 8).

VO6: Myslím si, že člověk, pokud chce pomoci, obětuje čas k nálezu důvěryhodné organizace zprostředkovávající pomoc.

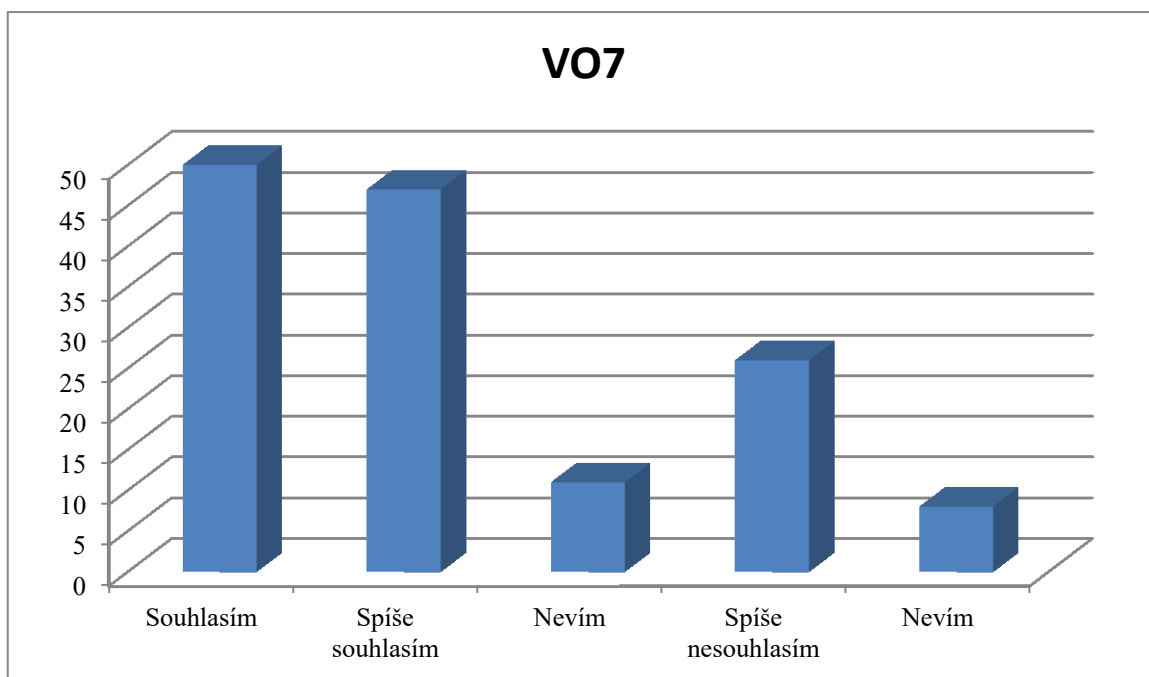

Graf č. 6: Myslím si, že člověk, pokud chce pomoci, obětuje čas k nálezu důvěryhodné organizace zprostředkovávající pomoc

Z výsledků v **Tabulce č. 10 a Grafu č. 6** lze vyčíst, že v lidských postojích lze nalézt souvislost mezi vnitřní motivací a předpokladem ochoty pomoci druhým. V dotaznících se kladně vyjádřilo **82 (58 %)** respondentů, kteří zvolili odpověď *souhlasím*. Na druhém místě je **43 (30 %)** respondentů s příkloněním k souhlasu (odpověď *spíše souhlasím*). Ve středu škály se respondenti ztotožnili s odpovědí *nevím* v **devíti (6 %)** případech, na předposledním místě je četnost odpovědi *spíše nesouhlasím* zvolená **pěti (4 %)** respondenty. Nejmenší četnost obdržela odpověď *nesouhlasím* s počtem **dvou (1 %)** odpovědí.

Aritmetický průměr je 1,596. Odpověď má nejblíže k variantě *spíše souhlasím*.

Výsledek zamítá nulovou hypotézu H_0 . Přijímáme alternativní hypotézu H_2 . Předpokládáme, že v míře angažovanosti pomáhat má větší vliv důvěra ve zprostředkovávající organizaci než angažovanost pomáhat.

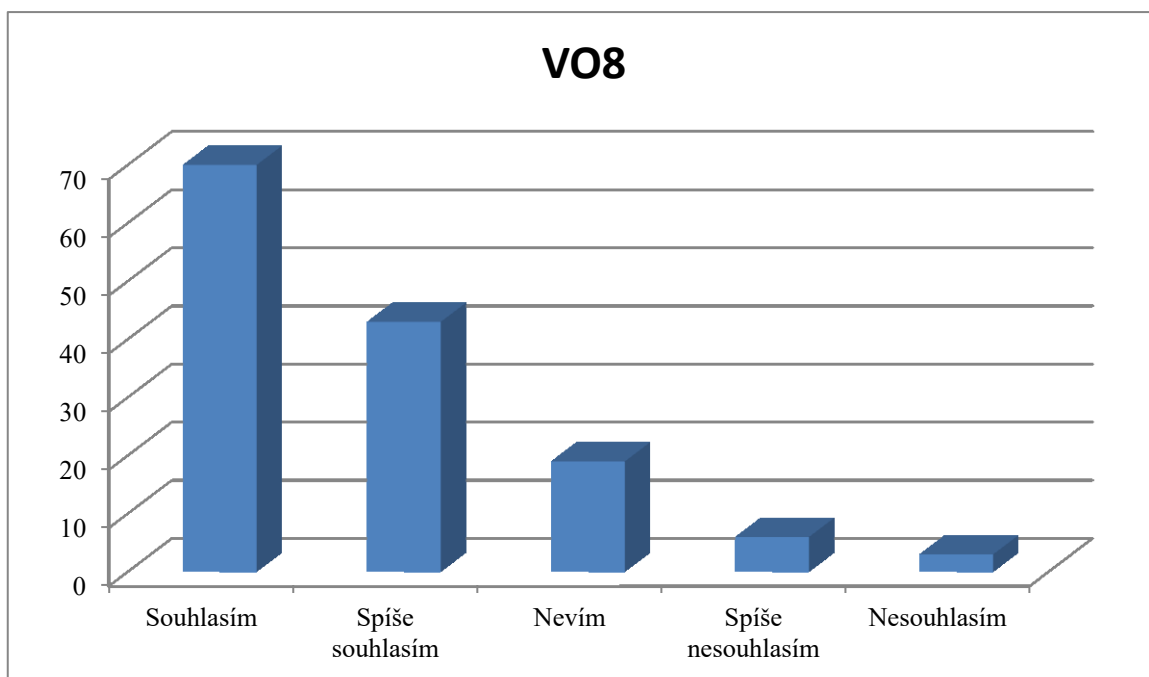
VO7: V dnešní době lidé očekávají v případě pomoci protislužbu.

Graf č. 7: V dnešní době lidé očekávají v případě pomoci protislužbu

Výsledky zaznamenané v **Grafu č. 7** a **Tabulce č. 11** popisují, že respondenti pocítují potřebu protislužby v případě pomoci druhé osobě. S tvrzením *souhlasilo* **50** (35 %) respondentů, **47** (33 %) respondentů se přiklonilo k variantě *spíše souhlasím*. S poloviční účastí, než je u nejčetnější odpovědi s počtem **26** (18 %) respondentů, byla zaznamenána odpověď *spíše nesouhlasím*. Následovala odpověď *nevím* s četností **11** (8 %) respondentů. Z pohledu četnosti obsadila poslední místo odpověď *nesouhlasím*, uvedená **osmi** (6 %) respondenty.

Aritmetický průměr je 2,261. Odpověď má nejblíže k možnosti *spíše souhlasím*.

Zamítáme nulovou hypotézu H_0 , a přijímáme alternativní hypotézu H_3 . Předpokládáme, že míra solidárnosti je v dnešní době nižší, než tomu bylo v předešlém režimu.

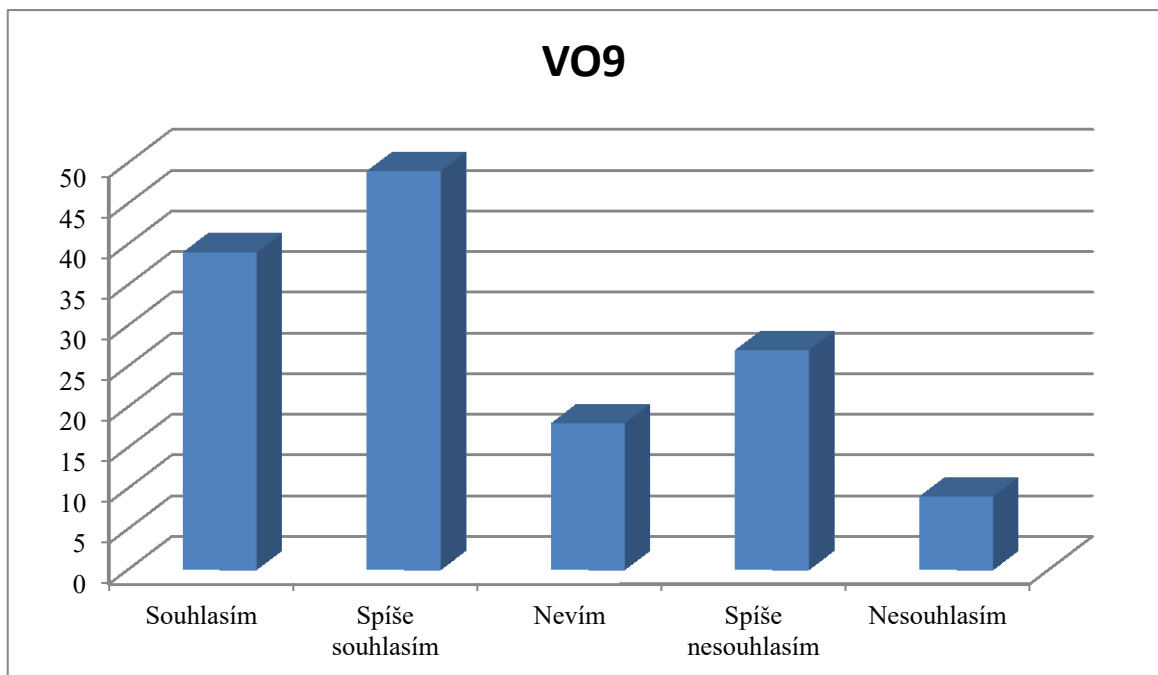
VO8: Raději přispěji na projekt, kde mohu vidět aktivitu ze strany obdarovaného.

Graf č. 8: Raději přispěji na projekt, kde mohu vidět aktivitu ze strany obdarovaného

Výsledky zaznamenané v **Grafu č. 8 (Tabulce č. 12)** vyjadřují sympatie ze strany respondentů k viditelné zpětné vazbě obdarovaného. Nejvyšší četnost zastupuje odpověď *souhlasím* s celkovým počtem **70** (50 %) respondentů, navazuje odpověď *spíše souhlasím* s počtem **43** (30 %) navrácených dotazníků. Střed obsadila možnost *nevím* uvedená **19** (13 %) respondenty. Dle četnosti následuje odpověď *spíše nesouhlasím* s **šesti** (4 %) odpověďmi, a jako poslední je možnost *nesouhlasím* uvedená **třemi** (3 %) respondenty.

Aritmetický průměr je **1,787**. Odpověď má nejbližší k variantě *spíše souhlasím*.

Dle výsledku zamítáme nulovou hypotézu H_0 , a přijímáme alternativní hypotézu H_4 . Dle výsledků předpokládáme, že lidé preferují dobročinné projekty, kde mohou sledovat aktivní participaci ze strany obdarovaného.

VO9: Osobně pomáhám potřebným bez ohledu na vnější okolnosti.

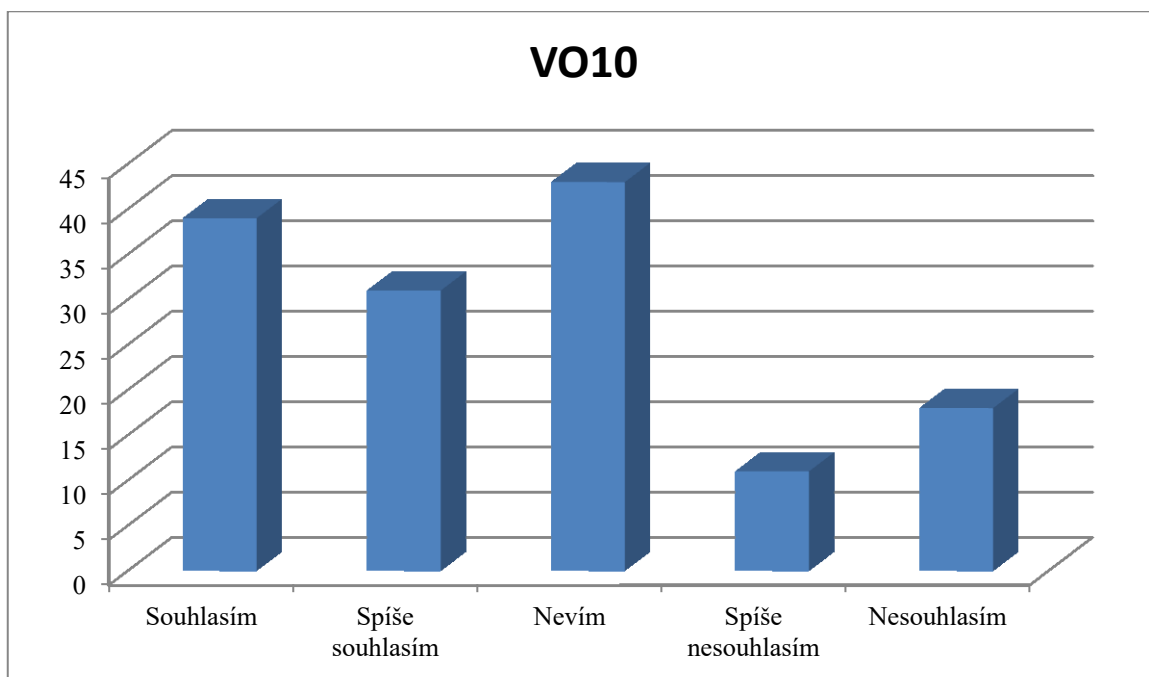
Graf č. 9: Osobně pomáhám potřebným bez ohledu na vnější okolnosti

Graf č. 9 (Tabulka č. 13) zjišťuje míru motivace respondentů. Plně s názorem sympatizovalo volbou odpovědi *souhlasím* **39** (27 %) respondentů, *spíše přiklonění k souhlasu* uvedlo **49** (35 %) respondentů, *nevím* uvedlo **18** (13 %) respondentů, *spíše nesouhlasím* uvedlo **27** (19 %) a *plně nesouhlasilo* **devět** (6 %) respondentů.

Aritmetický průměr je **2,423**. Výsledek má nejblíže k variantě *spíše souhlasím*.

Výsledek zamítá nulovou hypotézu H_0 . Přijímáme alternativní hypotézu H_{2a} , která předpokládá, že v míře angažovanosti pomáhat má rozhodující vliv osobní motivace poskytnout pomoc.

VO10: Minulý režim utužoval (v dobrém slova smyslu) mezilidské vztahy víc, než je tomu teď.

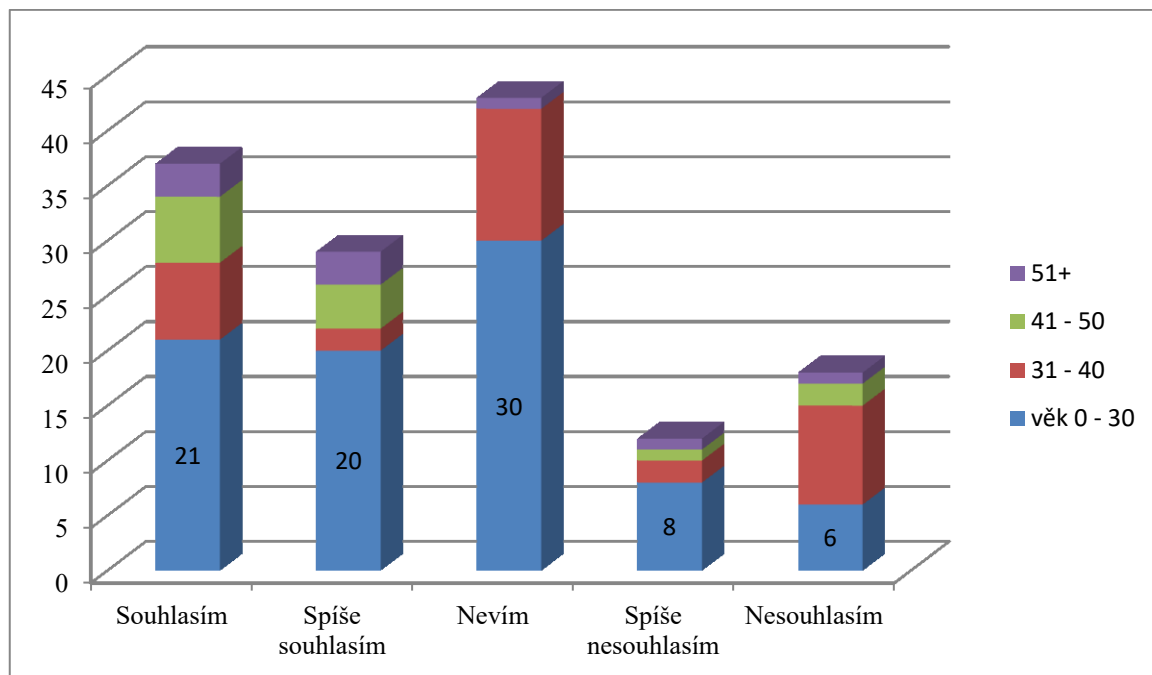
Graf č. 10: Minulý režim utužoval (v dobrém slova smyslu) mezilidské vztahy víc, než je tomu teď

Autorka textu by tuto otázku nazvala za nejrozporuplnější, co se odpovědí a postoje respondentů týče, což naznačují i výsledky uvedené v **Grafu č. 10** a **Tabulce č. 14**. Dle četnosti má největší zastoupení odpověď *nevím*, zvolilo ji **43** (30 %) respondentů. Druhé místo obsadila možnost *souhlasím* s uvedenými **39** (27 %) odpověďmi. *Spíše souhlasím* zvolilo **31** (22 %) respondentů. *Plně nesouhlasí* **18** (13 %) respondentů a na posledním místě bylo vyplněno *spíše nesouhlasím* **11** (8 %) respondenty.

Aritmetický průměr je 2,563. Výsledek má nejblíže k variantě *nevím*.

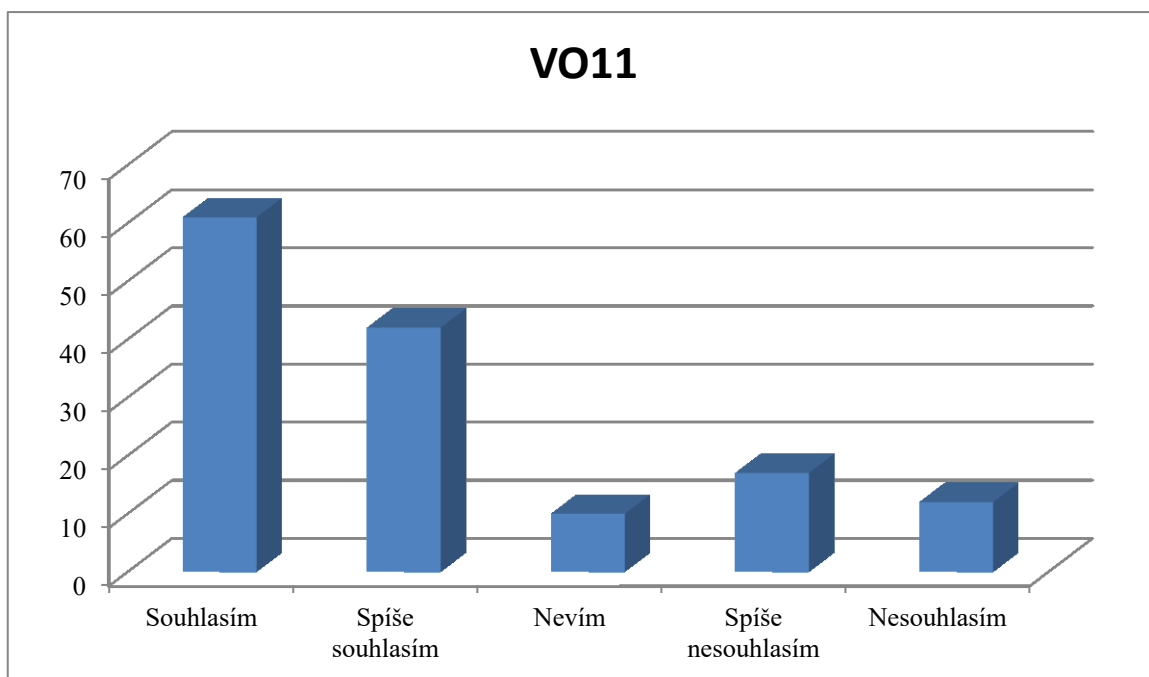
Dle výsledku přijímáme nulovou hypotézu H_0 , a zamítáme alternativní hypotézy H_{3A} . Tvrzení potvrzuje předpoklad, že lidé necítí rozdíl v sounáležitosti a soudržnosti v komparaci dnešního a předešlého režimu.

Tvrzení bylo zahrnuto do výzkumu z důvodu znehodnocení dobrovolnictví právě vedením minulého režimu za pomoci *akcí Z* (činností **Z**darma), které měly vést k velebení socialistického státu (Gulová, 2011, s. 63) V **Grafu 10.2** jsou zpracovány kartografické údaje z důvodu názoru generace, která režim zažila a která nikoli. Byla zde nalezena souvislost v sympatiích k režimu od respondentů, kteří zkoumanou dobu (minulý režim) ani nezažili.

Graf 10.2: Věkové spektrum u tvrzení VO10

VO11 Bojím se, že peníze vložené na charitu někdo „vytuneluje“.

Graf č. 11: Bojím se, že peníze vložené na charitu někdo „vytuneluje“

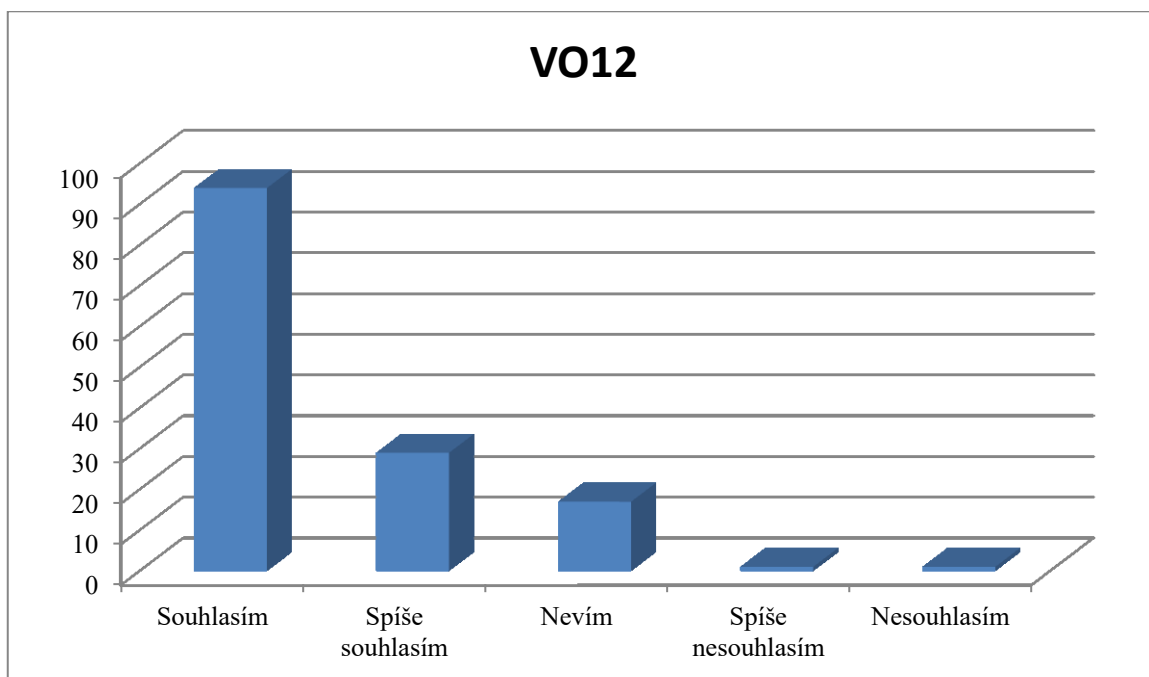
Graf č. 11 (Tabulka č. 15) popisuje míru důvěry v instituce poskytující charitativní činnost. Nejvíce respondentů zvolilo odpověď *souhlasím*, která byla uvedena 61 (43 %) respondenty. S odeslanými 42 (30 %) odpověďmi následuje možnost *spíše souhlasím*. Ve středu škály respondenti uvedli možnost *spíše nesouhlasím* v počtu 17 (12 %) navrácených dotazníků. S tvrzením *nesouhlasím* 12 (8 %) respondentů. Nevyhraněný názor mělo 10 (7 %) respondentů.

Aritmetický průměr je 2,134. Výsledek má nejblíže k variantě *spíše souhlasím*.

Výsledkem zamítáme nulovou hypotézu H_0 a přijímáme alternativní hypotézu H_2 , která předpokládá, že v míře angažovanosti pomáhat má rozhodující vliv důvěra ve zprostředkovávající organizaci.

Zjištěná data odpovídají hodnotě výsledků z výzkumného šetření od společnosti CERN. Zde je mírná nadpoloviční většina respondentů přikloněna k názoru, že instituce zainteresované ve filantropické činnosti mohou zneužít získaných finančních prostředků. CERN dále uvádí, že tento postoj se objevuje především u osob v seniorském věku, mužů nebo u jedinců s nižším stupněm vzdělání a u osob, které svou domácnost označily jako chudou (CERN, s. 29).

VO12: Oceňuji existenci programů, které poškozené děti/dospívající začlení do sociálního života pomocí manuální aktivity.

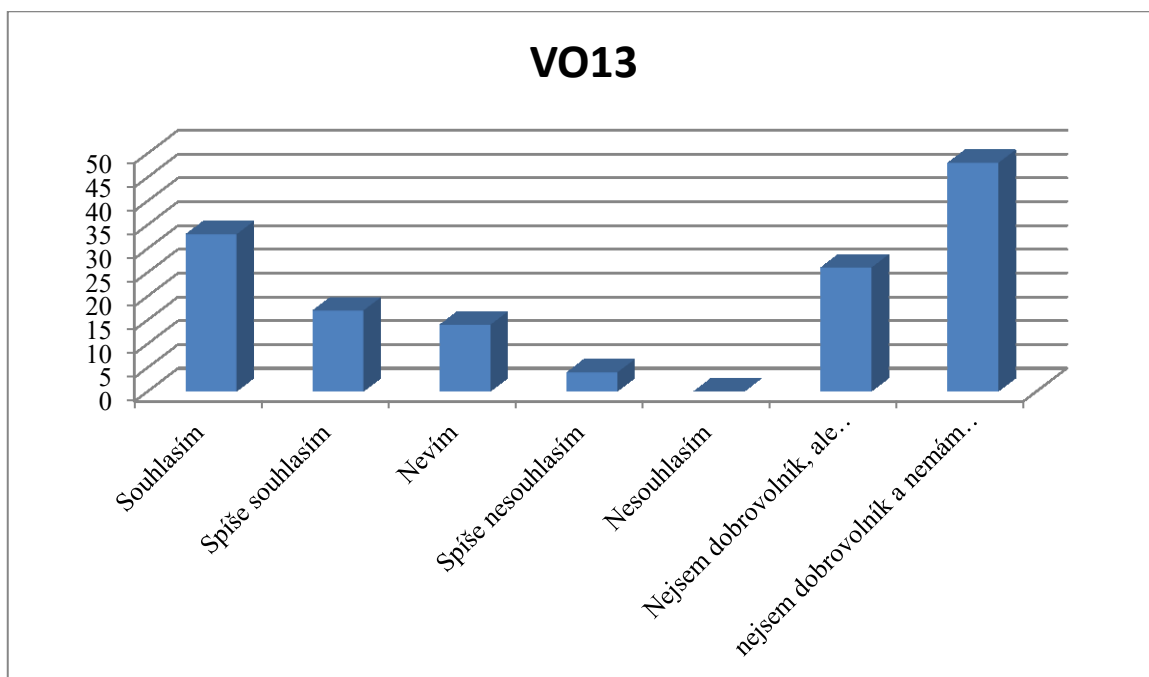
Graf č. 12: Oceňuji existenci programů, které poškozené děti/dospívající začlení do sociálního života pomocí manuální aktivity

Graf č. 12 (Tabulka č. 16) popisuje míru postoje respondentů k začlenění mládeže pomocí manuální činnosti. Výsledky ukazují jako nejčastěji uváděnou odpověď *souhlasím* vyjádřenou **94** (66 %) respondenty. Variantě *spíše souhlasím* je nakloněno **29** (20 %) respondentů, *nevyhraněný názor* má **17** (12 %) respondentů. Možnost *spíše nesouhlasím* a *nesouhlasím* uvedl shodně **jeden** (1 %) respondent.

Aritmetický průměr je **1,493**. Výsledek má nejbližší k variantě *souhlasím*.

Dle konečného výsledku zamítáme nulovou hypotézu H_0 , a přijímáme alternativní hypotézu H_4 . Předpokládáme, že míra zájmu o projekt pro pomoc dětem ze znevýhodněného prostředí k resocializaci za pomoci aktivní participace aktivit je vyšší než bez aktivní účasti podpořených.

VO13: Preferuji dobrovolnictví, protože se cítím nápomocně a ihned mohu vidět výsledky.

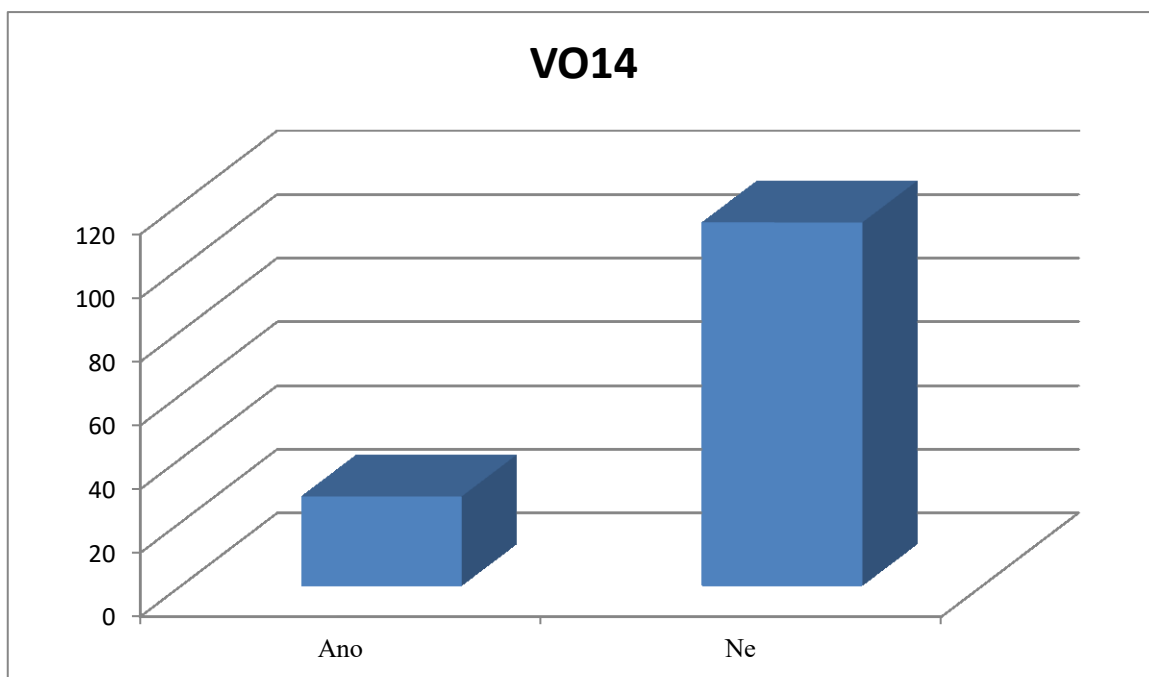
Graf 13: Preferuji dobrovolnictví, protože se cítím nápomocně a ihned mohu vidět výsledky

Graf č. 13 (Tabulka č. 17) popisuje míru zájmu o dobrovolnictví u občanů České republiky. *Likertovu škálu* zde doplnil detail zaměřený na pasivitu v oblasti dobrovolnictví. Zkoumání lze tedy z filozofického hlediska rozdělit na dvě roviny, a to z pohledu aktivních dobrovolníků a pasivních dobrovolníků. Z prvního úhlu pohledu se jedná o přiklonění k podstatě tvrzení, kdy zúčastnění *souhlasí* 33 (23 %), *spíše souhlasí* 17 (12 %), *nemají vyhraněný názor* 14 (10 %), *spíše nesouhlasí* čtyři (3 %). Z pohledu *pasivních respondentů* v oblasti dobrovolnictví **má zájem o činnost** 26 (18 %) respondentů. **Nezájem vyjádřilo** 48 (34 %) respondentů.

Z technického hlediska odpovědí ovšem vychází jako stěžejní odpověď neaktivních jedinců, kteří ani zájem o dobrovolnictví nemají.

Aritmetický průměr je 4,345. Výsledek má nejbližší k variantě *spíše nesouhlasím*.

Zamítáme nulovou hypotézu H_0 . Přijímáme alternativní hypotézu H_A a zároveň předpokládáme, že míra zájmu o projekt pro pomoc dětem ze znevýhodněného prostředí k resocializaci za pomoci aktivní participace aktivit je vyšší než bez aktivní účasti podpořených.

VO14: Vím, kdo je J. H. Pestalozzi.

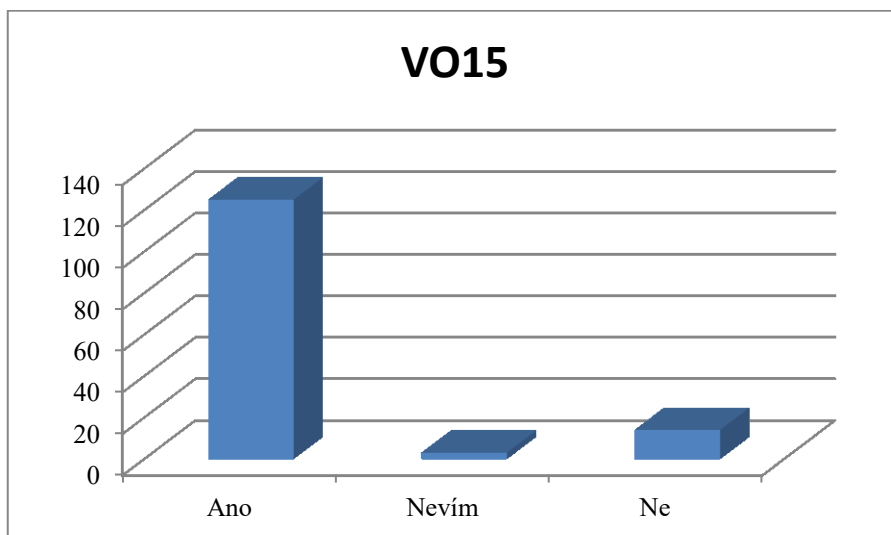
Graf č. 14: Vím, kdo je J. H. Pestalozzi

Graf č. 14 (Tabulka č. 18) zkoumá míru znalosti existence J. H. Pestalozziho. Z výsledků lze rozpoznat poměrově vyšší neznalost uvedenou **114 (80 %)** respondenty. Osobnost J. H. Pestalozziho zná dle odpovědí uvedených v dotaznících **28 (20 %)** respondentů.

Hodnocení položky bylo provedeno za pomoci chí-kvadrátu neboli testu dobré shody. Výsledky statistického výpočtu jsou zadány v Tabulce č. 18. Stupeň volnosti je 1. Hladina významnosti je 0,05. Kritická hodnota je dle tabulek 3,841. Výsledek chí-kvadrátu je 52,08.

Jelikož výpočet chí-kvadrátu překročil kritickou hodnotu, interpretujeme zamítnutí nulové hypotézy H_0 , a přijímáme alternativní hypotézu H_5 . Předpokládáme tedy, že míra znalosti osobnosti J. H. Pestalozziho je nízká.

VO15: V zahraničí působí charita pomocí tzv. charitativních obchodů, kde lidé odloží věci (oblečení, knihy aj.), které nechtějí a ty jsou prodávány. Zisk jde jako výtěžek na předu vybranou charitu. Uvítal/a byste tento model v České republice ve větším měřítku, než tomu je?

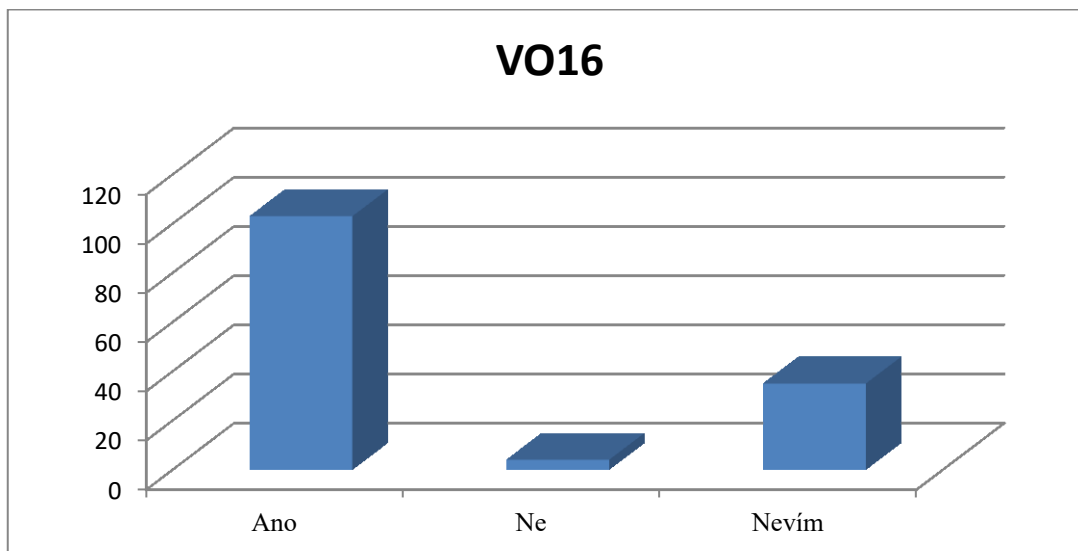
Graf č. 15: Zájem o charitativní obchody v České republice

Z **Grafu č. 15 (Tabulky č. 19)** lze vyčíst, že dotázaní respondenti takřka jednoznačně souhlasí se zvýšením počtu charitativních obchodů. Nominálně s tvrzením *souhlasilo 125* (88 %) respondentů, *nesouhlasilo 14* (10 %) respondentů. Svůj vyhraněný názor neměli *tři* (2 %) respondenti. Dle výsledků lze tedy usuzovat, že Češi jsou otevřeni novým způsobům v charitativní oblasti.

Hodnocení položky bylo provedeno za pomoci chí-kvadrátu neboli testu dobré shody. Výsledky matematicky statistického výpočtu jsou zadány v Tabulce č. 19. Stupeň volnosti je 2. Hladina významnosti je 0,05. Kritická hodnota je dle tabulek 5,991. Výsledek chí-kvadrátu je 296,41.

Jelikož výpočet chí-kvadrátu překročil kritickou hodnotu, interpretujeme zamítnutí nulové hypotézy H_0 a přijímáme alternativní hypotézu H_{6A} . Předpokládáme tedy, že míra zájmu o charitativní obchody je vysoká.

VO16: J. H. Pestalozzi pomáhal dětem, převážně sirotkům k sociálnímu začlenění pomocí manuální činnosti a s tím spojeného výchovného působení. Uvítal/a byste tento model pomoci i v České republice?

Graf č. 16: J. H. Pestalozzi pomáhal dětem, převážně sirotkům k sociálnímu začlenění pomocí manuální činnosti a s tím spojeného výchovného působení. Uvítal/a byste tento model pomoci i v České republice?

Z **Grafu č. 16 a Tabulky č. 20** lze jednoznačně vyčíst aktivní zájem o výchovné působení za pomoci manuální aktivity. Jednoznačný souhlas s inovací byl obdrženo od **103 (73 %)** respondentů, jisto si nebylo **35 (25 %)** respondentů a vyloženě proti aktivitě jsou **čtyři (3 %)** respondenti.

Hodnocení položky bylo provedeno za pomoci chí-kvadrátu neboli testu dobré shody. Výsledky matematicky statistického výpočtu jsou zadány v Tabulce č. 20. Stupeň volnosti je 2. Hladina významnosti je 0,05. Kritická hodnota je dle tabulek 5,991. Výsledek chí-kvadrátu je 108,36.

Jelikož výpočet chí-kvadrátu překročil kritickou hodnotu, interpretujeme zamítnutí nulové hypotézy H_0 , a přijímáme alternativní hypotézu H_{7A} . Předpokládáme, že míra zájmu o výchovné činnosti od J. H. Pestalozziho je vysoká.

VO17: Pokud máte nějaké sdělení, tak prosím využijte textového pole. Ocením kritiku k tématu, nápady či jiné poznatky, které jste zde nenalezli.

Vyplnění textového pole využilo 19 respondentů. Získané informace byly roztríděny do několika kategorií, v první řadě se jednalo o odpovědi takřka bezpředmětné pro výzkum – v jednom případě šlo o pozdrav a podporu, v dalším mi respondent oznámil, že je skaut.

Další kategorie měla didaktický charakter, kdy pomocí textového pole bylo dvakrát upozorněno na opakující se možnost odpovědi, která byla ihned opravena. Dva respondenti označili některé možnosti odpovědi jako jednosměrné.

Další příspěvky komentují téma charitativních obchodů v České republice, dle zpětné vazby mají lidé rozporuplné reakce. Jeden komentář neguje smysl otázky, odpověď je: *„Myslím, že toto je hojně využíváno i u nás, takže tato otázka mi přijde scetná.“* Naopak další respondent by ocenil existenci obchodů v České republice: *„Škoda, že v ČR ještě nejsou žádné charity shops. Nevím, jestli je tato aktivita pro charity v ČR nevýnosná, nebo proč je neprovozují.“* Díky textovému poli se v doplnění tématu našla i vlastní zkušenost s lokální nabídkou dobročinného obchodu, respondentka zde uvádí nepříliš kladnou zkušenost, která ji demotivuje pro další snahu pomoci: *„... Jinak dobročinný obchod je u nás ve Zlíně, a když jsem tam chtěla darovat starší, ale nové věci, které měly ještě cedulku, tak řekli, že tohle oni nevezmou, že neví, kdo by to koupil. Takže když chce člověk pomoci a dostane se mu takové odpovědi, tak si to příště rozmyslí. I kdyby se to neprodalo, mohli to dát do charity, např. i když i ta charita už není to, co bývala. Když jsem tam donesla obnošené oblečení (ale dalo se v něm ještě chodit), tak mi řekli, že berou jen nové. Pochybuju, že člověk v nouzi, kdy nemá ani na chleba, si bude stěžovat, když mu někdo dá zadarmo hezké tričko, kde se akorát slupuje nápis, nebo kalhoty, kde chybí jedno nepotřebné poutko na opasek. Od té doby do charity nic nedaruju. Jako obohacení zjišťované situace by autorka označila následující komentáře, které doporučují komunitní organizaci osoby, které darují nepotřebnou věc pouze za odvoz. Tato síť funguje ve velkém měřítku i v jiných evropských státech. Navazující komentář je využit k připomenutí činnosti skautských oddílů a jejich nápomoci pro společnost: *„Líbí se mi model komunitního webu www.freecycle.org, který funguje podobně jako aukční weby typu www.E-bay.com nebo www.aukro.cz, ale místo toho, aby se věci prodávaly, je lidé prostě nabídnou jako dar bez jakékoli finanční kompenzace. www.Freecycle.com má malou komunitu i v České republice, specificky v Praze a Vsetíně. S oběma výše zmíněnými modely jsem se v ČR setkala, jsem skautka a pomáhám, kde se dá :).“**

Poslední část vložených komentářů lze začlenit k tématu dobrovolnictví. V první řadě se zde vyjádřily osoby, které samy nepomáhají, ale ví o lidech, kteří ano: „*Sama kvůli svému věku nepomáhám, ale rodina ano.*“; „*V mém okolí je spousta lidí, které znám a můžu jim pomáhat. Nepotřebuji tedy dobrovolnickou organizaci a vidím, jak byla má pomoc využita.*“ Nedostatky v charitativní činnosti další osoba shledává v pasivitě vlády: „*Myslím, že by se mohla více angažovat také vláda, případně úřady.*“ Na nedostatky z časového a finančního aspektu reagují další lidé s následujícími názory: „*Obecně si myslím, že za posledních několik dekád se doba neskutečně zrychlila. Čas se dnes zdá běžet daleko rychleji, než běžel kdysi – a to má podle mě vliv na ochotu lidí podílet se na dobrovolnictví. Možná by i chtěli věnovat nějaký svůj čas a pomoci, ale spousta z nich má pocit, že ten čas vlastně nemá. A tak nakonec nepomáhají vůbec, než aby pomáhali aspoň trochu.* Některé osoby vidí i negativa v pasivitě či skupině obdarovaných: „*Když chci pomoci, vždy najdu čas a peníze. Nejlepší pomoc je ta napřímo – vidím člověka v nouzi a mohu mu pomoci. Ale je potřeba, aby i tito potřební byli aktivní. Nelze jenom pasivně čekat na peníze dárců.*“; „*Pomáhat ano, ale lidem opravdu potřebným. Invalidům, kteří žijí z mrzkého důchodu, obětím katastrof apod. Takovým lidem bych určil finanční pomoc. Sirotkám bych spíše něco věnoval. Dokonce bych našel i volný čas na jejich vzdělávání či začleňování.*“

Jako poslední bych označila reakci na politickou situaci: „*Myslím, že nejde srovnávat, jestli minulý režim více či méně utužoval mezilidské vztahy. Je tady hodně ostatních vlivů, které dříve nebyly a teď nás denně ovlivňují. Směřovat to jen na vliv režimu není objektivní.*“

5.3 Závěr kvantitativního výzkumu

Inspirací pro tento výzkum byl život a osvícenská ideologie filantropa a sociálního pedagoga J. H. Pestalozziho a jeho výchovného působení prostřednictvím manuální činnosti. Poznatky, které nám výzkum ukázal, jsou zajisté nápomocny v oblasti dobrovolnictví, tedy činnosti, kterou lze také označit jako filantropickou. Zjištěná data mohou být zpracována jako pilotáž, ale zároveň mohou posloužit jako upozornění, co je zapotřebí v oblasti dobrovolnictví zlepšit a na co je potřeba se ještě zaměřit. Jedná se o cenné informace vzhledem k tomu, že české dobrovolnictví nemá stále vybudovanou tradici, tak jak je tomu např. ve Velké Británii. Zpomalení procesu, který by filantropii uvedl do společnosti, způsobilo působení socialistického státu před rokem 1989. Tehdy byla nucená dobrovolnost prostřednictvím akcí Z, tím pádem mohli být občané ovlivněni

tím, že dobrovolnost byla povinná nebo naopak tyto akce způsobily odpor k pomoci právě z důvodu politické ideologie. Bližší zjištění o motivaci k činnosti jsou dále rozepsány.

První ze složek zkoumané motivace bylo zjištění spojitosti finanční stránky a volného času, kdy průzkum interpretuje nezávislost mezi těmito podněty. Naopak respondenti byli v majoritní většině otevřeni možnosti, kde mohli uvést, že nejsou dobrovolníky a ani nemají zájem o dobrovolnictví, z čehož lze dedukovat, že nezávislost na penězích a volném čase je opodstatněná, jelikož je v problematice daleko hlubší problém, a to celkový nezájem o dobrovolnictví.

Kategoricky druhý výzkumný problém navazuje na předešlou otázku, je zaměřen na motivaci a důvěru v organizace vykonávající filantropickou činnost, jedná se tedy ve větší míře o získání důvěry k neziskovým organizacím v České republice. Výsledky se přiklonily k hypotéze, která je zaměřena na důležitost důvěry v organizaci vykonávající činnost. Z logického úsudku lze najít souvislost s výše uvedenými daty a to, že lidé především o filantropii nemají zájem. Jedním z těchto problémů může být právě nalomená důvěra v činnosti organizací.

Střed zkoumané oblasti je věnován přímo otázce změn ve společnosti ve smyslu komparace minulého režimu a dnešní doby, přičemž výsledky ukázaly, že význam minulého režimu nemá takřka žádnou roli. Výsledky mohou být ovlivněny tím, že zkoumaný vzorek dobu ani reálně nezažil, také bylo zjištěno, že respondenti ve velké míře očekávají protislužbu za vykonanou pomoc a zároveň cítí, že je potřeba se spoléhat více na sebe než na někoho druhého.

V neposlední řadě bylo zapotřebí prozkoumat i stav povědomí obyvatel o J. H. Pestalozzím v české společnosti. Výsledky ukázaly, že pedagogova osobnost není známá, ale zájem o jeho výchovné metody ve společnosti je značný. Byl zjištěn i velký zájem o zdokonalení stávajících služeb v dárcovství, a to zvýšením počtu charitativních obchodů. I přes velký zájem je pravděpodobně potřeba zajistit zvýšení úrovně stávajících charitativních obchodů, jelikož pomocí textového pole, kde respondenti mohli zadat vlastní připomínky, bylo označeno jednání těchto služeb, či spíše požadavků pro dar jako demotivující.

6 METODOLOGIE KVALITATIVNÍHO VÝZKUMU

V následující kapitole je druhá část praktické části v podobě kvalitativního výzkumu prostřednictvím analýzy textu.

6.1 Pojetí výzkumu

Z důvodu nedostatečného počtu navrácených dotazníků bylo zvoleno doplnění odbornosti tématu kvalitativním výzkumem v podobě analýzy textu.

Po nastudování teoretické části si autorka vybrala dílo *Linhart a Gertruda*. Důvodem výběru byla spojitost zkoumaného textu a obsahu práce. Triangulace dat zajišťuje validitu výzkumu, tudíž spočívá v návaznosti dostupných teoretických informací o Pestalozziho životě a jeho edukačním dědictví pro společnost. Hewett (1866), Silber (1960), Green (1911, 1913), a další autoři píší z větší části o Pestalozziho biografii. V jejich dílech je zmíněna všechna Pestalozziho vydaná literatura. Ovšem jako stěžejní a zároveň nejpopulárnější je vždy jmenována kniha *Linhart a Gertruda*. Tehdy byla knihou velmi populární, řeší stále aktuální společenské problémy, a hlavně je napsána formou, které rozumí i nevzdělaní lidé.

V analyzovaném textu je cítit silný náboženský kontext, ovšem po mnoha životních neúspěších Pestalozzi druhé vydání přepracoval, sílu od Boha zúžil a získal tím negativní kritiku. Svou změnu úhlu pohledu obhajoval tím, že mu osud nebyl nakloněn proto, že Bůh nemá takovou sílu, jak si myslel.

Analyzovaný text se týká cílů sociální pedagogiky obecně, dle autorky práce je to takřka nadčasové dílo, které je aplikovatelné i na dnešní sociálně pedagogickou problematiku ve společnosti. Pointou díla je řešení sociálních problémů za pomoci přidělení manuální práce lidem v nouzi. Vzniklé problémy, jejich řešení a ponaučení jsou vměstnány do příběhu jedné vesnice a tamějších povah lidí.

6.2 Cíle výzkumu a výzkumné problémy

Cílem výzkumu bylo zjištění reálné spojitosti díla *Linhart a Gertruda* se sociální pedagogikou. Jedná se o *explanatorní studii*, jejíž zájmem je zjistit souvislost navazujících dílčích cílů, analyzovat tyto informace a interpretovat jejich dopady na zkoumanou oblast. Dle kvalitativně metodologických možností autorka zvolila jako vhodnou techniku výzkumu analýzu textu za pomoci hermeneutického kruhu. Technika i metoda výzkumu

spolu korelují z hlediska postupu z jednotlivých dílčích cílů na jednotný cíl. Pozorované jevy jsou pak předkládány jako části tvořící celek (Hendl, 2016). Níže jsou klasifikovány výzkumné problémy, které ohraničují bádanou oblast a zkoumané relace:

VP1: Je v díle spojitost příběhu Linharta a Gertrudy s oblastí sociální pedagogiky, speciálně až se sociální patologií?

VP2: Jaká je spojitost příběhu Linharta a Gertrudy s dílem Emil čili o výchově?

VP3: Je v díle popsán silný vztah mezi charakterem a problémy hlavních postav s myšlenkou předání filantropismu lidu?

VP4: Je v díle nalezeno řešení pro problematické situace ve společnosti?

Hendl předpokládá, že autor má pomocí kvalitativní metody průzkumu využít informací, které nelze jinak získat, ovšem za předpokladu, že na ně nepůsobí rušivé zdroje (Hendl, 2016, s. 134). Významnou roli hraje subjektivní preference při výběru literatury, ovlivněná teoretickou částí práce vzhledem k tomu, že majoritní část přispěvovatelů se přiklání k variantě, že dílo *Linhart a Gertruda* je stěžejním pro jeho profesionální život. Zásadním bodem je i dlouhý časový horizont Pestalozziho působení, který je v tuto dobu už neopakovatelný.

6.3 Způsob realizace výzkumu

Marginální část výzkumu spočívala ve zjištění stávající situace v teoretické oblasti. Po zvážení možností autorka uznala za vhodné využít nastudovaných odborných textů spojených s Pestalozziho osobou. V první řadě chtěla autorka využít deníku, který Pestalozzi sepsal za pomoci výchovného působení na svého syna, jelikož se jedná o ojedinělý literární zdroj, který není dostupný v české bibliografické databázi. Při bližším vhledu byl ovšem výběr textu změněn na analýzu díla *Linhart a Gertruda*, jež je označeno jako pilíř práce v sociálně pedagogické oblasti. A právě tak původně zvolený deník nelze označit, jelikož má blíže k elementární pedagogice, pravděpodobně labelován jako první odborně-výzkumná kniha pro elementární pedagogiku. Cílem analýzy textu je zjištění přímé souvislosti s ideou sociální pedagogiky předané od Johanna Heinricha Pestalozziho – otce sociální pedagogiky v nadnárodním měřítku.

Vlastní realizace proběhla v první řadě stanovením výzkumných problémů. Následovalo označení marginální literatury použitelné jako opěrné studie pro podání opory v samotném výzkumu, z nichž autorka vybrala vhodné dokumenty k analýze a také k tématu, pro

stěžejní text *Linhart a Gertruda* (v návaznosti dalších Pestalozziho knih a také díla *Emil čili o výchově* od J. J. Rousseaua). Posledním bodem je zpracování kritiky a interpretace díla cenného pro vytvoření závěru výzkumu.

Prvním bodem výzkumu dle hermeneutického kruhu bylo stanovení bodu **PP0**, jednalo se o seznámení se studovaným textem. Jak je výše uvedeno, analýza textu se majoritně zabývá dílem *Linhart a Gertruda*. Autorka se dále ve studovaném textu zaměřila na otevřené kódování. Otevřené kódy byly dále přeřazeny do selektivních kódů, které tvořily jednotlivé skupiny dle svého zaměření. Dle zjištěného stavu zde sehrály významnou roli hlavní postavy a jejich povahové vlastnosti označené jako **PP1**, tato specifikace přešla do deskripce vztahů mezi těmito postavami **PP2**. **PP3** je označeno jako významné vlivy na tehdejší život. **PP4** shrnuje sociálně patologické jevy a možnou nápravu.

6.4 Otevřené kódování a analýza dat

Otevřené kódování

Zprvu byly zvoleny vhodné klíče, které jsou dále zkoumány v textu. Vzhledem k rozsáhlosti textu byly hlavními klíči označeny postavy v díle. Dalšími klíči byly zvoleny opakující se fenomény. Tabulka s hlavními postavami je uvedena v textu, další jednotlivé kódy (Bůh, chudoba, soudnictví atd.) jsou rozebrány samostatně v kapitole.

Analýza dat

PPO

Hodnota zkoumaného dokumentu

Jedná se o knihu, která je pro sociální pedagogiku hodnotově označena za nejvýznamnější mezi všemi Pestalozziho publikacemi a statěmi. Svou důležitostí předčí i knihy řadící se do oblasti elementární pedagogiky. Vzhledem se jedná o knihu, jak již může její podtitul napovědět, *Knihu pro lid*; není nikterak zdobená, chybí papírový přebal. Text uvnitř knihy je psán ozdobným písmem.

Knihy není ilustrována. Autorka pracovala s českým překladem od neznámého autora. Po titulní straně následuje první předmluva ze dne 25. února 1781, která popisuje Pestalozziho pocity. Po první předmluvě navazuje autor druhou předmluvou k druhému vydání datovanému po více než 20 letech z roku 1803. Kniha nemá řadově ohraničené kapitoly v seznamu. Mezi kapitolami jsou heslovité, emocionálně zbarvené příspěvky. Text je ukončen stranou 230.

Pozitivní kritika

Kniha je aplikovatelná i na problematiku v dnešní společnosti. V díle je obsažena variace postav hrajících svou významnou roli v ději i pro život. Z Pestalozziho charakterů má většina z nich své zastoupení v reálném životě. Z textu lze cítit velký vliv víry na okolnosti běžného života, a také silný gender podtext. Literární forma je psána srozumitelně tak, aby jí bylo možné lehce pochopit i nevzdělanými lidmi. Právě proto byla kniha populární, protože byla brána spíše jako román, než zdroj poučení. Jedná se o zcela opačný přístup, než tomu bylo u Rousseaua v knize *Emil čili o výchově*. Záchytné myšlenky lze shledat i v navazujícím Pestalozziho díle *Kterak Gertruda své děti vyučuje*.

PP1 Hlavní postavy a jejich charakterové vlastnosti

Osoba	Povahové rysy	Schopnosti
Linhart	Důvěřivý, s výčitkami svědomí, zoufalý, s pocitem viny, zbabělý, dobrotivý, lehkomyšlný.	Manuálně zručný, schopný vedoucí pracovník, který umí předat schopnosti a informace.
Gertruda	Hodná, označena za nejlepší v obci, zamilovaná do Linharta, důvěřivá a omlouvající chování svého muže. Úzkostná, silně věřící v Boha. Spořivá, skromná a pokorná. Neumí se přetvařovat.	Umění předat informace. Empatie. Vedení domácnosti za nuzných podmínek.
Fojt Hummel	Bezcitný, smělý, zchytralý, pomstychtivý, zuřivý, falešný, prohnáný, závistivý.	Manipulování s informacemi a mocí.
Arner	Vlídny, ochotný, filantrop, spravedlivý.	Nezaujatost při rozhodování.
Farář	Filantrop se smyslem pro humor.	Schopnost rozhřešením navést lidi na správnou cestu.
Rudolf	Pracovitý.	Oběť Hummelových nekalých praktik.
Kriecher	Podlézavý a agresivní.	Manipulování s obětí domácího násilí (jeho žena). Neschopný pracovat v týmu.
Spolupráce s fojtem: Michal, Josef a Wüst.	Křivost.	Podplatitelnost. Tíha svědomí.

Zuzanka	Pilná a cílevědomá.	Odmítla péči o rodinu, upřednostnila vlastní kariéru.
Další postavy:	Jan Rubl, Niklas, Rudeli, Leeman, Kienast, Kukuřičník (Čert), Renault, Lesník, Flinkr (Mušketýr zámecký), Lenk, Uli, Marx, Meyer.	
Biblické postavy zmíněné v textu:	Jidáš, Ananiáš.	

Obsah, seznámení s dějem

Premise (množina tvrzení) obsažena v díle odpovídá Pestalozziho myšlence. V díle je obsaženo mnoho charakterů, z gender pohledu jsou ženy ve většině silně věřící (*Gertruda*, *Kateřina*), pak s neutrálním postavením (*Teresie*), až na výjimky spolehlivé a férové bytosti (*Krista*). *Zuzanka* dala přednost kariéře před rodinou. Není u nich nalezeno protispolečenské chování, naopak své blízké okolí kárají za nevhodnost jejich patologického chování. Mnoho žen nemá ani jméno, jsou v textu označeny pouze jako něčí žena. Dominuje jejich silná víra v Boha ve chvílích, kdy prožívají složité životní peripetie, věří tomu, že to je všechno jen zkouška od Boha, popř., že když projdou něčím špatným, tak je čeká něco dobrého. Zajímavostí v textu je souvislost v řešení problémů u žen tím způsobem, že se obracejí k Bohu, a maskulinní řešení problémů v místním hostinci při sklenici vína.

Tröhler tvrdí, že postavy, které vystupují v knize, jsou inspirovány skutečnými lidmi, které měl Pestalozzi ve svém životě. Arner: Cotton Meyer byl muž z vesnice se jménem Johann Rudolf Meyer, který vyráběl hedvábné stuhy (Tröhler, 2013).

Dílo obsahuje širokou škálu patologického chování. Jako nejvíce negativní osobnost by autorka uvedla fojta *Hummela*. Jedná se o vychytralou, majetkem naoko oplývající osobu. Zkušeně manipuluje s lidmi prostřednictvím korupce, přetahuje lidi kolem sebe tam, kam on zrovna potřebuje, používá ji taky pro zisk hmotných statků. Slabé nebo něčím závislé jedince manipuluje prostřednictvím vydírání a zastrasování. Cíle dosahuje také pomocí lži. Nemá pozitivní povahové vlastnosti, pouze negativní, jako jsou bezcitnost, smělost, zchytralost, pomstychtivost, agrese, falešnost a prohnanost. Například autor Krusi označuje jeho postavu jako *personifikaci špatnosti, lakoty a pýchy* (Krusi, 1875, s. 120).

Mezi jednoho z dlužníků patří *Linhart* (hlavní postava). Jedná se o zedníka, který má sklon k alkoholismu a gamblerství. Kvůli svým slabostem se u *Hummela* zadlužil a svou rodinu

uvrhl do chudoby. Je lehkou obětí, kterou může fojt vydírat, jelikož se neumí bránit – je zbabělec. Nemá průbojnou povahu, je důvěřivý, lehkomyšlný, zoufalý a s pocitem viny. Dobrotivý, ale zároveň ješitný a stydlivý řešit problém. Takřka sebelítostivý do chvíle než do něj zamilovaná **Gertruda** (hlavní postava) získala odvalu a vzniklé problémy začala řešit na vlastní pěst. Její povahové vlastnosti silně kontrastují s Linhartovými. Ona je odvážná, silně věřící, filantropistická, omlouvající manželovo chování. Je spořivá, skromná a pokorná. I z toho téměř ničeho, co vlastní, pomáhá druhým.

Touha vyřešit situaci Gertrudu zavedla až k **Arnerovi** – majitelovi panství. Jedná se o vlídného, dobrotivého muže, který má touhu pomáhat tam, kde je to potřeba. Arner nabídl řešení problémů pomocí nabídnuté manuální práce.

Použil ženský element *Gertrudu*, stejně tak jako Rousseau *Eloisu v Emilovi čili o výchově*. Odhalil prostřednictvím díla, jak edukace přeměňuje společnost. Stejně jako v *Julii aneb Nové Heloise* bylo jeho dílo čteno kvůli romantickému příběhu, ne kvůli edukačnímu podtextu. Děj se točí okolo schopností, kterými Gertruda oplývá. Vzhledem k tomu že nemá strach a cit pro dobro způsobí pomyslnou revoluci, která spustí řetězovou reakci ohledně sociálních problémů v obci. Její snahou je pomáhat prostřednictvím svého šarmu a vnímání matky a učitelky v jedné osobě. Gertruda stejně jako Eloisa učí své děti pomocí vnímání a sledování okolností kolem sebe (Kelly, s. 21, 2004).

Fojt se cítí být diskriminován, protože se farář zastává chudiny. Cítí, že má větší přehled o tom, z jakého důvodu lidé upadli do chudoby (většinou patologie – závislosti na hraní, alkoholismu). Myslí si, že mu nejde o filantropii, ale o pošpinění vztahů ve společnosti (rozdání práce na novém zámku). Fojt věří tomu, že kdyby na dělníky netlačil, tak by ztratil celé jmění, co mu dluží. Přitom jeho vnitřní pocity přitakaly faráři, že má pravdu a okolní obyvatele vysává do morku kosti. Velký mezník v příběhu fojt způsobil odchodem z kostela během mše, jednalo se o velký morální zločin, jelikož opilectví a absence v kostele byla označena farářem za stejnou zradu jako Jidášovo zrazení.

Věci v příběhu měly rychlý spád. Negativně nastavené a uplacené společníky, kteří měli Linhartovi zničit práci, kterou získal od Arnera, tížilo svědomí kvůli tomu, že viděli z okolí, že dobrota ve společnosti je krásnější než negativní a zákeřný přístup. Hummel kvůli strachu o své místo zazmatkoval a chtěl poškodit Arnerovy pozemky. Tímto činem se vše nekalé provalilo. Všechny negativní postavy byly následně potrestány.

Autorita a právo

Ze selektivního kódování, lze vyčíst, že lidé potřebují cítit autoritu a znát, jak mají v případě problémů postupovat. Pozitivními autoritami jsou farář a Arner. Naopak fojt je autoritou zápornou, využívající své moci. Arner uměl na příčiny problémů poukázat a rozdělit trest pomocí majetkové trestní činnosti a psychické újmy, jednalo se o precedens.

Z textu vyplývá, že je v něm odkaz na problematiku v právním odvětví. Reliabilitu domněnky lze potvrdit i tím, že Pestalozzi zprvu studoval právo, protože cítil touhu změnit dosavadní právní systém (Green, 1913).

Neznalost a svědomí

Jeden z nedostatků ve společnosti je označen také jako *neznalost (nevzdělanost)*. Tehdejší dobu specifikuje označení nadpřirozených sil v podobě čertů a ďáblů. Lidé důvěřovali více ústní lidové slovesnosti a bájím, než zdravému rozumu. V díle je fojt personifikován jako Ďábel, nebo osoba uhranutá Ďáblem. Hlavní postavy zmínili i co je ochranou před čertem, jedná se o *Bibli, čerstvý chléb a žaltáře*. Tyto nadpřirozené jevy měly ve společnosti větší sílu než psaný zákon. Víra šla ruku v ruce se svědomím, lidé se nebáli právní síly, ale trestu největšího – svržení do pekel.

Bůh

Vzhledem k silnému náboženskému kontextu byla prostřednictvím metody čárkování zpracována četnost obracení nebo nějakým způsobem vyjádření sympatií k Bohu mimo symboliky pozdravu.

Jednalo se o oslovení nebo jméno: ó milý, Bůh, Bože, Jméno páně, ó milostivý a další. Jednalo se o 215 stránek analyzovaného textu, v textu byl celkem 270krát zmíněn Bůh.

Psychologie davu

Vox populi způsobil, že se občané v davu cítili silnější a odsouhlasili vložení majetku do sázky. Jedná se o ukázkový příklad nebezpečného jednání podmíněný davovou psychózou. Rozkol byl způsoben kvůli iracionálnímu jednání odůvodněnému existencí čertů, tedy nadpřirozených bytostí.

PP2 Vztahy mezi hlavními postavami

	Arner			
	↓	↘		
	Farář	Hummel		
	↓	↓	↘	↘
Rudolf	Linhart	Michal	Josef	Wüst
↙	↓			
Děti	Dělníci			

Tabulka č. 21: Vztahy mezi hlavními postavami – Autorita je popsána sestupně (Pestalozzi, 1899).

PP3 Významné vlivy na tehdejší život

V textu lze najít silnou souvislost sociálního statusu a tamější ideologie pravděpodobně ovlivněné osvícenstvím. Problémové je nedostatečné a nečestné **soudnictví**. V nesouladu je také **racionalizace** a **religionistika**. Náboženství využívá své moci u obyvatelstva. Zlo a s ním spojené jevy jsou u lidí zafixovány jako odstrašující případy. Tyto vnější i vnitřní jevy mají za úkol v lidech zbudit pocity viny a udržet je právě v ohraničené právní moci. Lidé potřebují být kontrolováni, nejsou schopni reagovat na podněty bez zadání úkolů (především ti, kteří jsou ohroženi sociální exkluzí). **Chudoba** dělí obyvatele na dobré a špatné, ti co věří v Boha, jsou dobrými občany, a ti co, nevěří a páchají hříchy, jsou špatnými a lehce sklouznou k negativním jevům ve společnosti. To samé platí i u občanů chudobných a bohatých, bohatší vrstva sympatizuje právě s fojtem a chudobní jsou spojenci faráře. Pocity doslovného hladu po potřebném majetku dokáží zahnat lidi k takřka hrdelním zločinům. Korupce je brána jako přivýdělek pro denní potřeby.

PP4 Sociální problematika a možnost zlepšení situace

V díle je nalezena hluboká souvislost mezi gamblerstvím, alkoholismem, nezaměstnaností a dluhy. Alkohol je brán jako společensky normalizovaná droga, má spojitost s řešením problémů u mužů. U žen je naopak řešení problémů spojeno s působením od Boha. V analýze textu je uveden odkaz na osobní interpretaci, kde zazněla touha po vylepšení stávajících soudních systémů a dosazení nepodplatitelných osob na významné pozice.

Řešení problému podle klasického psychologického přístupu je popsáno formou celé knihy, tedy dějem. Dle Kopecké můžeme shrnout posloupnost v následujících bodech: *Setkání s problémem, příprava na řešení problému, vlastní proces řešení, nalezení řešení, konečná kontrola* (Kopecká, 2011, s. 52). Při aplikaci na děj můžeme vidět jako problém korupci, nekalé praktiky v soudnictví, alkoholismus, zadluženost, agresi, nevěřičnost. Přípravu na řešení problémů by bylo vhodné označit první impuls od Gertrudy, která nahlásila vše Arnerovi a ten začal zkoumat hloubku problémů v obci. Vlastní proces řešení byl zahájen Arnerovou diskuzí s občany a zaměstnáním chudobných občanů. Sesazení problémového fojta a ukázkou lidu, že vše je racionálně vysvětlitelné, lze označit jako nalezení řešení. Konečnou kontrolou lze označit další díla, která na tuto knihu navazují, speciálně *Kterak Gertruda učí své děti*.

6.5 Interpretace zjištěných dat

Následující text obsahuje dedukci odpovědí z informací získaných z analyzovaného textu.

Je v díle spojitost příběhu Linharta a Gertrudy s oblastí sociální pedagogiky? (relační)

Definice sociální pedagogiky je vymezena jako výchovné působení na ohrožené a znevýhodněné skupiny. V aplikaci na dílo lze najít spojitost vědy a jednání hlavních postav, především z jejich interakcí. Děj popisuje rozsáhlou sociální patologii a exkluzi v obci. Řešení těchto problémů, především alkoholismu a zadluženosti, je upraveno nejvyšší legitimní mocí v obci. Jako nástroj boje se sociálními problémy je zvolena dlouhodobá pravidelná manuální činnost oceněná pravidelnou mzdou. Tato činnost učí dochvilnosti, férovosti, pozitivním pracovním návykům a také hlavně možnosti splácet své dluhy, které vznikly z důvodu gamblingu a alkoholismu.

Můžeme proto říci, že děj díla obsahuje silnou spojitost s myšlenkou sociální pedagogiky.

Jaká je spojitost příběhu Linharta a Gertrudy s dílem Emil čili o výchově? (relační)

Časový horizont datuje vznik díla *Emil čili o výchově* rokem 1742, *Linhart a Gertruda* bylo napsáno roku 1781. Mezi jednotlivými literárními kořeny je tenká časová hranice. Z politického hlediska ve Francii vrcholila Velká francouzská revoluce. V tu samou chvíli bylo ve Švýcarsku na vrcholu osvícenství. Ideologicky lze cítit od obou autorů touhu sesadit feudální systém. Rousseau *Emilem* u lidí vyvolal touhu po volnosti. I když byl Pestalozziho inspirací, tak *Linhart a Gertruda* obsahují řád, především z působení Gertrudy. Rousseauovo dílo je směřováno spíše jako filozofie učení, de facto se jedná o

popis ctností a lidských možností. Pestalozzi své dílo naopak předává čtivou formou tak, aby myšlenku pochopili i nevzdělaní jedinci. V obou případech je jako nejsilnější moc uznáván Bůh.

Dílo *Linhart a Gertruda* je vhodné komparovat až se čtvrtou částí *Emila*. Ta je obsahem zaměřena na dobré mravy, tedy na významnost svědomí ve volném jednání. Identicky lze také shledat roli muže a ženy. Dělná práce je rozdělena, muž by měl být ideálně zemědělcem, žena potřebuje sedavé činnosti (Cach, Kyrášek, 1967, s. 96).

Lze říci, že mezi oběma knihami existuje propojené ideologické pouto.

Je v díle cítit přenos informací prostřednictvím hlavních postav a myšlenkou předání filantropismu lidu? (kauzální)

Kniha je napsána formou románu, kde je vyprávěn příběh. Pestalozzi zvolil tuto formu pravděpodobně právě z důvodu jednoduchého přenosu informací čtenářům. Odpověď lze nalézt především u tří charakterů. Jedná se Gertrudu, faráře a Arnera. Vyjmenované postavy jsou silně věřící a snaží se navést svým jednáním lidi na správnou cestu. Jejich cíle, které se snaží předat dalším osobám, jsou zformulovány prostřednictvím náboženství, tedy inspirovány Bohem a jeho tresty.

Lze tedy říci, že se jedná o určitý druh filantropismu. Nelze zde vyloženě vyčíst motivace z dobré vůle, vše má v sobě náboženský podtext, je zde pomyslné „ale“, které ovládá lid prostřednictvím víry.

Je v díle nalezeno řešení pro problematiku situace ve společnosti?

Ano. Příběh je pomyslnou příručkou jak „být slušným člověkem“. Mnohé vnější působení snížilo většinu patologie, a to zadáním manuální práce problematickým osobám a sáhnutí si do vlastního svědomí. Prostřednictvím zisku z pracovního závazku muži ztratili čas, který mohli strávit v hostinci a také omezili zadluženost, tím pádem se snížila chudoba a s tím i spojená korupce. Dalším důležitým aspektem bylo vnitřní působení svědomí a osobní tíha za prohřešky.

6.6 Závěr kvalitativního výzkumu

Kvalitativní výzkum pojednává o spojitosti osobnosti Pestalozziho jako sociálního pedagoga, svým způsobem i filantropa a jeho aktivitách spojených se sociální pedagogikou.

Literární pramen *Linhart a Gertruda* splnil slibované očekávání popsané jinými autory. Výsledky analýzy popisují problematiku běžného života a ohrožitelnost lidské bytosti sociálně patologickými jevy. Forma díla je skutečně jednoduchým prostředkem k předání informací ve společnosti.

V analyzovaném textu lze cítit silný vliv Pestalozziho osobních chyb, kterých se ve svém dosavadním životě dopustil. Tyto přešlapy se pravděpodobně snažil zpracovat jako pomyslnou příručku právě prostřednictvím příběhu *Linharta a Gertrudy*, kde se v ději snaží varovat ostatní lidi před nástrahami zlomyslných osob a kriminality ve společnosti.

Rámec zápletky dává logický smysl. Spojitost jednotlivých částí vytváří celek, který kopíruje Pestalozziho zkušenosti získané primárně z Neuhofo. Upozorňuje společnost na neuváženost při čerpání půjček a také na problematiku zkorumpovaného soudnictví v tehdejší době. Lidský faktor je brán jako nedokonalý, pokud neplní komfortní chování očekávané společností. Latentní působení korupce a vyhrožování se snaží vymýt pomocí lidského dobra a působení svědomí. Velkou roli, zde hrají dětské charaktery, které jsou považovány za *tabula rasa*. Svou čistou myslí ukazují důležitost morálního vzdělání ve společnosti a jsou brány jako inspirace pro ponaučení dospělých, kteří byli zapleteni do protiprávního a protispolečenského jednání. Myšlenku dětské mravní čistoty dále Pestalozzi rozvíjí prostřednictvím díla *Kterak Gertruda učí své děti*, která je v komparaci s *Linhartem a Gertrudou* více orientována na pedagogickou činnost.

Cíle dosažené analýzou textu splňují hlavní kritéria, která byla od děje očekávána. Navíc se jedná skutečně o knihu směřovanou pro lid, zaručující kvalitní zpracování a předání informací tak, jak to měl Pestalozzi v úmyslu. Všechny souvislosti mají v sociálních životech nějaký smysl, ale je zapotřebí, aby se lidé uměli chopit svých možností, tak jak to měl Otec Pestalozzi v úmyslu.

ZÁVĚR

Teoretická část je zacílena na rozšíření znalostí o J. H. Pestalozzím představujícího významného sociálního pedagoga. V důležitých bodech je v práci exaktně uvedena praktická činnost u pedagogových projektů. Při hlubším pohledu do problematiky je vidět působení vnějších činitelů, především politického dění. Bezpochyby zde byl naleznut silný vliv na Pestalozziho práci ze strany myšlenkových proudů působících napříč Evropou, později měl naopak Pestalozzi ideologický vliv na pedagogiku po celém světě. Osobnosti formující jeho tvorbu jsou sympatizanti Helvétské společnosti a patriotismu, tehdy populárním myšlenkovým proudem především v západní Evropě. Neméně známé byli osobnosti, se kterými se Pestalozzi stýkal. Demonstrativně lze uvést Goethe. Pestalozziho práce byla inspirací pro Froebela a Herbarta. Z Pestalozziho činnosti lze vidět multidisciplinárnost. Demonstrativně lze uvést všude přítomnou filozofii, jak ze strany mravní metafyziky od Kanta, tak pozitivismu od Comteho. Lze zde také navázat na sociologii a její socializaci člověka až po psychologické vlivy působící na jedince. Osobnostní vývoj lze paralelně shledat v transformaci Pestalozziho víry v Boha ve víru v sebe sám.

Výzkum je veden jako komparace nástrojů sociální pedagogiky s ohledem na filantropii. Kvantitativní část zjišťuje aktuální stav ve společnosti. Kvalitativní část má ambici zjistit aspekty problematiky v 18. století prostřednictvím analýzy textu.

Aktuální situaci v České republice lze shrnout do několika významných bodů. V první řadě by dle výsledků mohla populace disponovat větším zájmem o filantropickou činnost než tomu ve skutečnosti je, ale historický aspekt v podobě socialistického politického vlivu způsobil psychický blok u starší generace. Naopak mladí lidé mají otevřenější postoj k humanitární činnosti, pravděpodobně z důvodu působení vzdělávacích a volnočasových institucí v průběhu jejich socializace. I když dnešní svět je otevřen demokracii a svobodě, tak lze z povahy společnosti cítit potřebu direktivního působení, které jedince navede na lepší cestu. Charakter působení nemusí být autoritářského původu, ve společnosti by byla spíše aplikovatelná celoplošná osvěta. Mnohá inspirace chybí také ze strany nejvyšších státních autorit, jelikož v České republice není bráno v potaz charitativní působení kádrů, i přesto, že tito lidé mají vlastní nadace a jsou skutečně nápomocní v mnoha odvětvích. Z čistě zjištných důvodů ovšem tato témata nejsou pro masmédiu zajímavá a dávají přednost bulvárnějšímu zaměření.

Respondenti neoznačili volný čas a dostupnost financí jako důležitý motivační faktor. Velký vliv na filantropii a jejich instituce je nalezen u důvěry v instituce zprostředkovávající pomáhající činnost. Zvláštností je, že respondenti kladou důraz na očekávání aktivity ze strany potřebných. Autorka z tohoto postoje cítí absenci altruismu od dotázaných, což by odpovídalo sympatiím k položce, která uváděla, že lidé očekávají protislužbu za vykonanou pomoc.

V návaznosti na kvalitativní část je Pestalozziho úvaha výchovného působení zaměřená na direktivnost nadřazené pozice obsažena také v literárním díle, jež bylo v textu rozebráno. Hlavní postavy literárního pramene potřebovaly také navést na správnou cestu, prostřednictvím rad a inspirace pocházející z vyšší moci, která splňuje jakési morální hodnoty očekávané societou. Nezbytně důležité je, aby osoba, která lidem doporučuje, jak se mají chovat, byla vzorem, který sám neporušuje pravidla. Můžeme tedy říci, že myšlenky použité v knize jsou aplikovatelné i na dnešní společnost. Autorka průzkumu cítí Pestalozziho vyřešení sociální problému jako nadčasové. Dílo by mělo mít své pevné místo i v dnešní populární literatuře.

Dalším vodítkem je podobnost v názoru v prosazování výchovného působení za pomoci manuální činnosti. Právě Pestalozzi ve svém díle vymýtil sociálně patologické jevy ve vesnici pomocí zadání stabilní práce a pevného režimu pro problematické osoby. Nejednalo se pouze o utopistický román, jako tomu bylo v *Emilovi čili o výchově* od Rousseaua, sociálně pedagogické zkušenosti pocházejí z reálných projektů, které provozoval. Nicméně myšlenka aplikace činnosti u rehabilitace, socializace a resocializace je stále živá a mohla by zmírnit mnohé komplikace v sociálním systému. Tato technika by měla být rozvíjena především v rizikových oblastech. Ovšem za předpokladu jiné techniky vzdělávání a u dětí – vhodné by bylo začít u dětí budovat kladný vztah k manuální činnosti, který si přenesou až do dospělosti. Dospělí by především podle činnosti měli chápat, jak získat práci a proč je práce důležitá.

Komparace kvalitativní a kvantitativní části má charakter triangulace dat. Shoda v sociálně pedagogických myšlenkách založených na filantropických kořenech, jež byly nalezeny v nastudované literatuře k tématu textu, mají obdobný zájem o činnost, který byl i potvrzen dotazníkovým šetřením, přičemž dotazníkové šetření ukázalo stálý zájem o projekt, který Pestalozzi zrealizoval již před třemi stoletími. Průzkumy lze shrnout jako informační potenciál pro hlubší výzkum týkající se zlepšení stávající sociálně pedagogické situace v České republice.

DISKUZE

Už Kant (1976) uvádí filozoficky předurčené morální mravy zkoumané metafyzikou v komparaci s působením psychologie a její snahou schopnosti měřit a kategorizovat. Není jednoduché uznat správnou cestu k doporučení, zda se vydat více směrem k metafyzice mravů či usilovat o působení empirie, zde důležité sociální pedagogiky (Kant, 1976, s. 10-18). Rozhodně by se ale společnost měla věnovat zvýšením zapomenutého potenciálu v lidech, prostřednictvím zvýšení sebevědomí u populace, a s tím spojeným podnícením zájmu o filantropismus. Tento čin může být efektivně realizován prostřednictvím použití kladných vzorů ve společnosti prezentovaných v masmédiích. Je zapotřebí přepracovat mýty utkvělé v mysli obyvatel. Výše zmíněný potenciál v lidech byl nalomen dlouhodobým působením socialistického státu, kdy jak uvádí Frič a Pospíšilová, kdo chtěl sympatizovat s politickou ideologií, tak musel být nápomocný v kolektivismu a tím pádem i dosahovat vyšší morálky (Frič, Pospíšilová, 2010, s. 39)

Jeden z dílčích cílů obsahoval i navržení improvizace v případě potřeby, což dle výsledků lze shledat jako žádoucí. Dle výsledků výzkumného šetření lze vyčíst z postoje obyvatel zájem o určité zlepšení ve stávající situaci, což je velmi pozitivní výsledek, jelikož při pohledu na rok 1979 byla činnost charit brána jako něco potupného, jak popisuje následující úryvek: „*Je to v podstatě starý známý filantropismus, který navrhuje zmírnit třídní protiklady přenecháváním nedojedených zbytků ze stolu bohatých a odprodejem veteše z panských šatníků, které pro chudší vrstvy mají být stále ještě dobré*“ (Hronský, Suchý et al., 1979, s. 258). I když se jedná se o dlouhý proces novelizace, tak tato aktivizace může být spuštěna například rozšířením sítě právě v tuto chvíli žádaných charitativních obchodů, kdy lidé se zájmem o toto vylepšení mohou hledat inspiraci v postoji dobrovolníků ve Velké Británii. Tato činnost lidem zaručuje určitou sociální prestiž. Dá se říci, že v sociálních oblastech práce je i tato pracovní zkušenost přímo v životopise požadována. Naopak v České republice je pozice dobrovolníka považována za něco méněcenného.

V pořadí druhé doporučení není vyloženě cíleno na filantropickou činnost, ale rozhodně patří k Pestalozziho sociálně pedagogickým myšlenkám. Jedná se o socializaci aplikovanou prostřednictvím manuálních činností, kdy činnost by měla být zahrnuta ve větší míře i ve výuce. Skutečností je, že se v dnešní době uvádí inkluze prostřednictvím chráněných dílen a rehabilitačních aktivit u dětí s různým stupněm postižení. Ve shrnutí se

jedná o velký krok kupředu pro české školství, nicméně tato praktická složka má potenciálně širší pole působnosti než tomu doposud je. Uvolněním výuky, ale přitom nepřetržitého udržení pevného rámce za účelem dosažení stanoveného cíle, může být pravděpodobně efektivnější vzhledem k tomu, že jsou zúčastněným ukázány statky vzniklé z činnosti.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

- [1] AEPPLI, Ernst. *Heinrich Pestalozzi. Ein Gedenkbuch*. Zürich, Orell Füssli: 1926. ISBN neuvedeno.
- [2] ALLEN, R. D., GAINES, John, T.. *Pedagogics: a monograph: a new theory and practise in teaching*. Louisville, J. T. Gaines: 1889. ISBN neuvedeno.
- [3] BAKOŠOVÁ, Zlatica. *Sociálna pedagogika ako životná pomoc*. Bratislava, Public promotions: 2008. ISBN 978-80-969944-0-3.
- [4] BORŮVKOVÁ, Jana. *Základy statistiky – Dotazníkové šetření*. Jihlava, Vysoká škola polytechnická Jihlava: 2013. ISBN 978-80-87035-80-1.
- [5] BALVÍN, Jaroslav. *Sociální pedagogika a její dvě české osobnosti*. Praha, Radix: 2015. ISBN 978-80-875731-3-6.
- [6] BRACE, Ian. *Questionnaire Design. How to plan, structure and write survey material for effective market research*. Kogan Page, London & Philadelphia: 2008. 2. vydání. ISBN 978-0-7494-5028-1.
- [7] CACH, Josef, KYRÁŠEK, Jiří. *J. J. Rousseau a jeho pedagogický odkaz*. Výbor z pedagogického díla. Praha, Státní pedagogické nakladatelství: 1967. ISBN neuvedeno.
- [8] CAMERON, Claire, MOSS, Peter (eds.). *Social pedagogy and working with children and young people: where care and education meet*. London: Jessica Kingsley Publishers, 2011. ISBN 978-1-84905-119-4.
- [9] COHEN, Brenda. *Educational Thought: an Introduction*. Bungay, Richard Clay: 1969. ISBN neuvedeno.
- [10] ČÁBALOVÁ, Dagmar. *Pedagogika*. České Budějovice, Grada: 2011. ISBN 978-80-247-2993-0.
- [11] ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Zaostřeno na ženy a muže. Focused on women and man*. Praha: Český statistický úřad, 2016. ISBN 978-80-7440-163-3.
- [12] DELEKAT, Friedrich. *Johann Heinrich Pestalozzi: Der Mensch / Der Philosoph und der Erzieher*. Leipzig, Verlag Quelle & Meyer: 1926. ISBN neuvedeno.
- [13] DODDINGTON, Christine, HILTON, Mary. *Child-centred Education: Reviving the creative tradition*. London, Sage: 2007. ISBN 978-1-4129-4587-5.

- [14] DUNOVSKÝ, Jiří. *Problematika dětských práv a komerčního a sexuálního zneužívání dětí u nás a ve světě*. Praha: Grada, 2005. ISBN 80-247-1201-6.
- [15] FRIČ, Pavol, POSPÍŠILOVÁ, Tereza. *Vzorce a hodnoty dobrovolnictví v české společnosti na začátku 21. století*. Praha: Agnes, 2010. ISBN 978-80-903696-8-9.
- [16] GAVORA, Peter. *Úvod do pedagogického výskumu*. Univerzita Komenského, Bratislava: 2008. ISBN 978-80-223-2391-8.
- [17] GREEN, John, Alfred. *A Primer of Teaching Practise*. London, Longmans: 1911. ISBN neuvedeno.
- [18] GREEN, John, Alfred. *Life and Work of Pestalozzi*. London, University Tutorial Press: 1913. ISBN neuvedeno.
- [19] GREEN, John, Alfred. *The Educational Ideas*. London, University Tutorial Press: 1905. ISBN neuvedeno.
- [20] GULOVÁ, Lenka. *Sociální práce. Pro pedagogické obory*. Praha, Grada Publishing: 2011. ISBN 978-80-247-3379-1.
- [21] HAYESOVÁ, Nicky. *Základy sociální psychologie*. Praha, Portál: 1998. ISBN 80-7178-763-9.
- [22] HEAFFORD, Michael, R. *Pestalozzi: his thought and its relevance today*. London, Methuen: 1967. ISBN neuvedeno.
- [23] HENDL, Jan. *Kvalitativní výzkum: Základní teorie, metody a aplikace*. 4. vydání. Praha, Portál: 2016. ISBN: 978-80-262-0982-9.
- [24] HERBART, Johann, Friedrich, MULLINER, Beatrice, Charlotte. *The application of psychology to the science of education*. London: S. Sonnenschein & co., lim., 1898. ISBN neuvedeno.
- [25] HEWETT, Edwin, Crawford. *Pestalozzi: A Lecture Before the Philadelphian Society of the State Normal University*. Peoria, N. C. Nason: 1866. ISBN neuvedeno.
- [26] CHRÁSKA, Miroslav. *Metody pedagogického výskumu. Základy kvantitativního výskumu*. Praha, Grada Publishing: 2007. ISBN 978-80-247-1369-4.
- [27] JEFFERIES, Diamond, Ian, JEFFERIES, Julie. *Beginning Statistics: An Introduction for Social Scientists*. Sage, London: 2001. ISBN 0-7619-6062-7.

- [28] KANT, Immanuel. *Základy metafyziky mravů*. Přeložil Ladislav Menzel. Praha, Svoboda: 1976. 1.vyd.. ISBN neuvedeno.
- [29] KARIER, Clarence, J. *The Individual, Society, and Education. A History of American Educational Ideas*. University of Illinois Press, Urbana and Chicago: 1986. ISBN 0-252-01309-3.
- [30] KELLY, Donna, Darling. *Uncovering the History of Children's Drawing and Art*. Westport, Praeger, 2004. ISBN 9781567506747.
- [31] KLEMME, F., Heiner, KUEHN, Manfred. *The Bloomsbury Dictionary of Eighteenth Century German Philosophers*. London, Bloomsbury Publishing: 2016. ISBN 978-1-4742-5597-4.
- [32] KOPECKÁ, Ilona. *Psychologie 1. díl. Učebnice pro obor sociální činnosti*. Praha: Grada Publishing, 2011. ISBN 978-80-247-3875-8.
- [33] KRAUS, Blahoslav. *Základy sociální pedagogiky*. Praha, Portál: 2008. ISBN: 978-80-7367-383-3.
- [34] KRÜSI, Hermann. *Pestalozzi: His Life, Work, and Influence*. Carlisle, Apple Wood Books: 1875. ISBN 978-1-4290-4352-6.
- [35] KURIAN, George, Thomas, LAMPORT, Mark, A. *Encyclopedia of Christian Education*. London, Rowman & Littlefield: 2015. ISBN 978-0-8180-8492-2.
- [36] LEWIS, Ioan, M. *Social anthropology in Perspective. The Relevance of Social Anthropology*. Aylesbury, Hazell Watson & Viney: 1976. ISBN 01408.04536.
- [37] MARSHALL, Gordon. *Dictionary of Sociology*. Oxford, University Press: 1997. ISBN 0-19-280081-7.
- [38] JEŘÁBEK, Hynek. *Úvod do sociologického výzkumu*. Praha, Univerzita Karlova: 1992. ISBN 80-7066-662-5.
- [39] PARRY, Jonathan. *The Politics of Patriotism. English Liberalism, National Identity and Europe 1830 – 1836*. Cambridge, University Press: 2006. ISBN 978-0-521-83934-1.
- [40] PERSKY, Barry, GOLUBCHICK, Leonard, H. *Early Childhood Education*. Lanham: University of America, 1991. ISBN 0-8191-8296-6.
- [41] PESTALOZZI, Jan, Jindřich. *Kterak Gertruda své děti vyučuje*. Přeložil Karel Šmídek. Brno: c. a k. dvorního knihkupectví Karla Winikera, 1910. ISBN neuvedeno.

- [42] PESTALOZZI, Jan. *Linhart a Gertruda*. Brno: Leopold Karafiát, 1899. ISBN neuvedeno.
- [43] PESTALOZZI, Johann, Heinrich. *Letters of Pestalozzi on the Education of Infancy: Addressed to Mothers*. Boston: Carter and Hendee, 1830. ISBN neuvedeno.
- [44] PESTALOZZI, Johann, Heinrich. *Výbor z pedagogických spisů. Odkaz pokrokové pedagogické minulosti*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1956. ISBN neuvedeno.
- [45] PINAR, William. *Understanding curriculum: an introduction to the study of historical and contemporary curriculum discourses*. New York: P. Lang, c1995. Counterpoints (New York, N.Y.), v. 17. ISBN 9780820426013.
- [46] PINKARD, Terry. *Hegel. A Biography*. Cambridge: University Press: 2000. ISBN 0-521-49-679-9.
- [47] PROCHÁZKA, Miroslav. *Sociální pedagogika*. Praha, Grada: 2012. ISBN 978-80-247-4033-1.
- [48] REILL, Peter, Hans. *The German Enlightenment and the Rise of Historicism*. University of California Press, London: 1975. ISBN 0-520-02594-6.
- [49] ROBINS, Gill. *Praise, Motivation and the Child*. Abingdon, Routledge: 2012. ISBN 978-0-415-68173-5.
- [50] STEPHENS, Paul. *Social Pedagogy. Heart and Head*. Bremen, Europäischer Hochschulverlag, 2013. ISBN 978-3-86741-830-0.
- [51] ŠVARŤÍČEK, Roman, ŠEĐOVÁ, Klára. *Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách*. Praha, Portál: 2007. ISBN 978-80-7367-313-0.
- [52] TRÖHLER, David. *Pestalozzi and the Educationalization of the World*. New York, Palgrave Pilot: 2013. ISBN 978-1-137-34685-8.
- [53] VÁCLAVKOVÁ, Alica. *Miroslav Dědič jako významná osobnost sociální pedagogiky*. Zlín, 2014. Bakalářská práce. Univerzita Tomáše Bati, Fakulta humanitních studií.
- [54] VON DEHSEN, Christian, D., HARRIS, Scott L. *Philosophers and religious leaders*. Phoenix, Ariz.: Oryx Press, 1999. ISBN 1573561525.

SEZNAM ELEKTRONICKÝCH ZDROJŮ

- [55] *Filantropie a české elity 2014: Akce veřejnost*. Praha, 2014. Dostupné také z: <http://www.nadacevia.cz/2015/06/10/zverejnujeme-vysledky-pruzkumu-o-filantropii-v-cesku/>.
- [56] Pedagogická orientace: Sociálna pedagogika – vývojové tendencie a súčasný stav. *Pedagogická orientace: Vědecký časopis České pedagogické společnosti* [online]. Brno: Masarykova univerzita, 2005, **2005(2.)**, 106 - 113 [cit. 2017-01-29]. DOI: ISSN 1211-4669. ISBN 1211-4669. ISSN 1211-4669. Dostupné z: http://www.ped.muni.cz/pedor/archiv/2005/pedor05_2_socialna_hroncova.pdf.
- [57] *Pestalozzi Children's Foundation* [online]. Trogen: Pestalozzi Children's Foundation, 2016 [cit. 2016-12-07]. Dostupné z: <https://www.pestalozzi.ch/en>.
- [58] Pestalozzi Programme. *Council of Europe* [online]. Strasbourg, France: Council of Europe, 2016 [cit. 2016-12-11]. Dostupné z: <http://www.coe.int/en/web/pestalozzi>.
- [59] *Sociální pedagogika* [online]. Zlín: Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně, 2016, **4(1.)** [cit. 2016-12-07]. ISSN 1805-8825. Dostupné z: http://soced.cz/wp-content/uploads/2016/04/Socialni-pedagogika-Social-Education_41_SocEd_2016.pdf.
- [60] *Sociální pedagogika: Social Education. Časopis pro vědu a praxi*. [online]. Zlín: Univerzita Tomáše Bati, 2013, **1(1.-3.)** [cit. 2016-12-11]. ISSN 1805-8825. Dostupné z: <file:///C:/Users/HP/Downloads/Soci%C3%A1ln%C3%AD%20pedagogika,%202013,%20ro%C4%8D.%201,%20%C4%8D.%201-3.pdf>.
- [61] *The Early Pestalozzi Children Project: Finding the Forgotten Story*. [online]. Toddington: PETT, 2016 [cit. 2016-12-07]. Dostupné z: <http://earlypestalozzichildren.org.uk/>.
- [62] Johann Heinrich Pestalozzi: Theory & Impact on Education. In: *YouTube* [online]. 21. 7. 2015 [cit. 2017-29-01]. Dostupné z https://www.youtube.com/watch?v=_fGbt213WBs.

SEZNAM OBRÁZKŮ

Graf č. 1: Mám zájem o dobrovolnickou činnost, ale odrazuje mě nedostatek volného času, který bych mohl trávit s přáteli nebo rodinou	49
Graf č. 2: Aktivně se zúčastňuji dobrovolnické činnosti, přičemž tato aktivita nezasahuje do mého volného času	50
Graf č. 3: Dávám přednost osobnímu vyhledání organizace/osoby, kam či komu chci přispět před náhodným dárcovstvím na ulici	51
Graf č. 4: V dnešní době jsou lidé odkázáni více sami na sebe a nepočítají s tím, že by jim někdo pomohl	52
Graf č. 5: Raději přispěji finanční částkou než svým volným časem	53
Graf č. 6: Myslím si, že člověk, pokud chce pomoci, obětuje čas k nálezu důvěryhodné organizace zprostředkávající pomoc	54
Graf č. 7: V dnešní době lidé očekávají v případě pomoci protislužbu	55
Graf č. 8: Raději přispěji na projekt, kde mohu vidět aktivitu ze strany obdarovaného	56
Graf č. 9: Osobně pomáhám potřebným bez ohledu na vnější okolnosti	57
Graf č. 10: Minulý režim utužoval (v dobrém slova smyslu) mezilidské vztahy víc, než je tomu teď	58
Graf č. 11: Věkové spektrum u tvrzení VO10	59
Graf č. 12: Bojím se, že peníze vložené na charitu někdo „vytuneluje“	60
Graf č. 13: Oceňuji existenci programů, které poškozené děti/dospívající začlení do sociálního života pomocí manuální aktivity	61
Graf č. 14: Preferuji dobrovolnictví, protože se cítím nápomocně a ihned mohu vidět výsledky	62
Graf č. 15: Víím, kdo je J. H. Pestalozzi	63
Graf č. 16: Zájem o charitativní obchody v České republice	64
Graf č. 17: J. H. Pestalozzi pomáhal dětem, převážně sirotkům k sociálnímu začlenění pomocí manuální činnosti a s tím spojeného výchovného působení. Uvítal/a byste tento model pomoci i v České republice?	65

SEZNAM PŘÍLOH

P1 Rešerše

P2 Dotazník

P3 Tabulky s výsledky

P4 Obrázky

PŘÍLOHA P I REŠERŠE

AEPPLI, Ernst. *Heinrich Pestalozzi. Ein Gedenfbuch.* Zürich, Orell Füssli: 1926. ISBN neuvedeno.

Biografické dílo o J. H. Pestalozzím napsané švýcarským psychologem. Autor popisuje pedagogův život a dílo. Kniha je napsána německy.

ALLEN, R. D., GAINES, John, T.. *Pedagogics: a monograph: a new theory and practise in teaching.* Luisville, J. T. Gaines: 1889. ISBN neuvedeno.

Kniha pojednávající o návrzích k zlepšení v oblasti edukace. Tipy jsou směřovány směrem k učitelům a nabízí variace ideologií, které jsou zakomponovat do vzdělávacího rámce.

BAKOŠOVÁ, Zlatica. *Sociálna pedagogika jako životná pomoc.* Bratislava, Public promotions: 2008. ISBN 978-80-969944-0-3.

Z velkého hlediska teoreticky zaměřená kniha s jasným členěním jednotlivých sociálně vědních disciplín. Široké spektrum zájmu obsaženo v díle, opisuje široký rozsah znalostí autorky publikace. V kapitolách lze vidět snaha aplikace sociální pedagogiky i na aktuální problematiku ve společnosti a její možné řešení.

BALVÍN, Jaroslav. *Sociální pedagogika a její dvě české osobnosti.* Praha, Radix: 2015. ISBN 978-80-875731-3-6.

Srozumitelná, tématem jasně ohraničená publikace od autora s primárním zájmem o multikulturalismus. Obsah odkazuje na filantropické skutky a zapomenuté, ač významné osoby v české sociální pedagogice – Přemysla Pittera a Miroslava Dědiče. Aktuálnost knize dodává průzkum z řad studentů UTB a jejich pohledu na sociálně pedagogickou problematiku.

BORŮVKOVÁ, Jana. *Základy statistiky – Dotazníkové šetření.* Jihlava, Vysoká škola polytechnická Jihlava: 2013. ISBN 978-80-87035-80-1.

Manuál obsahující informace důležité pro kvalitní tvorbu dotazníkového šetření. Informace jsou přehledně členěny a zpracované tak, aby výzkumník věděl, na co má klást důraz při tvorbě metodologie výzkumu.

BRACE, Ian. *Questionnaire Design. How to plan, structure and write survey material for effective market research.* London & Philadelphia Kogan Page: 2008. 2. vydání. ISBN 978-0-7494-5028-1.

Anglicky psaná literatura zaměřená na všechny důležité okolnosti zabývající tvorbou dotazníku, především jeho designem. Obsahuje tipy, triky a doporučení, jak postupovat co nejeefektivněji v získání potřebných dat a jejich zpracování v především v obchodní oblasti.

CACH, Josef, KYRÁŠEK, Jiří. *J. J. Rousseau a jeho pedagogický odkaz. Výbor z pedagogického díla.* Praha, Státní pedagogické nakladatelství: 1967. ISBN neuvedeno.

Český psaný výběr z pedagogické činnosti J. J. Rousseau. Autoři detailně popisují jeho činnost a souvislosti, kterými mohl být ovlivněn a naopak, co a koho sám ovlivňoval.

CAMERON, Claire, MOSS, Peter (eds.). *Social pedagogy and working with children and young people: where care and education meet.* London: Jessica Kingsley Publishers, 2011. ISBN 978-1-84905-119-4.

Knihy popisuje specifika sociální práce a aplikaci sociální pedagogiky na sociální práci. Cílovou skupinou jsou děti a mládež. Autor čerpá z literárních kořenů z celého světa.

COHEN, Brenda. *Educational Thought: an Introduction.* Bungay, Richard Clay: 1969. ISBN neuvedeno.

Autorka se zabývá otázkou problematiky, co je vlastně vzdělávací a výchovná teorie. Snaží se skloubit zažitě teorie s vědou s filosofickým nádechem. Jedná se o anglicky psanou literaturu.

ČÁBALOVÁ, Dagmar. *Pedagogika.* České Budějovice, Grada: 2011. ISBN 978-80-247-2993-0.

Publikace patří mezi modernější díla v pedagogickém odvětví. Autorka se snaží prostřednictvím knihy předat informace sloužící ke zmodernění edukace a procesu s ním spojené. Informace mají za úkol otevřít nový pohled na možnosti vzdělávání.

DELEKAT, Friedrich. *Johann Heinrich Pestalozzi: Der Mensch / Der Philosoph und der Erzieher.* Leipzig, Verlag Quelle & Meyer: 1926. ISBN neuvedeno.

Německy psaná publikace pojednávající o Pestalozzím jako o osobě se silným filosofickým vlivem pro oblast výchovy a vzdělávání. V knize jsou obsaženy o životě, díle a myšlenkách ilustrována obrázky a fotografiemi k tématu.

DODDINGTON, Christine, HILTON, Mary. *Child-centred Education: Reviving the creative tradition.* London, Sage: 2007. ISBN 978-1-4129-4587-5.

Cílem knihy je deskripce elementární pedagogiky a její možnosti kultivace. Jedná se o prosazení kreativnějších a alternativních přístupů z důvodu tzv. tuhosti ve výuce. Autorky komparují situaci ve školství z pohledu času. Jedná se o anglicky psanou literaturu.

DUNOVSKÝ, Jiří. *Problematika dětských práv a komerčního a sexuálního zneužívání dětí u nás a ve světě*. Praha: Grada, 2005. ISBN 80-247-1201-6.

Publikace cílená na sociálně-patologickou problematiku syndromu CAN a CSEC. Obsahem je popis jevů, a s ním spojené i legislativní ukotvení v českém i nadnárodním právu.

FRIČ, Pavol, POSPÍŠILOVÁ, Tereza. *Vzorce a hodnoty dobrovolnictví v české společnosti na začátku 21. století*. Praha: Agnes, 2010. ISBN 978-80-903696-8-9.

Publikace zaměřená na oblast dobrovolnictví na území České republiky. Autoři se zaměřili na teoretickou i empirickou část, a dokázali zmapovat danou problematiku v 21. století. Jedním z cílů bylo i zaměření na vliv minulého režimu u postoje k činnosti ze strany obyvatel

GAVORA, Peter. *Úvod do pedagogického výskumu*. Univerzita Komenského, Bratislava: 2008. ISBN 978-80-223-2391-8.

Autor Gavora se zaměřuje popis metodologie a techniky s výzkumem spojené. V díle jsou uvedeny kvalitativní i kvantitativní metody.

GREEN, John, Alfred. *A Primer of Teaching Practise*. London, Longmans: 1911. ISBN nevedeno.

Anglicky psaná literatura. Autor se zaměřuje na biografické prvky v J. H. Pestalozziho životě s primárním zaměřením na elementární pedagogiku

GREEN, John, Alfred. *Life and Work of Pestalozzi*. London, University Tutorial Press: 1913. ISBN nevedeno.

Anglicky psaná literatura. Primárním cílem knihy je shrnutí životopisných údajů a časový harmonogram J. H. Pestalozziho pracovní činnosti. Autor se snaží ukázat spojitosti v osobním i pracovním životě.

GREEN, John, Alfred. *The Educational Ideas*. London, University Tutorial Press: 1905. ISBN nevedeno.

Autor Green se v širokém zájmu věnoval Pestalozziho edukační činnosti. V této publikaci se přímo věnuje výchovně-vzdělávací problematice. Cílem je uspořádat tehdejší moderní trendy v pedagogické oblasti.

GULOVÁ, Lenka. *Sociální práce. Pro pedagogické obory*. Praha, Grada Publishing: 2011. ISBN 978-80-247-3379-1.

Publikace zaměřena na filantropickou činnost, především na dobrovolnictví. Obsahem je historický aspekt, aktuální trendy a metodologie k popsání oblasti.

HEAFFORD, Michael, R. *Pestalozzi: his thought and its relevance today*. London, Methuen: 1967. ISBN neuvedeno.

Anglicky psaná literatura. Obsahuje systematické rozčlenění J. H. Pestalozziho myšlenek. Autor aplikuje zkoumanou na teorii na aktuální problematiku tehdejší doby.

HAYESOVÁ, Nicky. *Základy sociální psychologie*. Praha, Portál: 1998. ISBN 80-7178-763-9.

Autorka kategoricky seřadila sociální psychologii. V publikaci se věnuje všem aspektům, které formují lidskou bytost, tato kniha je hojně používána i jako učebnice. Vymezuje i rozsah metodologie.

HENDL, Jan. *Kvalitativní výzkum: Základní teorie, metody a aplikace*. 4. vydání. Praha, Portál: 2016. ISBN: 978-80-262-0982-9.

Kniha obsahuje systematické a logické uspořádání kvalitativního výzkumu a všeho, co výzkumník potřebuje znát k jeho tvorbě. Velkou výhodou je i zobrazení příkladů spojené s problematikou.

HERBART, Johann, Friedrich, MULLINER, Beatrice, Charlotte. *The application of psychology to the science of education*. London: S. Sonnenschien & co., lim., 1898. ISBN neuvedeno.

Anglicky psaná literatura zaměřená na odkaz práce J. F. Herbarta ve společnosti. Pro text nejvýznamnější část je zaměřena na Herbartovu inspiraci ze strany Pestalozziho.

HEWETT, Edwin, Crawford. *Pestalozzi: A Lecture Before the Philadelphian Society of the State Normal University*. Peoria, N.C. Nason: 1866. ISBN neuvedeno.

Anglicky psaná literatura pocházející z amerického prostředí, kde měl J. H. Pestalozzi velký vliv na pedagogické prostředí. Kniha obsahuje deskripci spojené s J. H. Pestalozzím osobním i pracovním životem.

CHRÁSKA, Miroslav. *Metody pedagogického výzkumu. Základy kvantitativního výzkumu.* Praha, Grada Publishing: 2007. ISBN 978-80-247-1369-4.

Systematicky přehledně zpracovaná literatura, primárně zaměřená na techniky výzkumu v pedagogické oblasti. Autor Chráska se dílem zaměřil především na metodologii kvantitativního výzkumu.

JEFFERIES, Diamond, Ian. JEFFERIES, Julie. *Beginning Statistics: An Introduction for Social Scientists.* Sage, London: 2001. ISBN 0-7619-6062-7.

Anglicky psaná literatura zabývající se statistikou nezbytnou pro výzkum sociálních věd. Přehledně zpracované a kategorizované variace výzkumu.

KANT, Imanuel. *Základy metafyziky mravů.* Přeložil Ladislav Menzel. Praha, Svoboda: 1976. 1.vyd.. ISBN neuvedeno.

Kantovo významné dílo v oblasti filozofie, především metafyziky. Popisuje přirozené procesy lidského myšlení v komparaci s empirickým podložením ostatních věd.

KARIER, Clarence, J. *The Individual, Society, and Education. A History of American Educational Ideas.* University of Illinois Press, Urbana and Chicago: 1986. ISBN 0-252-01309-3.

Autorka publikace sjednocuje v díle jednotlivé kategorie v učitelství a s nimi spojenou historií. Dílo obsahuje důležité osobnosti v pedagogice a jejich návaznost.

KELLY, Donna, Darling. *Uncovering the History of Children's Drawing and Art.* Westport, Praeger, 2004. ISBN 9781567506747.

Britská publikace obsahuje široké spektrum v pozadí dětského umění a jejich interpretace. Obsahem je působení významných pedagogických činitelů jako J. H. Pestalozzi, J. J. Rousseau, aj.

KLEMME, F., Heiner, KUEHN, Manfred. *The Bloomsbury Dictionary of Eighteenth Century German Philosophers.* London, Bloomsbury Publishing: 2016. ISBN 978-1-4742-5597-4.

Anglicky psaná publikace, která kategoricky člení jednotlivé filozofy napříč 18. stoletím, také jejich spjitost s dalšími autory, život a dílo.

KOPECKÁ, Iona. *Psychologie 1. díl. Učebnice pro obor sociální činnosti*. Praha: Grada Publishing, 2011. ISBN 978-80-247-3875-8.

Publikace vznikla jako literatura vhodná pro studenty a učitele v sociálně-zdravotnické oblasti. Obsah je sestaven, aby odpovídal školnímu rámcovému programu.

KRAUS, Blahoslav. *Základy sociální pedagogiky*. Praha, Portál: 2008. ISBN: 978-80-7367-383-3.

Sociální pedagog Kraus shromažďuje v díle celistvé informace o vědě jak v české oblasti tak v zahraničí. Kategoricky je dílo přehledně roztríděno. Směřováno pro laickou i odbornou společnost.

KURIAN, George, Thomas, LAMPORT, Mark, A. *Encyklopedia of Christian Education*. London, Rowman & Littlefield: 2015. ISBN 978-0-8180-8492-2.

Anglicky psané dílo shromažďuje edukační informace z pohledu křesťanství. Široce obsáhlá literatura zabývající se historií a religionistikou předávanou učedníky veřejnosti.

KRÜSI, Hermann. *Pestalozzi: His Life, Work, and Influence*. Apple Wood Books, Carlisle: 1875. ISBN 978-1-4290-4352-6.

Autorem je přímý následovatel Pestalozziho učení. Obsah díla je zaměřen na jeho život, práci a ovlivnění sociálně pedagogické a elementárně pedagogické oblasti.

LEWIS, Ioan, M. *Social antropology in Perspective. The Relevance of Social Anthropology*. Aylesbury, Hazell Watson & Viney: 1976. ISBN 01408.04536.

Anglicky psaná literatura primárně zaměřená na sociální antropologii a kulturní projev identity a s tím spojené teoretické vedení skupin.

MARSHALL, Gordon. *Dictionary of Sociology*. Oxford University Press, Oxford: 1997. ISBN 0-19-280081-7.

Anglický sociologický slovník. Heslovitě seřazené pojmy s jednoduchým, ovšem výstižným popisem.

JEŘÁBEK, Hynek. *Úvod do sociologického výzkumu*. Praha, Univerzita Karlova: 1992. ISBN 80-7066-662-5.

Kategoricky seřazená publikace zabývající se metodologií výzkumu především v sociologii. Kniha nabízí čtenáři výběr a popis možností, které může při empirické problematice využít.

PARRY, Jonathan. *The Politics of Patriotism. English Liberalism, National Identity and Europe 1830 – 1836*. Cambridge, University Press: 2006. ISBN 978-0-521-83934-1.

Anglicky psaná publikace, která obsahuje členění a deskripci jednotlivých myšlenkových směrů působících především v Anglii. Majoritně popsán patriotismus a liberalismus.

PERSKY, Barry, GOLUBCHICK, Leonard, H. *Early Childhood Education*. Lanham: University of America, 1991. ISBN 0-8191-8296-6.

Anglicky psaná literatura zabývající se vzděláváním dětí v předškolním věku. Autoři nabízí širokou škálu informací v kategorii formálního a neformálního vzdělávání.

PESTALOZZI, Jan, Jindřich. *Kterak Gertruda své děti vyučuje*. Přeložil Karel Šmídek. Brno: c. a k. dvorního knihkupectví Karla Winikera, 1910. ISBN neuvedeno.

Pestalozziho takřka stěžejní dílo. Do díla přenesl své poznatky z praxe a předává je dál lidem formou příběhu o Bohu zasvěcené výchově Gertrudy, která vyučuje své děti. Silný podtext vnějšího působení při výchově.

PESTALOZZI, Jan. *Linhart a Gertruda*. Brno: Leopold Karafiát, 1899. ISBN neuvedeno.

Pestalozziho stěžejní dílo, vydané ve 3 přepracováních. Vypravuje příběh obyvatel švýcarské vesnice, kde byl u moce zkorumpovaný fojt. Popisuje patologii u lidí a vysvětluje příčiny řešení.

PESTALOZZI, Johann, Heinrich. *Letters of Pestalozzi on the Education of Infancy: Addressed to Mothers*. Boston: Carter and Hendee, 1830. ISBN neuvedeno.

Velmi populární kniha především v Americe. Obsahuje kopie originálních statí a různé artefakty v podobě razítek, atd. Kniha je obsahem zaměřená na předškolní vzdělávání.

PESTALOZZI, Johann, Henirich. *Výbor z pedagogických spisů. Odkaz pokrokové pedagogické minulosti*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1956. ISBN neuvedeno.

Česká verze výběrových kapitol z J. H. Pestalozziho učení. Obsahuje významné prvky pro sociálně pedagogickou edukaci.

PINAR, William. *Understanding curriculum: an introduction to the study of historical and contemporary curriculum discourses*. New York: P. Lang, c1995. Counterpoints (New York, N. Y.), v. 17. ISBN 9780820426013.

Anglicky napsaná publikace obsahující popis edukace a s ní společnými jevy. Popisuje fenomenologii, historii a odkaz významných autorů pro dnešní společnost.

PINKARD, Terry. *Hegel. A Biography*. Cambridge: University Press: 2000. ISBN 0-521-49-679-9.

Anglicky psaná literatura, která má v zájmu čtenáře seznámit s osobností především filosofa George Wilhelma Friedricha Hegela.

PROCHÁZKA, Miroslav. *Sociální pedagogika*. Praha, Grada: 2012. ISBN 978-80-247-4033-1.

Široce obsáhlá odborná literatura se sociálně pedagogickou tematikou. Český autor kategoricky rozdělil sociálně pedagogické členění do logických celků.

REILL, Peter, Hanns. *The German Enlightenment and the Rise of Historicism*. University of California Press, London: 1975. ISBN 0-520-02594-6.

Historická literatura primárně zaměřená na osvícenství, především v oblasti Německa. Dílo je psáno anglicky. Pro text je kniha zajímavá z důvodu deskripce historického období ve kterém Pestalozzi žil.

ROBINS, Gill. *Praise, Motivation and the Child*. Abingdon, Routledge: 2012. ISBN 978-0-415-68173-5.

Anglicky napsaná edukačně motivační kniha směřovaná jako rádce pro výchovu dětí. Obsah ukazuje cestu k budování *self* u dětí.

VÁCLAVKOVÁ, Alica. *Miroslav Dědič jako významná osobnost sociální pedagogiky*. Zlín, 2014. Bakalářská práce. Univerzita Tomáše Bati, Fakulta humanitních studií.

Bakalářská práce cílená na osobnost českého sociálního pedagoga Miroslava Dědiče a jeho životní práci s minoritními etniky, především v oblasti vzdělávání.

STEPHENS, Paul. *Social Pedagogy. Heart and Head*. Bremen, Europaischer Hochschulverlag, 2013. ISBN 978-3-86741-830-0.

Anglicky napsané populárně naučné dílo zabývající se životem J. H. Pestalozziho. Autor zde rozebírá tvorbu a myšlenky sociálně pedagogické tvorby.

ŠVARÍČEK, Roman, ŠEĐOVÁ, Klára. *Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách.* Praha, Portál: 2007. ISBN 978-80-7367-313-0.

Obsahem zaměřená kniha na kvalitativní metodologii v pedagogických vědách. Kniha kategorizuje metody a jejich vyhodnocení v oblasti empirii.

TRÖHLER, David. *Pestalozzi and the Educationalization of the World.* New York, Palgrave Pilot: 2013. ISBN 978-1-137-34685-8.

Moderní publikace zaměřující se na Pestalozziho vliv v sociálně pedagogické oblasti. Autor se zabývá životem i prací a následného vlivu Pestalozziho životních zkušeností.

VON DEHSEN, Christian, D., HARRIS, Scott L. *Philosophers and religious leaders.* Phoenix, Ariz.: Oryx Press, 1999. ISBN 1573561525.

Americká publikace zabývající se filosofií a náboženstvím. Obsah je systematicky a čistě uspořádan. Primárním hlediskem je spojitost obsahu s americkou kulturou.

PŘÍLOHA P2 DOTAZNÍK

POSTOJ OBYVATELŮ ČESKÉ REPUBLIKY K FILANTROPII (LIDUMILSTVÍ)

Dobrý den, známí i neznámí!

Jmenuji se Alžběta Novotná a jsem studentkou Sociální pedagogiky. Nyní dokončuji diplomovou práci, která je zaměřena na filantropii, tedy lidumilství a jejího představitele J. H. Pestalozziho. Můj cíl je zjistit postoj lidí k charitě a posoudit aktuální situaci v České republice, k čemuž potřebuji zpětnou vazbu právě ze společnosti. Dotazník je plně anonymní, zabere Vám maximálně 10 minut. Otázky jsou formou tvrzení s předem stanovenými možnostmi odpovědí, a to v jaké míře se s výrokem ztotožňujete. Na konci dotazníku je možnost doplnění kritiky, Vašeho poznatku či čehokoli jiného. Předem Vám děkuji za Vaši ochotu a čas! S přáním hezkého dne Alžběta Novotná

1. Mám zájem o dobrovolnickou činnost, ale odrazuje mě nedostatek volného času, který bych mohl strávit s přáteli nebo rodinou.

- Souhlasím
- Spíše souhlasím
- Nevím
- Spíše nesouhlasím
- Nesouhlasím

2. Aktivně se zúčastňuji dobrovolnické činnosti, přičemž tato aktivita nezasahuje do mého volného času.

- Souhlasím
- Spíše souhlasím
- Nevím
- Spíše nesouhlasím

- Nesouhlasím
- Nezúčastňuji se dobrovolnické činnosti

3. Dávám přednost osobnímu vyhledání organizace/osoby, kam či komu chci přispět, než náhodnému dárcovství na ulici.

- Souhlasím
- Spíše souhlasím
- Nevím
- Spíše nesouhlasím
- Nesouhlasím
- Přispívám oběma možnostmi

4. V dnešní době jsou lidé odkázáni více sami na sebe a nepočítají s tím, že by jim někdo pomohl.

- Souhlasím
- Spíše souhlasím
- Nevím
- Spíše nesouhlasím
- Nesouhlasím

5. Raději přispěji finanční částkou než svým volným časem.

- Souhlasím
- Spíše souhlasím
- Nevím

Spíše nesouhlasím

Nesouhlasím

6. Myslím si, že člověk pokud chce pomoci, tak obětuje čas, k nálezu důvěryhodné organizace zprostředkávající pomoc.

Souhlasím

Spíše souhlasím

Nevím

Spíše nesouhlasím

Nesouhlasím

7. V dnešní době lidé očekávají v případě pomoci protislužbu.

Souhlasím

Spíše souhlasím

Nevím

Spíše nesouhlasím

Nesouhlasím

8. Raději přispěji na projekt, kde můžu vidět aktivitu ze strany obdarovaného.

Souhlasím

Spíše souhlasím

Nevím

Spíše nesouhlasím

Nesouhlasím

9. Osobně pomáhám potřebným bez ohledu na vnější okolnosti.

- Souhlasím
- Spíše souhlasím
- Nevím
- Spíše nesouhlasím
- Nesouhlasím

10. Minulý režim utužoval (v dobrém slova smyslu) mezilidské vztahy víc, než je tomu teď.

- Souhlasím
- Spíše souhlasím
- Nevím
- Spíše nesouhlasím
- Nesouhlasím

11. Bojím se, že peníze vložené na charitu někdo "vytuneluje".

- Souhlasím
- Spíše souhlasím
- Nevím
- Spíše nesouhlasím
- Nesouhlasím

12. Oceňuji existenci programů, které poškozené děti/dospívající začlení do sociálního života pomocí manuální aktivity.

- Souhlasím
- Spíše souhlasím
- Nevím
- Spíše nesouhlasím
- Nesouhlasím

13. Preferuji dobrovolnictví, protože se cítím nápomocně a ihned můžu vidět výsledky.

- Souhlasím
- Spíše souhlasím
- Nevím
- Spíše nesouhlasím
- Nesouhlasím
- Nejsem dobrovolník, ale mám zájem o dobrovolnictví
- Nejsem dobrovolník a nemám zájem o dobrovolnictví

14. Vím, kdo je J. H. Pestalozzi.

- Ano
- Ne

15. V zahraničí působí charita pomocí tzv. charitativních obchodů, kde lidé odloží věci (oblečení, knihy, aj.), které nechtějí a ty jsou prodávány. Zisk jde jako výtěžek na předem vybranou charitu. Uvítal/a bys tento model i v České republice ve větším měřítku než tomu je?

- Ano

- Ne
- Nevím

16. J. H. Pestalozzi pomáhal dětem, převážně sirotkům k sociálnímu začlenění pomocí manuální činnosti a s tím spojeného výchovného působení. Uvítal/a by jsi tento model pomoci i v České republice?

- Ano
- Ne
- Nevím

17. Pokud máte nějaké sdělení, tak prosím využijte textového pole. Ocením kritiku k tématu, nápady či jiné poznatky, které jste zde nenalezli.

18. Jsem

- Muž
- Žena

19. Mé bydliště je:

- Město
- Vesnice

20. Věk:

21. Mé nejvyšší dosažené vzdělání je:

- Základní
- Vyučení, středoškolské
- Vyšší odborné nebo vysokoškolské

P3 Tabulky s výsledky

Pohlaví	Absolutní četnost (n)	Relativní četnost (%)
Muž	46	32
Žena	96	68
Σ	142	100

Tabulka č. 1: Pohlaví respondentů

	Absolutní četnost n	Relativní četnost %
N/A	3	2,17
0-14	1	0,7
15-19	5	3,52
20-24	24	16,9
25-29	50	35,2
30-34	21	14,78
35-39	14	9,86
40-44	10	7,04
45-49	4	2,81
50-54	2	1,41
55-59	6	4,22
60-64	1	0,7
65-69	1	0,7
Σ	142	99,9

Tabulka č. 2: Věk respondentů

Věk (let)	0 – 14	15 – 24	25 – 34	35 – 44	45 – 54	55 – 64	65+
Muži	15,9	10,7	14,4	17,4	13,4	13,2	15
Ženy	14,5	9,9	13,1	15,9	12,5	13,5	20,6

Tabulka č. 2.1: Obyvatelstvo České republiky podle věkových skupin (ČSU, 2016)

	Absolutní četnost (n)	Relativní četnost (%)
Město	92	65
Vesnice	50	35
Σ	142	100

Tabulka č. 3: Bydliště respondentů

	Absolutní četnost (n)	Relativní četnost (%)
Základní	7	5
Vyučení nebo středoškolské	78	55
Vyšší odborné nebo vysokoškolské	56	40
Σ	141	100

Tabulka č. 4: Nejvyšší dosažené vzdělání

	Absolutní četnost (n_1)	Relativní četnost (%)	Body (x_i)	$n_i * x_i$
Souhlasím	36	25	1	36
Spíše souhlasím	48	34	2	96
Nevím	11	8	3	33
Spíše nesouhlasím	31	22	4	124
Nesouhlasím	16	11	5	80
Σ	142	100		369

Tabulka č. 5: Mám zájem o dobrovolnickou činnost, ale odrazuje mě nedostatek volného času, který bych mohl trávit s přáteli nebo rodinou

	Absolutní četnost (n)	Relativní četnost (%)	x_i	n * x_i
Souhlasím	12	8	1	12
Spíše souhlasím	13	9	2	26
Nevím	6	4	3	18
Spíše nesouhlasím	15	11	4	60
Nesouhlasím	21	15	5	105
Nezúčastňuji se dobrovolnické aktivity	75	53	6	450
Σ	142	100		671

Tabulka č. 6: Aktivně se zúčastňuji dobrovolnické činnosti, přičemž tato aktivita nezasahuje do mého volného času

	Absolutní četnost (n)	Relativní četnost (%)	x_i	n * x_i
Souhlasím	91	64	1	91
Spíše souhlasím	31	22	2	62
Nevím	4	3	3	12
Spíše nesouhlasím	6	4	4	24
Nesouhlasím	5	4	5	25
Přispívám oběma možnostmi	5	4	6	30
Σ	142	100%		244

Tabulka č. 7: Dávám přednost osobnímu vyhledání organizace/osoby, kam či komu chci přispět než náhodnému dárcovství na ulici

	Absolutní četnost (n)	Relativní četnost (%)	x_i	n_i * x_i
Souhlasím	70	49	1	70
Spíše souhlasím	47	33	2	94
Nevím	5	4	3	15
Spíše nesouhlasím	15	11	4	60
Nesouhlasím	5	4	5	25
Σ	142	100		264

Tabulka č. 8: V dnešní době jsou lidé odkázáni více sami na sebe a nepočítají s tím, že by jim někdo pomohl

	Absolutní četnost (n)	Relativní četnost (%)	x_i	n_i * x_i
Souhlasím	32	23	1	32
Spíše souhlasím	42	30	2	84
Nevím	25	18	3	75
Spíše nesouhlasím	30	21	4	120
Nesouhlasím	13	9	5	65
Σ	142	100		376

Tabulka č. 9: Raději přispějí finanční částkou než svým volným časem

	Absolutní četnost (n)	Relativní četnost (%)	x_i	n_i * x_i
Souhlasím	82	58	1	82
Spíše souhlasím	43	30	2	86
Nevím	9	6	3	27
Spíše nesouhlasím	5	4	4	20
Nesouhlasím	2	1	5	10
Σ	141	100		225

Tabulka č. 10: Myslím si, že člověk pokud chce pomoci, tak obětuje čas k nálezu důvěryhodné organizace zprostředkávající pomoc.

	Absolutní četnost (n)	Relativní četnost (%)	x	n_i * x_i
Souhlasím	50	35	1	50
Spíše souhlasím	47	33	2	94
Nevím	11	8	3	33
Spíše nesouhlasím	26	18	4	104
Nesouhlasím	8	6	5	40
Σ	142	100		321

Tabulka č. 11: V dnešní době lidé očekávají v případě pomoci protislužbu

	Absolutní četnost (n)	Relativní četnost (%)	x_i	n_i * x_i
Souhlasím	70	50	1	70
Spíše souhlasím	43	30	2	86
Nevím	19	13	3	57
Spíše nesouhlasím	6	4	4	24
Nesouhlasím	3	3	5	15
Σ	141	100		252

Tabulka č. 12: Raději přispěji na projekt, kde můžu vidět aktivitu, ze strany obdarovaného

	Absolutní četnost (n)	Relativní četnost (%)		n_i * x_i
Souhlasím	39	27	1	39
Spíše souhlasím	49	35	2	98
Nevím	18	13	3	54
Spíše nesouhlasím	27	19	4	108
Nesouhlasím	9	6	5	45
Σ	142	100		344

Tabulka č. 13: Osobně pomáhám potřebným bez ohledu na vnější okolnosti

	Absolutní četnost (n)	Relativní četnost (%)		$n_i * x_i$
Souhlasím	39	27	1	39
Spíše souhlasím	31	22	2	62
Nevím	43	30	3	129
Spíše nesouhlasím	11	8	4	44
Nesouhlasím	18	13	5	90
Σ	142	100		364

Tabulka č. 14: Minulý režim utužoval (v dobrém slova smyslu) mezilidské vztahy víc, než je tomu teď

	Absolutní četnost (n)	Relativní četnost (%)		$n_i * x_i$
Souhlasím	61	43	1	61
Spíše souhlasím	42	30	2	84
Nevím	10	7	3	30
Spíše nesouhlasím	17	12	4	68
Nesouhlasím	12	8	5	60
Σ	142	100		303

Tabulka č. 15: Bojím se, že peníze vložené na charitu někdo „vytuneluje“

	Absolutní četnost (n)	Relativní četnost (%)		$n_i * x_i$
Souhlasím	94	66	1	94
Spíše souhlasím	29	20	2	58
Nevím	17	12	3	51
Spíše nesouhlasím	1	1	4	4
Nesouhlasím	1	1	5	5
Σ	142	100		212

Tabulka č. 16: Oceňuji existenci programů, které poškozené děti/dospívající začlení do sociálního života pomocí manuální aktivity

	Absolutní četnost (n)	Relativní četnost (%)		$n_i * x_i$
Souhlasím	33	23	1	33
Spíše souhlasím	17	12	2	34
Nevím	14	10	3	42
Spíše nesouhlasím	4	3	4	16
Nesouhlasím	0	0	5	0
Nejsem dobrovolník, ale mám zájem o dobrovolnictví	26	18	6	156
Nejsem dobrovolník a ani nemám zájem o dobrovolnictví	48	34	7	336
Σ	142	100		617

Tabulka č. 17: Preferuji dobrovolnictví, protože se cítím nápomocně a ihned můžu vidět výsledky

	Absolutní četnost (n)	Relativní četnost v %	Očekávaná četnost (O)	n - O	$(n - O)^2$	$(n - O)^2/O$
Ano	28	20	71	-43	1849	26,04
Ne	114	80	71	43	1849	26,04
Σ	142	100				52,08

Tabulka č. 18: Víím, kdo je J. H. Pestalozzi

	Absolutní četnost (n)	Relativní četnost v %	Očekávaná četnost (O)	n - O	$(n - O)^2$	$(n - O)^2/O$
Ano	125	88	47,33	77,67	6032,63	127,46
Nevím	3	2	47,33	44,33	1965,15	41,52
Ne	14	10	47,33	-77,66	6031,08	127,43

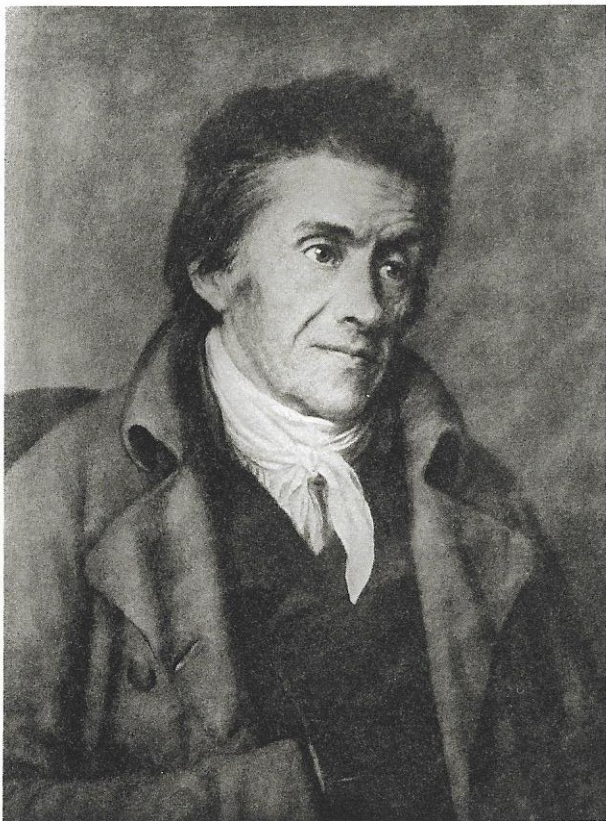
Σ	142	100				296,41
----------	-----	-----	--	--	--	--------

Tabulka č. 19: Zájem o charitativní obchody v České republice.

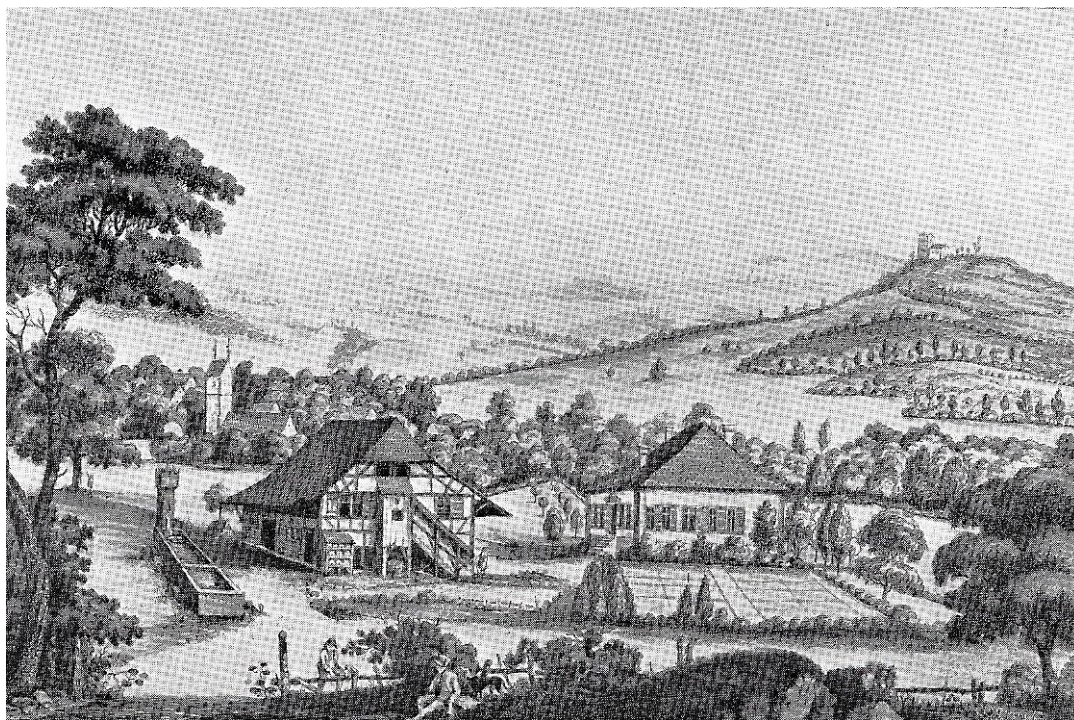
	Absolutní četnost (n)	Relativní četnost v %	Očekávaná četnost (O)	n - O	(n - O)²	(n - O)²/O
Ano	103	73	47,33	55,67	3099,15	65,48
Ne	4	3	47,33	-43,33	1877,49	39,67
Nevím	35	25	47,33	-12,33	152,03	3,21
Σ	142	101				108,36

Tabulka č. 20: Zájem o začlenění dětí a mládeže, pomocí manuální práce

P4 OBRÁZKY

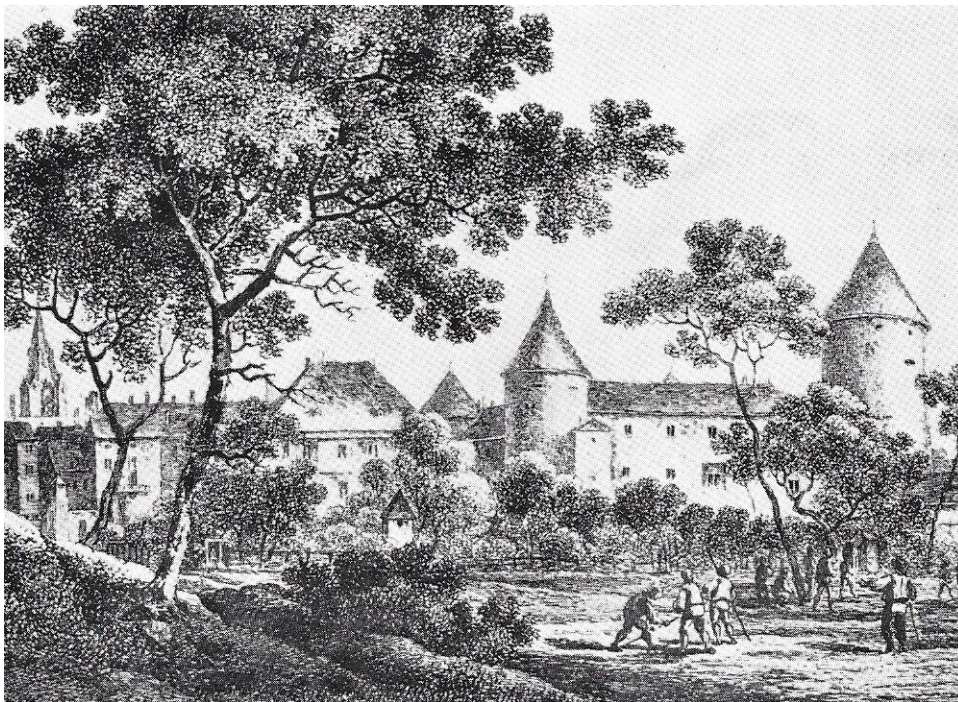
Obrázek 1: Portrét J. H. Pestalozzi (Aeppli, 1926, s. 2).

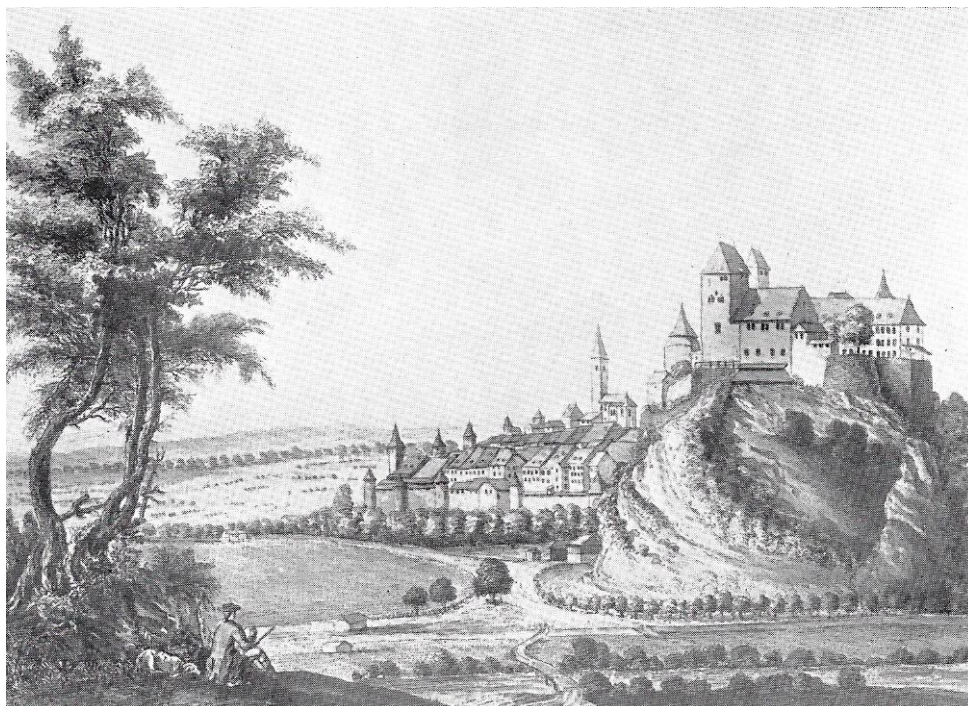
Obrázek 2: Neuhof od J. Aschmanna (Silber, 1960, s. 32-33).

Obrázek 3: Pestalozzi ve Stanzi (Aeppli, 1926, s. 135).

Obrázek 4: Yverdun od F. Hegiho (Silber, 1960, s. 160-161).

Obrázek 5: Burgdorf od C. Wyse (Silber, 1960, s. 32-33).